Ігор Калинець

Невольнича Муза

Ігор Калинець

НЕВОЛЬНИЧА МУЗА

Вірші 1973-1981 років

Вступна стаття — Данило Гусар Струк

**Українське незалежне Видавництво
«Смолоскип» ім. В. Симоненка
Балтимор — Торонто
1991**

Бібліотека «Смолоскипа», ч. 63
Ігор Калинець
«НЕВОЛЬНИЧА МУЗА»
Передмова — Данило Гусар Струк
Обкладинка роботи Олеся Тимошенка

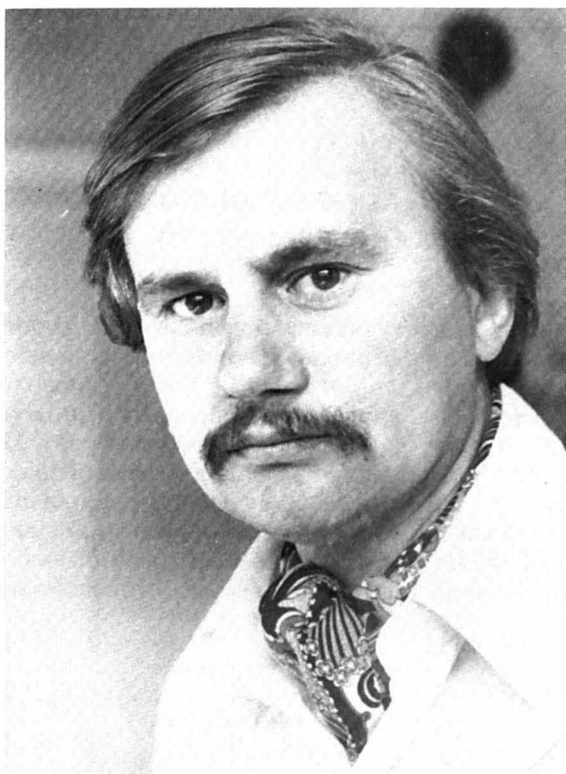
Ihor Kalynets
"CAPTIVE MUSE"
Foreword by Danylo Husar Struk
Cover designed by Oles Tymoshenko

Library of Congress Catalog Card Number: 91-75062
ISBN: 0-914834-65-7

Published by V. Symonenko Ukrainian Independent Publishers
Smoloskyp Inc.
A non-profit organization

Smoloskyp, P.O. Box 561, Ellicott City, Md. 21043, U.S.A.
Smoloskyp Trust, P.O. Box 430, Sta. "E," Toronto, Ont.
M6H 4E3, Canada

Printed by Ukraprint, Inc., P.O. Box 304, Woodstock, Md. 21163
Printed and bound in The United States of America

Ігор Калинець

НЕВОЛЬНИЧА МУЗА, АБО ЯК «ОРАТИ МЕТЕЛИКАМИ»

У своєму невиголошеному слові перед читанням віршів на фестивалі поезії в Торонті Калинець пише:

«Можливо, вперше на такому поважному літературному форумі представлений письменник із Суверенної України,[1] яка так важко добивається своєї свободи і незалежности, свого місця у вільній сім'ї народів. Культура мого забутого народу, що на межі Сходу і Заходу, запевнюю Вас, це частка культури демократичної Европи».

Та помимо того, що Калинець представляє Україну на інтернаціональному форумі поезії, він свідомий її недомагань:

впізнаю тебе
таким співучим батогом
ніхто ще не замахувався
на своїх синів

і по тому
як завзято топчеш мене
у землю
впізнаю тебе

тільки ти одна
можеш так легковажно
до сусіда бігати
по сіль духовну

і вогню позичати
щоб на власну стріху
півня пустити
("Звернення зі стін»)

[1] В нотатці Калинець зауважує: «Іван Драч (який рік тому виступав на цьому форумі) представляв літературу СРСР — так було зазначено на документах фестивалю».

Так писав Калинець у збірці *Підсумовуючи мовчання.* Тільки Україна-Хахландія могла найкращого свого поета «втоптати у землю», щоб про нього майже ніхто в Україні і не знав. Крім малого кола любителів поезії, крім кола людей на Заході, що цікавилися Калинцем як дисидентом, мало хто знав про поета Ігоря Калинця. Мова не йде про принагідного поета, мова йде про людину, яка в своєму доробку має 17 збірок, з яких тільки чотири появилися окремими книжками, а п'ята в журналі — і всі на Заході.[2]

Народився Ігор Калинець 9 липня 1939 року в місті Ходорів на Львівщині. 1956 року поступив до Львівського університету на філологічний факультет, а після закінчення університету працював у Львівському обласному архіві. Почав писати за студентських років і підготував першу збірку віршів *Вогонь Купала* (1966). Та збірку державні «власті» не допустили до продажу, а іншим збіркам заборонили виходити. Без відома автора деякі збірки його появлялися тільки в самвидаві і на Заході. В липні 1972 року при закритому суді засудили дружину поета, Ірину Стасів-Калинець, на шість років ув'язнення і на три роки заслання за «антирадянську аґітацію і пропаґанду». 11 листопада 1972 року засудили Ігоря Калинця на той же термін. Калинець відбув повністю свій вирок на північному Уралі, де працював токарем. Ірина відсиділа свій у Мордовських таборах. Відтак обоє жили на засланні 6000 кілометрів на схід від Москви в Читинській області на Забайкаллі, де Калинець працював кочегаром. У серпні 1981 року скінчився термін ув'язнення і Калинці повернулися до Львова. Після звільнення, з не абияким трудом влаштувався Калинець на працю у Львівській бібліотеці АН УРСР ім. В. Стефаника. Влітку 1987 року взяв участь у виданні позацензурного культорологічного альманаха *Євшан зілля,* який видавався раз чи два рази річно, і вже появилося п'ять томів. 1990 року цей альманах перейшов на статус квартального журналу *Євшан,* редактором його став Калинець. Калинець є почесним членом інтернаціонального ПЕН-Клюбу, членом Асоціяції незалежної творчої української інтеліґенції. За свою творчість отримав на Заході премію ім. Івана Франка.

В Україні обіцяли видати деякі його збірки, і навіть

---

[2] 1966 року появилася в Україні збірка *Вогонь Купала,* але її негайно заборонили. Дивись нижче.

вибір із «Верлібрового вироку» появився у *Дзвоні,*[3] проте в антології «Вісімдесятників», яку підготували в Україні, а видали в Едмонтоні 1990 року, — його немає, хоч і згадується він у передмові, але друкують його ровесника Тараса Мельничука. Знову доведеться Калинцеві вперше появитися з усіма своїми творами поза межами України. Сам поет поділив свою дотеперішню творчість на два томи поезій. За його назвами це *Пробуджена муза,* що включає 9 збірок, написаних до арешту 1972 року, і, яка мала б появитися одним томом у Польщі,[4] та *Невольнича муза* — 8 збірок, писаних в ув'язненні й на засланні від 1973 до 1981 року, які входять у цей том.[5]

У своїй англомовній статті про Ігоря Калинця, «The Summing-up of Silence»,[6] базованій на доступних мені творах 1979 року, я визначив три головні течії в поезії Ігоря Калинця, як «оспівування культури, любовно-еротичне прагнення, та суспільний протест». Маючи перед собою решту доробку поета, мушу ствердити, що ці три головні течії охоплюють всю його поезію і до, і після арешту. Що міняється в *Невольничій музі* — то це пропорції даних течій: побільшується оспівування культури за кошт суспільного протесту. Еротичне прагнення підсилюється носталгією. Тому, що майже вся його поезія дуже особиста, великим стрижнем лірики Ігоря Калинця були його любов і

---

[3] Листопад 1990

[4] Том перший — *Пробуджена муза* (1966-1972)

1) *Вогонь Купала,* Київ, 1966 зняте з ринку і перевидане на Заході, 1975

2) *Відчинення вертепу* (на Заході появилося як *Поезії з України,* 1970)

3) *Коронування опудала,* 1972

4) *Спогад про світ* (друковане в журналі *Визвольний шлях,* 1973-4)

5) *Підсумовуючи мовчання,* 1971

6) *Віно для княжни*

7) *Верлібровий вирок*

8) *Реалії*

9) *Додаток до біографії*

[5] Том другий — *Невольнича муза* (1973-1981)

1) *Світогляд Святовида*

2) *Звениславині купави*

3) *Дванадцята сумна книжка*

4) *Тринадцять алогій*

5) *Міф про козака Мамая*

6) *Увійти в сад* (переспіви з Н. Кучака, вірменського поета 16 віку)

7) *Карпат або посельська книжка*

8) *Ладі і Марені*

[6] Danylo Husar Struk, "The Summing-up of Silence: The Poetry of Ihor Kalynets'," Slavic Review, vol. 38, No. 1 (March 1979), 17-29.

туга за дружиною Іриною та дочкою Дзвінкою. З особистого його поезія переходить у національне, а далі у загальнолюдське, а правдивість і щирість цієї поезії підносить її до висот універсальних переживань.

Віршова техніка в Калинця подібна до техніки деяких його сучасників, таких як Василь Голобородько та Григорій Чубай. Рівночасно Калинець перекликається з поетами двадцятих років — Бажаном і Тичиною, які в своїх ранніх творах теж оспівували змішування поганської давнини, раннього християнства та фолкльорних вірувань із власними осмисленням сучасности. Але Калинець в першу чергу прямий нащадок Богдана-Ігоря Антонича. В головному це наступнитство помітне в ранній творчості Калинця, але воно знаходить свій відблиск і в пізніших його творах. По суті це Калинцева вишукана образність, уособлення природи, оживлення буденних предметів і своєрідна мітологізація світу на християнсько-національних основах і символіці.

Про свідомість свого поетичного походження і про впливи, які відбилися на ньому і на його творчості, Калинець нещодавно висловився в обширному інтерв'ю, яке провів з поетом Роман Галан. Деякі із відповідей Калинця варто тут навести повністю. Говорячи про впливи і поетичне формування, Калинець між іншим сказав, що таких впливів було два: «Перший: Антонич. Зробив він у мене просто переворот... відповідало дуже мені його звернення до традиції рідної землі... Другий з моментів збудників — це свіжий повів часу. Поява перших «шестидесятників» і зокрема виступи трійці літературних критиків — Івана Дзюби, Івана Світличного та Євгена Сверстюка... І так час з'єднав для мене поетичне покликання з громадським. Гадаю, що саме тоді я усвідомив себе *як потрібну інтеґральну частку творчого процесу, як поета*».[7]

Важливе це інтерв'ю ще й тому, що в ньому Калинець ясно і чітко таки «підсумовує» своє мовчання. Не пише він поезій після повернення із заслання. Причини в нього чіткі і ясні:

> Звичайно, я міг би й надалі писати. Але я просто зрозумів, що буду вже себе повторювати. Це поперше. А подруге, пропало десь саме бажання писати і більше того, навіть потяг до поезії як такої кудись розвіявся. У мене це довершилося у 1981 році.[8]

---

[7] «Калинцеві долі», в *Нашім слові* 1, 8, і 15 липня 1990 [підкреслення моє].

[8] Там же.

Є поети стихійні. Вони пишуть, бо мусять писати, віддзеркалюючи сильні стрясення свого особистого або довколишнього життя. Таким був ранній Тичина в екстазі відродження 20 років. Коли відродження придушено, Тичина повинен був перестати писати. Він продовжував і писав вірші, які ніколи вже не посідали тієї геніяльної іскри. Із стихійного поета він перетворився в професійного віршописця, який своїм віршуванням заробляв на хліб денний. Калинець горів любов'ю до батьківщини, в понятті якої з'єднувалися історія, релігія, звичаї, культура і мистецтво, що їх забороняла і нищила влада. До того ж переслідування дружини злилося з переслідуванням України. Поет болів і поет мусів писати. Твори ці являлися стихійним струменем. А коли цей струмінь зменшився, лишалось бути професійним віршописцем і Калинець цього не схотів. Подібне творче «замирення» пережив Стефаник. Загорівши від притаманного болю буття, що бачив кругом себе, він писав свої твори наче стихійні поеми. Тоді після душевного катарсису прийшла творча тиша. Цікаво, що він тоді, як тепер Калинець, став активно працювати на «громадській ниві». Щойно жах подій Першої світової війни знову зрушив творчу стихію в нього. Може таке ще прийде і для Калинця.

Перед нами збірка збірок і доки переглянемо ці збірки, треба зробити загальні зауваги. Тут знову перше слово дамо самому поетові. Головним джерелом більшості із віршів, які ввійшли в цей том, за словами Калинця, була «носталгія»:

> Носталгія — це таке почуття, яке мобілізує людину. Не дає їй — закинутій у краї присуду — змоги опуститися, махнути на долю рукою, дійти до межі зради. Чому? Тому, що ти думаєш про своїх рідних, пам'ятаєш про них і хочеш залишитися достойним їхньої віри у тебе, прагнеш, щоб вони тебе не соромилися.
> І далі: носталгія за рідним містом, за селом, за вітчизною... Усвідомлюєш, що твоя жертва, що наша жертва — навіть, коли про неї ніхто зараз не знає, не згадує її — не є намарне...
> Отож носталгія... Думаю, що є це здоровий смуток та здорова пам'ять — про рідних і про батьківщину. Це допомагало вистояти і не забувати про перспективу.[9]

Взагалі, ті збірки, які входять у *Невольничу музу*, поет уважав спокійнішими і більш елегійними. Зате свідомо

[9] Там же.

збільшив він формальну сторону своєї поезії, випробовуючи різні стилі:

> У порівнянні з попередніми вони — значно спокійніші. Я не ставив собі вже метою висвітлити у поезії реалії табірного життя. Тому в цих віршах можна віднайти чимало зі світу людини, відірваної від рідного ґрунту, від родини, від батьківщини. Це переважно поезія елегійна, перейнята ностальгією за всім рідним. Водночас ці збірки — різні, не подібні одна на одну. Інколи здається, що писало їх також п'ять-шість різних поетів. ...*Світогляд Святовита* — насичений поглядом з чужинецької землі; *Дванадцята сумна книжка* — названа без шукання метафори і повна елегійности та молитов; *Тринадцять алогій* — фактично тринадцята книжка й може тому трішки химерна, хоч не позбавлена своєї філософії; *Міф про козака Мамая* — поезія відмінна від попередньої, побудована на фолкльорних інтонаціях; *Ладі і Марені* — можливо вершинна моя книжка, присвячена любові і смерті. Розрізнювати всі ці мої збірки можна також за їх стилістикою. Побіч найбільш природного мені верлібру, трапляється і клясичне віршування (сонети, тріолети, ритурнелі, звичайні катрени, терцини), а в останніх є й те, чого мені завжди не вистачало — невеличкі поемки, поезії поглибленого, елегійного складу.[10]

Калинець викликає захоплення тим, що його субтильна метафора сягає глибоко у підсвідомість, у підсвідомість колективну, і майже праісторично українську. Його слова торкаються цієї підсвідомості, мов струни, творячи при тому знайомий, але не зовсім зрозумілий відгомін. У найбільш притаманній йому верлібровій формі поезія його невповні зрозуміла, вабить неначе красуня з-за серпанку, а контемпляційне пізнання дає насолоду. Це ніби символізм, та на відміну від віршів символістів (чи навіть завуальованих строф Тичини) у верлібрах Калинця форма вірша зовсім розкута, не йде чіткими строфами, а, так би мовити, «леями» (з французького lais, середньовічний розповідний вірш) наративними одиницями, які пливуть специфічним, майже речитативним ритмом. Найкраще окреслення для цього роду поезії це є «церебральна лірика» (від англійського cerebral). Даючи нам того роду вірші, Калинець, можна сміло сказати, розширив розвиток української поезії. Він справді спадкоємець европейського модернізму. Тут я вживаю европейський модернізм у розумінні Ґабрієля Йосіповічі, який під цим розуміє не «типографічну гру,

[10] Там же.

як у Аполлінера, чи звеличування сили, як у Марінетті, а радше ту стриманість, те піддавання сумніву цілого поняття особистости, навіть сумніву перед можливістю самої поезії як такої — що характеризує творчість Еліота, Стівенса, Рільке і Валері».[11] І можна б додати — Калинця.

Все це викликає ту контемплятивну насолоду, яку я, за браком терміну, називаю «церебральною» лірикою, щоб відрізнити від звичної для української поезії душевної лірики. Досягнення Калинця в цій формі неперевершені і являють собою найновіший етап в історичному розвитку української поезії.

* * *

Як уже зазначено, *Невольнича муза* — ця збірка збірок складається з восьми окремих поетичних творів. Хоч їх Калинець вдало і коротко охарактеризував у вище наведеній цитаті, варто пройти їх більш детально, придивитися до них, розглянути їх, обговорити. Калинець настоює на тому, щоб дивитися на його творчість в цілому, не розбиваючи поодиноких збірок чи циклів. Отож, оглядаючи ці збірки, триматимуся того порядку, в якому їх уложив сам поет, хоча в деяких випадках можна б, задля спільних і повторних моментів, змінити порядок.

В переході з *Пробудженої музи* до *Невольничої музи* не завважується наглих зламів. Навіть те маркантне, що назва першої збірки *Світогляд Святовита*, на відміну від усіх інших, ще йде в стилі метафоричних назв збірок до арешту. Та є і деякі зміни. Психіка ув'язненого поета вже віддзеркалюється в перших віршах. Усе живе і конкретне тим більш оживає і конкретизується та стає заразом більш раптовим, коли на нього дивитися з-за ґрат:

як міг прилинути з-поза високих стін
зів'ялий листок щоб отут вмерти і метелик
насінини аби ніколи не прорости і як
ми люди важкі долею і безкрилі дісталися
сюди адже неймовірно

(«Уривки»)

---

[11] Gabriel Josipovici, "A Mistaken Position," TLS 9-15, 1990, p. 136.
... not typographical play à la Apollinaire or the glorification of violence à la Marinetti, but that reticence, that questioning of the whole concept of selfhood, that doubt before the possibility of poetry itself, which characterizes the work of Eliot, Stevens, Rilke and Valéry.

Цей цілий вірш вражає своєю безпосередньою щирістю. Тут немає ніякої поетичної штучности чи підробленості, а в кінці вірша проривається те безмежне страждання людини, позбавленої волі. Людина задержує свою людськість тим, що не вдається до повної ненависти, а радше усвідомлює собі, що навіть та чужа земля має в собі щось хорошого:

маю жаль до цієї чужої землі вона також
родить квіти за якими я плачу

У наступному циклі віршів, «Співчуття для осені», в цій першій тюремній збірці Калинець вживає зовнішній опис природи як метафору правдивої осені свого народу. Подиву гідна краса Калинцевої лірики в тому, що можна зовсім вільно читати такий вірш як «Співчуття для осені» мов би пряме елегійне оспівування природи. Та, коли читач углянеться в друге і глибше значення слів, тоді вірш неначе пульсує таємною силою:

червона кров
дерев

що каже кров

земля того не скаже
вона чужа нам

нам мовить кров
земля тисячолітня

полум'яна
традицій україна

у кожнім тілі слова
я прожилля бачу

ми недарма
прожили
керваво
кровно
кревно

кривавлять дерева

І так опис почервонілих дерев осені метафоризується у кров, а кров це кревність і тим самим єдність людини з

природою батьківщини, яка кривавить не тільки своїми деревами, але й людьми.

У своїй тюремній творчості Калинець продовжує спадщину, отриману від Антонича. Цикл «Ще один краєвид з елегіями» знову звертається до улюбленої Антоничем форми вірша. В одинадцяти елегіях Калинець шукає за глибоким корінням українського буття у природі й мові. У перших віршах головним символом був «вогонь» — метафора для віри, тут у час тюремний, у час оповитий носталгією за минулим і недосяжним рідним добавляється ще «вода» — метафора джерела, початку, життя:

стривай но бо з наших сторін
голубе просторіння струмує
оце сотворіння зоветься вода
а наше шукання її корневища
не що інше як носталгія
(«Елегія з гідронімами»)

Гірким є порівняння між поганським ідолом, який бачить «знаки живого вогню», хоча сам у чужинецькому музеї в Кракові, і поетом, що з ним ототожнює себе, бо теж бачить «знаки живого вогню», і теж на чужині у в'язниці:

з чужинецького вавельського горба
як і мені за частоколом беріз
залишилось гострити стужене око
углиб себе і вглиб віків...
[де]
... євшановий аромат вітчизни
(«Елегія зі святовитом»)

подібно:

... я теж обірване яблуко
яке прагне впасти до ніг матері
(«Елегія з яблуком»)

Відірваність від свого рідного кореня змушує занурюватись у глиб себе, у свої переживання і черпати з пам'яті і образи, і події з духової скарбниці свого народу. В обіймах носталгії Калинець чітко описує близьку собі, знайому собі річ, місцевість чи подію. А в результаті особисте і конкретне переливається в абстрактне і загальнонаціональне уболівання:

наразі цілуйте від мене
найпослідущу скрипку в оркестрі
крушельницьку в мармур на личакові
струну бронзової арфи на театральному фронтоні
звениславину руку на живій бандурі
і пісню мого народу
співучу грудку землі

(«Елегія з поцілунком»)

Кінчаються елегії короткою буколічною елегією, присвяченою братові. В манері буколічних віршів Рильського, елегія сповнена чітких пластичних образів і віє від неї своєрідним спокоєм. Ностальгія за рідним і далеким домом, за господарством батьківським спокійно живить засланого поета.

Цикл «Полум'яні посли» присвячений окремим жінкам — дисидентам. Тут Калинець міняє безпосередній ліричний голос на більш надумане віршування. Наприклад, у вірші присвяченому Надії Світличній, поет уплітає прізвище дисидентки в сам вірш:

Світку у сповитку,
пуп'янку зелений.

Там моя **світличка**,
там яри хрещаті,
нас **надія** кличе
золотом вінчатись.

Подібне віршування в реґулярних катренах характеризує теж наступний цикл «Кінець мандрівки», присвячений Миколі Горбалеві, товаришу дисидентові. Останні два цикли підсилюють «барокковість» поетики Калинця. Ще в *Поезіях з України* Калинець назвав себе «спудеєм», а свою збірку «вертепом». Тепер Калинець знову пише вірші, як спудеї-поети в час українського барокко. Віршування тоді було знаком освічености і вправности в риториці. Поети бралися віршувати й завдавали собі різні вишукані формальні труднощі для поборення, писали «крабом» чи паліндромом, акростихом, чи фігурним віршем. Калинець не йде так далеко, але коли раніше до ув'язнення у нього форма вірша головно виринала із змісту даного вірша, тут він вибирає дану форму і в неї вливає зміст. Часто, як це в збірках *Тринадцять алогій і Міф про козака Мамая,* Калинець навіть завдає собі тему, пишучи вірші про зброю,

квіти, місяці тощо. Отож, у циклі «Тернові терцини» Калинець підбирає клясичну строфу терцин і показує свою поетичну вмілість. Також і в останньому циклі цієї першої збірки із ув'язнення («Сковорода») Калинець вибирає собі, мабуть, найтруднішу клясичну форму — вінок сонетів. Перед ув'язненням Калинець уже був свідомий формальної сторони своєї творчости, про що висловився, «... коли ти на вістрі громадянського піднесення і коли за це над тобою весь час нависає загроза, тоді, зрозуміло, тобі годі бути поетом задля поетикальности. І є це, мабуть, шкода і для самої поезії, і для поетичного самовдосконалення, яке поетові-професіоналістові, вважаю, необхідне».[12] Коли його брутально вихопили з «громадянського піднесення» і посадили за ґрати, він знайшов час і потребу на формальне поетичне самовдосконалення. Це наче атлет, який не має змоги дійсно змагатися, робить різні вправи, чи музика вправляє ґами, так і Калинець гострить своє поетичне перо. Стислі і вимогливі вправи — це розумова дисципліна, яка так дуже потрібна людині, яка знаходиться у депресивних обставинах арешту. Ці вправи дають змогу Калинцеві не тільки творити в невідрадних обставинах, але й зберегти себе від остаточної зневіри і розпуки. Російський дисидент Володимир Буковський у своїх споминах про ув'язнення писав, що він задля самозбереження, аби не заломитися духовно, відвертав увагу від свого становища, будуючи уявний замок із піску, а відтак в уяві мандрував від кімнати до кімнати. Калинець натомість вдається до дисципліни, яку вимагає вишукана поетична форма.

Друга збірка *Звениславині купави* складається тільки з двох циклів. Калинець продовжує той «барокковий» підхід до віршування і пише вірші, беручи за сюжет зображення на поштівках, які висилав своїй доньці Звениславі. Перший цикл «Тріолети і ритурнелі», де у 67 строфах, присвячених «собі, рідним, друзям і знайомим», Калинець переходить через гаму переживань — від перших 5 строф, де він окреслює своє становище:

Сальонний з біса я поет,
та тільки де мої сальони... (2)

до шостої, присвяченої мамі, до поетичних описів поштівок (вірші 12, 14, 17, 23) і знову до зосередження на собі:

[12] *Наше слово*, ч. 27, 8 липня 1990.

Це мій автопортрет у сірім:
із фарб знекровлений естамп... (66)

Хоч відомі причини і обставини, в яких писалися ці вірші, все таки треба ствердити, що на загал вірші ці дуже стилізовані і поетизовані. Включають вони багато повторювань задля виповнення строфічних та римових вимог. Все це справляє враження штучности і бракує тієї сильної безпосередности, притаманної в більш типових віршах Калинця. Строфа 27 добрий зразок ритурнелю, власне того «вишуканого», але заразом і штучного віршування:

У ніч багряну — скіфську ніч —
сплелися коні і ґрифони,
і капле золото червоне
у ніч багряну — скіфську ніч.
Сконає кінь. Я піду пріч,
внімієш ти при телефоні.
У ніч багряну — скіфську ніч —
сплелися коні і ґрифони. —

Перший рядок повторюється тричі, а другий двічі у восьмирядковій строфі! Це доволі мелодійна, класична форма тріолету, але вона не несе тієї напруги, що інші вірші Калинця, писані притаманним йому верлібром.

Другий цикл «Листівки», в якому Калинець опоетизовує 30 листівок. Ними він старався втримати зв'язок із своєю дочкою, а в той же час підбудувати її культурне і національне виховання:

Намагався я підбирати й українських художників, і митців із світовим іменем. Збиралися карточки і багатіла, гадаю, уява моєї доні. Купави — жовті квіти — у назві віршиків, збережених у листах до Звенислави, — це наша розлука і наша... нероздільність.[13]

Зображення на кожній листівці служить йому за тематичний поштовх. Форма тут верліброва і помимо того, що кожний вірш, так би мовити, на «визначену тему», відчувається менше штучности і прозирає той більш безпосередній та особистий Калинець. Деякі з них, щоправда, це віршики дитячі (7, 3, 11, 16, 19), деякі на мотиви народні (10), а деякі прямо досконалі зразки Калинцевої лірики.

[13] Там же.

Добрим прикладом може послужити вірш 14 — «триптих» на картку, де зображено «Пилярі» О. Богомазова, що дає Калинцеві тематичний поштовх до полісемантичних рядків, які, як завжди, мають заякорення і в особистих переживаннях і в національно-культурному світі:

2

. . . . . .
видобування мелодії
зі серцевини
стужавілих колод
з'ядрілого гомону
лісу
спресованого
у дух живиці
в акорди

поборюються
теми
радісного смолистого
дозрівання
і болючого перевродження
. . . . . .

3

я забув
про «Березіль»

про двоярусну
коробку вертепу

про двоповерхову
«Патетичну сонату»
Куліша
. . . . . .
вже Білоголовий

диригує
щемку репетицію

новітніх трагедій
п и л я н н я лісу

безталання трісок.

Наступну збірку писав Калинець від 1974 до 1978 і по ній видко зміни в психіці поета. *Дванадцята сумна книжка* складається з 13 окремих циклів. Не знати, в якому

порядку вони поставали, але їх порядок у збірці Калинець точно визначив і можна вільно інтерпретувати цей зумисний уклад як віддзеркалення змін у настроях поета. Можна завважити, як зростала ностальгія і згущувалось почуття відірваности від усього дорогого.

Перший цикл, «Про білі і тернові міста», являє собою десять стилізацій під фолкльор, присвячених матері поета. Другий, «Пісеньки для пташки», складається із семи терцетних строф без рими, писаних чотиристоповим хореєм. Калинець заявляє себе поетом, якому не чужі традиційні поетичні засоби. «Дивосвіт», третій цикл, присвячений доньці Звениславі і зформований із 20-ти поетичних оспівувань буденних явищ природи (стежка, вітер, хмара, блискавка, тощо). У деяких віршах з'являється надзвичайно цікава й ориґінальна образність. Ось зразок із вірша про «дим»:

втік дим від вогнища
просто у синіх джінсах
розпатланий
та й подався у мандри

(«15. Дим»)

«Дванадцять змарнованих серпів» складається з 12 верлібрових віршів, де Калинець обігрує метафору місяць — серп. Бракує циклові дійсного запалу, але всі вірші досконалі зразки верлібру. В наступному циклі, «Квіти, птахи, ми», підсилюється ностальгія і поет удається в буколічний настрій пригадування. Вірші пливуть спокійними катренами, але поет свідомий протиріччя, що існує в споминах — і мило, і боляче:

«Пастушу ревно я біля душі,
щоб не забралась в наймиліше.

Спожий собі будяччя і терни,
що заслужила, те і маєш.
І проситься, і ридма никне ниць,
лиш би допастись до омани (1)

У шостому циклі, «Жінка неустанного милосердя», підсилюється завжди присутня у віршах Калинця релігійна образність. Сім віршів по чотири катрени, наповнені релігійними мотивами, метафоризують дорогу, обрану ліричним «я» та тими, кому присвячені вірші. У віршах Калинця

завжди можна підставляти під «я» самого поета, а під «ти» його дружину. Хоч таке особисте читання не конечне, але треба ствердити, що саме сила Калинцевої поезії, так як і інших поетів-речників (Шевченка, Франка, Симоненка і т.д.) полягає в тому, що особистий голос часто співпадає з ліричним голосом і з щирости особистого постає загальнолюдське переживання.

Ностальгія служить головним стрижнем наступного циклу, «Львівська казочка про Росаву, Кришталеву гору і Тернову дудку», де поет оспівує рідний Львів та живиться крихітками споминів з особистого життя, підсиленого зображенням деталей з рідного міста. У восьмому циклі, «Чотири елегії», Калинець вертається до елегії — жанру, який у нього часто викликає найкращі зразки церебральної лірики, де осмислювання конкретного предмета і саморефлексія завжди підказують ширші і невисказані значення вірша. З'являється знову еротика, яка так сильно пульсувала в ранніх збірках Калинця. Друга елегія «Пожадання», наприклад, — це надзвичайне схоплення в метафорі пристрасного бажання любови:

Ще раз, хоча б раз вирвати
з вирви, запалої між обійми,
тугу погодженість тіл,
відчайдушну мелодію запилювання,
двостопну метрику поєднання,
з римуванням чоловічим і жіночим,
докінчити строфу пристрасти
і сконати під ласкавий місяць,
що проминає, проминає, проминає
(«Пожадання»)

В дев'ятому циклі, «Золота Просіка», Калинець підкреслює те, що давало йому змогу витримати наругу властей над собою: *вітай непристосованосте, сестро порятунку*. А цикл кінчається многоплощинною молитвою про порятунок від зневіри почерез історичну пам'ять. Молитовний тон продовжується в десятому циклі, «Акафіст до Богородиці із Красова». В цій молитві беруть участь три дійові особи, одна з них це «голос, інколи зневірений 20 ст.». Акафіст сильний своєю поетичністю, але бракує йому тої інтенсивности, що існує в менш формально придуманих віршах Калинця. «Ніч без ніжности» продовжує форму діялогу з попереднього циклу. Тут чергуються репліки реальности та ілюзії-персонажі, що вселилися в уяву поета під

час довгої самотньої ночі у в'язниці. В таких моментах зневіра підкрадається і чатує на поета. Цикл кінчається «Останнім благанням», щоб спастися від зневіри:

хто ти
що добуваєшся пальчиком
теплим подихом
до мене

не дай звікувати
з інієм на вустах

з гіркотою у серці

без ніжности в ночі

Передостанній цикл, «Душі в дорозі», писаний верлібром, добрий зразок того, як поет в описі конкретного вбгає в образи дальші виміри значення, але в той же час не відступає від доволі конкретного описування даного предмета. Як приклад, може послужити опис «трави» в третім вірші цього циклу:

починаю розділ з трави
завойовниці замків і гудрону
зцілительки землі від ран

але як покірно подається
долоням вітру
стелеться нижче трави
тремтить у розкоші
ось я візьми
виповни лоно
сонцем дощем вітром

ти єдина моя кохана
з очима незабудок.

хто ще так вміє носити
росу замість коштовностей

хто ще так розбудить
елегію про зелену пору життя
чи літописний щем про вітчизну
віднаходжу на ній
з вчорашнього дня
пам'ять

про своє тіло
пам'ять про кров
коли розкусив безпомічну стеблинку

солодка і гірка
нинішня і вічна

завтрашня туго вдовина
по мені
на забутій могилці

ти останньою будеш
серед живих
на домовині землі (3)

Збірка кінчається циклом примирення. «Одним подихом» у семи строфах стоїчно передає короткотривалість людського життя (*людина живе як спалах*). Усвідомлючи собі це, поет кінчає збірку зверненням і прощанням:

Ще одна ніч — не перша і не остання,
найсолодшого сну, Батьківщино свята,
Кохані мої, надобраніч, а я вже світаю,
бо я вже світаю в далеких світах
(«Прощаючись»)

Наступні дві збірки — *Тринадцять алогій* і *Міф про козака Мамая* найбільш відмінні від раннього Калинця і найбільш підходять під те, що можна окреслити «барокковим віршуванням».

Писана в 1975 році в 13-ти циклах збірка *Тринадцять алогій* укладається в тюремну поезію Калинця тим, що вона зроджена з бажання поета вдержати контакт із своїм культурним минулим, як і з його намаганням утримати свою вправність у творенні віршів. Цикл «Різдвяне алогійне» писаний строфами із двох катренів, у яких оспівуються різдвяні традиції, предмети, та їжа пов'язано із різдвяними святкуваннями. Поет удається до складної дієслівної метафори:

але Дунай сопілка переплине,
калина свічку зацвіте,
і мед горнятко осідляє —
крило за смуток приведе.

Доволі веселим настроєм цих віршів поет старається затерти брак спонтанности в творенні цього роду поезії.

Наступні два цикли «Калинова сопілка» і «Веселка» присвячені дочці Звениславі і переважно складаються з дитячої лірики, в якій Калинець удається до фантастичних гіперболізацій (як це буває в казках) і до мовної гри (як це буває в дитячих приповідках-скоромовках). Та під цим усім криється оспівування українських історичних і культурно-традиційних надбань. Тим то ці вірші є інтеґральною частиною одного із провідних струменів Калинцевої поезії: оспівування традицій та культурної спадщини свого народу. Кінець третього циклу, «Веселка», добре представляє, як Калинець поєднує «дитячі» вірші із національним устремлінням:

— Веселко, Веселко,
чи маєш свою вкраїну?
  — А моя вкраїна,
  то небо синє
  після чорного.
— Веселко, Веселко,
чи маєш свого Києва?
  . . . . . .
— Веселко, Веселко,
чи маєш свого Дніпра?
  . . . . . .
— Веселко, Веселко,
чи маєш свого Шевченка?
  — А мій Шевченко
  сім небесних книг пише
  незгасним пером.

Цикл «Маленькі алогії» продовжує цю «бароккову» тенденцію. В першій частині Калинець пише різноформні маленькі віршики, які поетично окреслюють такі поняття як надія, спогад, ворожіння і т. п. У другій частині циклу Калинець удається до фолкьорної манери веснівки і грається описами фльори. Фолкьорна гра продовжується і в наступному циклі «Червоне поле», де в 10-ти верлібних віршах Калинець осмовлює малюнки Ганни Собачко-Шостак.

Бароккове віршування продовжується в семи наступних циклах, де Калинець опоетизовує фльору («Зільник»), зодіяк («Знаки зодіяку»), дорогоцінне каміння («Лапідарій»), кольори («Кохання у семи барвах»), звуки («Звуки» і своє ім'я та прізвище, буква за буквою («Мій Азбуковник»). У Калинця писання віршів, так би мовити, «на завдану тему», спеціяльно тоді, коли він пише своїм верлібром, пере-

творюється у прекрасні зразки типової калинцівської полісемантичної церебральної лірики. Конкретний об'єкт під час опоетизовування — на тлі особистих обставин поета, на тлі політичному, культурному чи історичному та в прямій залежності від світосприймання кожного читача — поширює своє семантичне ядро і натякає на інше, ширше, більш абстрактне значення. Це символізм у буквальному розумінні цього слова. І так опис квітки «Купальниці» включає конкретне зовнішнє зображення, натякає теж на знані якості даної рослини, а посилання на звісну картину Боттічеллі дає цьому опису ще інший вимір:

чи не з білопіни
рожевої мушлі
виносиш
золотисте тіло

оголена

лиш темна бахрома
з одягу
під стопами

німіє
квітковий Боттічеллі

завмирає
вітер у ногах

і я тремчу...

Пишучи цього роду вірші, Калинець хоче не тільки заповнити свій в'язничний час віршуванням, не тільки вміло описати вибраний предмет, а збагнути те вічне, ту тайну, яка криється за всім у природі:

і ми теж тягнемося
підгледіти крихту тайни
("Звертання")

Цикл «Звуки» цікавий тим, що так як для Пруста запах, так для ув'язненого поета звуки стають приводом до споминів. Ностальгія тут знову грає важливу ролю і самотність поета, і тюремна тиша дуже підкреслені у вірші «Кроки».

Зовсім невинне зображування самоцвіту набирає іншого

значення, коли читати його, знаючи що Калинець завжди підкреслює українську самобутність:

і ось відчиняються добрим каменем
        двері у сад життя
зле чуюся в окові розкішного одягу
зате в сандалях на босу ногу входжу
        між незворушні колони
. . . . . .
я промовляю давню правду
брати
всі барви добрі
червоний зелений білий і навіть сірий
коли вони властиві
блаженство білого у білім
а чорного у чорнім
єдина субстанція в них
        творчий порив світла
. . . . . .
впізнай свою барву
єдину
(«Яшма»)

Свідомість національної недолі та чужинецького гніту над Україною завжди присутні в ліриці Калинця. Навіть у циклі «Мій Азбуковник», де Калинець гейби вдавався до майже кабалістичного розшифровування свого буття тим, що ховається за буквами, які визначають його ім'я і прізвище, навіть тут не зникає національний підтекст. Пишучи про останню букву свого прізвища «ь» — Калинець лаконічно підкреслює українськість збігу «ц» і «ь» — збіг, який важкий до вимовлення росіянам, бо не трапляється в російській мові, де «ц» завжди тверда приголосна:

воно наше
у цьому контексті
важко дасться чужомовцю

благословенне
я завершуюся ним
                («Ь»)

Збірка кінчається циклом «Орати метеликами». Ця оригінальна назва може послужити метафорою на все тюремне, «невольниче», віршування Калинця. *Орати метеликами* — це мріяти і вбачати в сніговій метелиці чудову краї-

ну колядок; *орати метеликами* — це фантазією перетворювати кришталеві візерунки на примерзлих шибах у далекій півночі на обриси давно і не з власної волі покинутого рідного міста; *орати метеликами* — це снувати пісню ностальгії за своїми коханими і рідними, дочкою, дружиною, матір'ю; *орати метеликами* — це змусити себе помимо ув'язнення «переорати/ переліг снігу// хай зійде трава/ квітка і сонце// хай виросте пам'ять/ про луг»; *орати метеликами* — це зрозуміти і схопити те віковічне коріння:

десь у засипаних городищах
стлілих мечах
покришених дзбанах
соняшниках колядок
з яких майже повипадали
зернята слів

Орати метеликами — це творити поезію в обставинах, де всіма силами стараються знищити будь-який вияв людської душі і творчости. Вкінці образ цей це точне окреслення закутого поета:

що забув тверезу мову людей
і пішов орати метеликами
серед зілля-журілля
де навіть волам не під силу.

Калинець продовжує *орати метеликами* у збірці «Міф про козака Мамая», яка, як і попередня, належить то «бароккової» спадщини Калинця. Написав цю збірку Калинець, за своїм власним зізнанням, у честь українських політв'язнів, колишніх упістів:

> ... є в мене табірний поетичний цикл пов'язаний з міфом козака Мамая. В його основу лягла незнищимість духу оцих людей [українських політв'язнів-упістів]... їхня прив'язаність до традицій, до свят... теж невмируще почуття гумору, який навіть крізь біди і сльози дозволяє добачати і віднаходити розсипані зернини радости життя.[14]

Перший із десяти циклів, «Дуб пишний», оспівує народні традиції та повір'я, зв'язані з козацтвом. Другий

[14] Там же.

цикл, «Україна», присвячений зображенню географічно-етнографічних частин України від Закарпаття до Поділля. «Місяцеслов» продовжує цикли в попередній збірці такі як «Зільник», «Зодіяк» і т. д., а цикл «Лицарія» оспівує атрибути лицаря-козака як лук, мушкет, шапка, шабля, бандура і т. п. В дальшому дев'ятому циклі, «Віршові надписи», Калинець продовжує це святкування героїчного минулого козаччини. Стилізованою поезією являється цикл із десяти строф, «Чар», а «Гостинець із вузлика» складається із чотирьох баляд, писаних під народну манеру про місяцівну, вітрову доньку, Морозенка і про мак. Фолкльорною баля-дою теж написаний восьмий цикл, «Семигини». Традиція і культурно-історичні надбання, цього разу в ґрафітах на стінах Св. Софії, є підставою сьомого циклу збірки, «Явлені письмена». Закриває цю «бароккову» збірку історична баляда в римованих куплетах, «Кришталева чара».

Переклад, як і писання віршів на визначені теми — частина поетового ремесла. Зокрема, коли переклад — це переспів, тобто неточний переклад. Таким переспівом є наступна збірка в тюремній творчості Калинця — *Увійти в сад*. Це вільний переспів 101 айренів Наапета Кучака, вірменського поета XIV віку. Любовна, як і еротична лірика завжди були частиною творчости Калинця і тому не дивно, що Калинець вибрав саме ці любовні вірші для переспіву. Темою вони йому по душі, хоча і образністю і інтенсивністю вони більш належать традиції сходу, типу «Пісні пісень», ніж більш субтильній західнього типу еротиці Калинця.

Збірка, яка найбільше вкорінена в реальному житті поета, це — *Карпат або Посельська книжка*. В ній поет описує своє довкілля на заслані («Село», «Унда», «Ранок», і т. п.), як і побут («Дев'ята п'ятниця», «Мурко», «Дружок»). Калинець найсильніший тоді, коли в його поезію входить будь-яка національна напруга. Його вірш одразу набирає емоційного тембру і багатоплянового розуміння, як, наприклад, «Вербна неділя»:

нашою мовою є:
пруття вербове

зірване
на острівцях піщаних
. . . . . .
за ніч
у слоїку

розпуклося баранцями
. . . . . .
як повноголосся наше

тепер наш дім
повен мови
предків

вчуйте її що за
мертвецьким плетивом
лози заліза

. . . . . .
нашою мовою є:
воскресіння мова
вкраїнська.

Збірка ще цікава й тим, що в ній Калинець дає відчути, як це важко *орати метеликами.* У надзвичайно важливім вірші «Ліс» (варто пригадати, що ще від Антонича тягнеться зв'язок творчости із лісом) Калинець точно описує, як йому важко творити на засланні і тільки спогад про минуле уможливлює запрягти метелики уяви, щоб ними орати:

поволі й сам
трачу озвучення
сумніваюся у слові
визбуваюся луни

та інколи
зі спогадів
вибудовую гомін.

Та навіть це важко, бо «деревіє язик/ слух поростає мохом» і явно видко, як стан поета погіршується — «не знаю як зарадити/ болеві/ пустомиті/ відмиранню». Гірка доля доводить до знецінення своєї творчости («мої вірші/ подряпини-ґрафіті/ в одному примірнику... так собі/ дочасно зів'яле листя/ хоч і калинове»).

Це могли б бути останні слова, що Калинець написав на засланні. Вірш датований 5/2/80. Та в порядку, який він сам визначив, остання збірка *Ладі і Марені* писана між 1977 і 1980 роками. Складається збірка з двох частин: у першій — вісім циклів, а в другій — два. Вважає її поет своєю основною збіркою другого (невольничого) ета-

пу творчости. І не дивно, бо переважає тут оспівування історичного надбання і культурних цінностей українського минулого. Багато в збірці релігійної образности. Знову з'являється актуальна лірика, яка перегукується із збірками, що писалися ще до ув'язнення:

Доки будемо витіснені за мури
за всі міські ворота,
на княжі замшілі звалища?
Доки будемо ліпити на руїнах
церковці з бійницями
і фортеці для зайд?
(«Італійське подвір'я. Поривання»)

або:

Бо Осінь — вже не втрат пора,
а втілення самої Втрати:
вона в мені знаходить брата,
з мого породжена ребра.
(«Осіння Магдалина»)

Сильно звучить наболіла самотність поета:

— Дощем пролийся золотим
і заплідни, немов Данаю,
мої вуста, які конають
на дні студенім самоти!..
. . . . . .
Тебе ж нема. Тебе не буде.
Тебе, можливо, й не було.
То тільки сну магічне скло
вивершує хисткі споруди.
(«Золотий дощ»)

І, як це часто буває у важких моментах, поет нарікає на свою музу і зі страхом засуджує себе на забуття:

моя ж бо Муза затіває іншу гру.

Вона бере на кпин і позов мій і гнів
вона нещадна невблаганна пані —
стромляє строфи золоті на палі,
і корчитись велить верлібрам у вогні.

І мовить потім так: «Із тихим серцем йди
тепер між люд, і нелюд, і в безлюддя

без музики і слів, що серцем ллються
тобі лиш на погибель, а не в гаразди!»
(«Золотий дощ»)

Цікавим є останній вірш у цій збірці, яким Калинець, так би мовити, замикає всю дотеперішню свою творчість, яким кінчає це «орання метеликами». Зовсім не випадково кінчає він словами Шевченка, який теж спізнав долю заслання:

«Душі з призначенням прекрасним
страждати суджено й любить,
слізьми в терпінні окропить
святе надхнення — Божу ласку.

О, як знайома Вам ся мова!
Для Вас я радісно здоймив
житейські із душі окови —
для Вас священнодіяв знову
і сльози в звуки перелив.

Крилом безсмертним прихистив
мене Ваш Ангел нелукавий
і тихоплинними словами
за раєм мрії пробудив».

Немає тут випадковостей. Ні те, що Калинець бере епіграф до свого вірша від маловідомої поетки XIX віку, знайомої Шевченка і прихильниці Кирило-Методіївського братства, ні те, що він, кінчаючи дотеперішній поетичний доробок, включає власний переклад Шевченкової присвяти до «Тризни». Маркантним є для Калинця теж і те, що не наводить він відому в оригіналі присвяту, яку Шевченко написав по-російському княжні Рєпніній, а перекладає на українську мову. Не випадково теж, що назву для своєї останньої збірки Калинець бере від Василя Пачовського, збірки ще з 1912 року, *Ладі й Марені терновий огонь мій,* тим самим вказуючи на своє галицьке та модерністське коріння. Глибоко вкорінений у своїй культурі, історії, літературі, він пише черпаючи з української колективної підсвідомости, зв'язуючи все особистою щирістю переживань і вкладаючи все в досконалу, завжди вишукану форму. Цей спосіб віршування робить із Калинця визначного модерного поета, поета церебральної лірики, поета, на мою скромну думку, чи не найкращого сьогодні в Україні.

Данило Гусар Струк

СВІТОГЛЯД СВЯТОВИТА

КВІТЕНЬ-ЖОВТЕНЬ 1973

ВІДЛУННЯ ІМЕНІ

* * *

відлуння
твого імені
я вчув

між високими берегами
юності
і своїм христовим віком

хто ж ти насправді

любов
поезія
омана

* * *

аж тепер маю право
на тебе
пречисту

на твоє
незганьблене тіло

на твої
ще не обмацані
слова

бо все інше
я залишив
далеко

та все таки
не далі
ніж на віддалі
світлових літ
отієї
червоної зорі
серця

* * *

тільки з нашим відходом
минуле заберемо
безповоротно

тепер втішаймося
що не все ще
обірвалося
як промінь

воно продовжується
як знеможений
поцілунок

* * *

він не завмер
на вустах

він тільки
притих

втомлений
як істота

він також обдарований
серцем

яке не витримує
такого безконечного
болю

* * *

хто ти
без'язика

котра живеш
у царстві
великої мовчанки

чому так треба
берегтися
твого голосу

чи ти щось маєш
від сумління

* * *

підстереже нас
визволення мови

від несподіванки
онімієм

задля цієї краплі води

задля цієї краплі вина

задля цієї краплі крові

ми так довго мовчали
задля цієї
невимовної мови

* * *

одного разу
я забув
якесь одно слово

потім я забув
речення
в якому було
те слово

потім я забув
оповідання
в якому було
те речення

потім я забув
мову
в якій було
те слово

бо зрештою
навіщо та мова
без того
єдиного в світі

слова

* * *

ти ніби зневірений
художнику
у сенсі існування

занадто серйозно
граєшся
у призабуті забави

це не легкокриле
вітрильце паперу
на довгій нитці

а сам зміст буття
віддаляється
від рук і очей

це ти сам біжиш

замислено
з кожною постаттю
хлопчика і дівчинки
розуміючи
безглуздя перегонів

заціпивши зуби

поле скрадає
голос обручів
і час

ще не прощайся
кохана

твоє дитинство
світле і тремтяче
стоїть одразу за плечима
як переливні
крильця бабки

руде
столочене місце забав

воно не тільки
терпке минуле

але тимчасово

порожня арена

для нас
гладіаторів
ілюзії

* * *

віддих трьох троянд
вгамований ніччю

старий зазублений місяцю
не струси сну з них

червона виточена
з чорного дерева

жовта виліплена
з густого воску

а тінь від білої
як від прозорої
ледь блідава

неподільна пані спогаду
хто нам заважає
вмерти

ЛЕГКА ЗЕМЛЯ

* * *

сріблястоажуровий міст
перекинутий над річкою
заниклою в зелені городів

загублений поїздами дим
ще довго витягується
як зі сну

та не заникає
голуба мла гір
на овиді

де це містечко
з трав'яним летовищем

* * *

за вікном
намальована
синя гора
і оперте на ній
небо

між моїм вікном
а тою горою
цілий світ

на все життя

* * *

великі важкі роси
тлумлять зелень

яблуні притиснені
зорями
поважчали за ніч

проміння в'є гнізда
на вершечках гір

яснiє
чорнозем неба

* * *

яка легка земля
під ногами

під зеленим наметом
винограду
зеленою водою з діжки
вмиває повні перса
молодиця

хвала життю

сивий патріарх
під хатиною
капелюх на колінах
голова в сонці
велетенська файка
в устах

гей димують наші гори

бабця сіє курятам
з кулачка
сама як кулачок
але вуставки
вуставки на рукавах

безсмертне мистецтво

корівки видзвонюють
у кущах
дітлахи катульки
в ромашках

як ти називаєшся
іванко
а ти
марічка

хіба може бути інакше

ростіть великі

трави ж ростуть
гори ростуть
сонце росте
щоденно

* * *

срібними ланцюжками
збігає вода з долонь

на віях ясніють
краплинки
які для цього бігли
цілу ніч
з глибоких нір
чорногори

ще свіже молоко
на губах

* * *

цівка вина
як золотава линва

погляд точиться

просвітлюється
свіжа бочівка

грудка меду
в горняті

оса
заблудила
в полонинах ліжників

райський день
розпочинається

на косівському ярмарку

* * *

крізь дах хвої
провалюється
проміння

стигнуть
золоті сталактити

нові верхи
єднаються у пасма
як легіні до аркану

щойно спресовані
зі синяви

де кінець
формотворчій силі

наївні там
унизу
що населяють
ліси і води
чугайстрами і нявками

маленькими божками

тут повстає
єдиний
і всемогутній

* * *

кров паперу
сочиться до ватри

з долонь

не пригасити вогню

сичить як змій
з пащі розприскує
чорні лилики

кальки спопелілих ночей

всього декілька
рядків
зосталися при житті

неопалимими

ти не забудь їх

* * *

віддаль топиться
мов віск

це мої пальці виліпили
твої запечені вуста

завмерли
причаєні крильця
перс

ніч
мало не з усіма зорями
стала
у твоїх очах

* * *

будь мені пером
легка земле

УРИВКИ

* * *

я не знаю імені цього краю як ще не
відаю імені щойно збіглої сльози

* * *

як міг прилинути з-поза високих стін
зів'ялий листок щоб отут вмерти і метелик
насінини аби ніколи не прорости і як
ми люди важкі долею і безкрилі дісталися
сюди адже неймовірно

* * *

життя жовтого листочка що потрапив до
тюремного дворику триваліше у людському
серці аніж його побратимів на камені міста

* * *

поряд зі стіною плачу нерушимою стіною
стіною смерті та іншими є ще одна цілком
реальна це та до якої усім єством я припав
намарно сподіваючись вчути твоє дихання

* * *

господи як ненавиджу цю загиджену мухами
жарівку за сіткою хоч би раз поринути
у провалля темряви у порожній як небуття
сон без віконець у світ всього раз бачив
як гори виповнялися то синню то зеленню
ніби хтось переливав у них рідини

* * *

хіба не з твоєї ласки Боже головний гріх
зухвальство стало найбільшою чеснотою
для поета

* * *

дай мені змогу найдорожча бути почутим
як чую голос дітвори з вулиці ячання
трамваю на розі воркування горлички скрегіт
ключів аби сказати це не тільки моя вітчизна
вона також кожного з вас

* * *

слова вітчизна і матір такі близькі що
між ними хіба може вміститися сльоза

* * *

та зима була напрочуд сонячна і мавши
годину вільного неба над головою я вираховував
урок у школі яка за декілька кварталів
школярко забудься на мить глянь
на це радісне батькове небо

* * *

яка ти прекрасна у прощальнім вікні чомусь пригадується
як наша доня називала ікони віконами

* * *

сім днів творіння за цими мурами сім днів
мертвоти отут на тиждень зі мною без паперу
без олівця без всякого сподівання на окрилену думку

* * *

надибуючи ледь видимі помітки не сумніваюся
чия рука їх залишила ожививши двохтисячний
підтекст катулла це тільки ти усе старіється
під сонцем окрім поезії навіть сам вислів
про старіння

* * *

подайте замурованому в келії останню милостиню
одну скупу мелодію один маленький
хорал баха всього через вулицю світяться
вітражі органного залу ростуть гучні
склепіння крихту музики винесіть

* * *

два тижні не підозріваючи я замешкував
разом із вбивцею частував його помаранчами

колядували на різдво два тижні посміхався до нього
нині вже певно нема його серед живих
простіть мені мамо і тату зґвалтованої
у львівських ярах я також батько дівчинки

* * *

ця тиша не для нас для цвіркунів і вартових

* * *

я не можу сказати цей вірш для шуфляди
хай вилежиться до слушного моменту і не
тільки тому що вірш не пишеться і стола
нема зі шуфлядою але й надія на слушний
час надто мізерна

* * *

маю жаль до цієї чужої землі вона також
родить квіти за якими я плачу

СПІВЧУТТЯ ДЛЯ ОСЕНІ

Льолі та Іванові Світличним

1

пересипає вітер
пісок шарлатний неба

змій вечора
з-за овиду
доригує вогнем

в очу
зелене марево криниці

гойдається на релях
як в сльозі

збиває коромисло
капелюшки мальв

а тут мій приятель
шпориш

червоні стебла стелить
промінцями

чомусь землі
чіпляється
так цупко

2

неправдою
живеш о лісе

мовчу про те
як заполонив
нас

чіпкі обійми маєш
мов у смерті

а законів
ні жовтня
ні листопада
не визнаєш

для тебе
куций вересень
це все

аж по саміський
багрянцевий вінчик

не вкорочуй
віку осені
не визбав
з бабиного літа

3

герольд зими
явився передчасно

сурмив у білоріг
безгіддя гасло

кланялись в ноги
хмари
а зелен лист
ізліг

із білого рядна
ми ввечір
роздягали
хризантеми

для тебе
віснице
коханого краю
і осені погожої

для тебе

4

не прогав
як зблисне її усміх

запізнайся з осінню

поспівчувай тихцем
що так жадна
ягідки винограду

що так коротка
в неї радість

як і тої жінки

котра сама
в ліси прибуде

всього
на день один
на ніч одну
з-за краю світу

як зблисне її усміх
не прогав

5

ніколи не знатимем
що є за лісом

що в лісі є
також не знатимем

як об'їдають пень
мурахи і опеньки

як капле в воду
зболений багрець

як в нори заповзає
річки ласиця

як піють птахи
в лисячих зубах

як кості хрускотять
в обіймах старості

не знатимем
лиця кори

і що за лісом
нам також не знати

6

немає звідси
вирію пташок
і навесні
домівок тут не в'ють

лиш ми звідсіль
гадками летимо

та інколи листа
обрізаним крильцем

і тільки в твому
синонімічнім словнику

в гнізді до «б а т ь к і в щ и н а»

найперше слово
це д р у ж и н а

7

бавиться у крем'яхи
цвірчанням горобців

на пилі сороки
добуває скрегіт

а крик наш поглинає

натомість маєм
ілюзію луни

об мур дерев
гатять чолом
волання

глуха тетеря
з тебе лісе

невже нема на тебе
єрихонських сурм

мені не тільки перетинки
а й серце
розриває

як вчую падолист
в ногах

ходу скрадливу
нетутешню

8

червона кров
дерев

що каже кров

земля того не скаже
вона чужа нам

нам мовить кров
земля тисячолітня

полум'яна
традицій україна

у кожнім тілі слова
я прожилля бачу

ми недарма
прожили
керваво
кровно
кревно

кривавлять дерева

9

метелик
як листок
зіщух на лутці

з вікон нам відчинились
обрії
закуті в бронзу лісу

вузенький перстень осені
затискує наш дім

надовго ми заручені

з цим краєвидом

і вуст ущелини
засипані мовчанням

я людина
мій зір говорить
містами степом
морем і бескиддям
безкраїм небосхилом
заходом і сходом
верхом і сподом
всесвіту

зіщух на лутці
як листок
метелик

10

вчать снігу янголи
нас
інтонацій тиші

вчать вимовляти
слово про сестру
безшелесними вустами

вчать літаків
безгучності у зорях

а зорі обдаровують
у дзвінкість
в замерзлій шибці неба

вчать мою пам'ять
про найсолодший галас
міста

вчать чути зойк
безмовних
у терновім сяйві

шліфують моє тіло
на мембрану

і найтихіший сад
припрошують у сон

ЩЕ ОДИН КРАЄВИД З ЕЛЕГІЯМИ

1. ЕЛЕГІЯ З УПІМНЕННЯМ

чекай усіх птахів і звірів чекай
чекай усіх рік і всеньке каміння
чекай літаків призабуті сузір'я
затемнень чекай опахала комет
а що діждешся ось я тобі оповім
жив собі б о г у нашому домі
у книжечці на сторінці такій-то
кохався у птахах і звірях кохавсь
у водах прісних і солоних у хмарах
в аеродромах небес в зодіаках усяких
в затемнення вичислі і денних нічвидах
відтулялася книжка сама на б о з і
що ти залишила її на столі
забувши про дім і про мене в дорозі
упімнуся про ласку тепер або ж ні
я маю сьогодні від б о г а знамення
він щіпочку слова відважив як золотар
хоч має сторінку простору і книжку
усі книгозбірні і всі словники
хоч знає всі знаки усяке каміння
кожну пилину і кожну зорю
упімнуся про ласку я ж б о ж е рослина
спображи в порятунку задиханий лист
очманілу травинку спаси від потопу
цукрової спаді медвяної роки
солодкої пам'яті спогаду ж спогаду
подай мені слів як тлю як мурахів
ти шлеш по соки молошні трави
як печію спеки що виссе до краплі
трубчате стебло прозірчастий листок
залиши з мене скелеття бадилля

а до неї пошли любові наймення
всі птахи свої і звірята
всі ріки пошли усяке насіння
всі неба в літаках і сузір'ях
в кометах затемненнях і знаменнях

2. ЕЛЕГІЯ З ГІДРОНІМАМИ

стривай но це з наших сторін
голубе просторіння струмує
оце сотворіння зоветься вода
починає життя зі струмка
і доходить нестримне двоморя
з однокорення парослі слів
розвівають зелені штандарти
по усіх берегах і заплавах
де коні стриножені вчаться
азбуки людського духу і диму
вночі стережуть у тривозі
нашу дитинність гулку тятиву
прокреслений змійкою глечик
сторожко спить городище з лози
м'якими губами випасають росу
тишу і місяць призваблений
чорториїв чорними скибами
кільчиться недовіра до виру
і віра певнішає у веретено
у прясло шлюбну обручку ремесел
народи як птахи здіймаються в вирій
а ми вкорінилися лісе і степе
на п'яді галявин пеньками орал
вродися з меду молок зі сльози
з прастовбура призабутої мови
мій струмене струє моя бистрино
водограю бистрице зі стрімчаками
стрию на ярім камінню
світлице для нявок русалчині русла
вираю для пстругів родися ріко
стронавко і стронно і стринє
і стрипо і струже і стрвяже
стривігоре і стире і дністре
вас я приємлю бо з тілом води
лиш тіло коханої схоже
у ласці у пластиці в плаві

у праві тайни зачаття
сім'я сім'ї запліднень очей язика
лоно родо твоє на всю оболонь
під небом трипільського поля
о як недавно начебто десять літ
чи вчора чи хвильку назад ще
ми вкрай води злюбувались
щоб дати краплю великому плесу
і гонові гену крізь літописся
з дна лона з дна лану з безодні
з бездоння дону дніпра дунаю
виносимо водо ім'я
плід шлюбування дани й стрия
в намулі у твані у похованні
шукали правдиве прадавнє лице
подобизни довго нам бракувало
в криничці на скелі і черепку
пекторалі іконі вікні
то ж слався ти невловима
без миті застою і безруху миті
мінливолика велика але
однісінька як і вітчизна
стривай но бо з наших сторін
голубе просторіння струмує
оце сотворіння зоветься вода
а наше шукання її корневища
не що інше як ностальгія

3. ЕЛЕГІЯ З НАДВЕЧІР'ЯМ

фраза обірвалася надвечір'я малинові
вітрила несе море ще далі
аніж нам видається однак
це ти припливаєш і припливаєш
тільки б прибитися берега
по хисткому насланому промінню
занурюєшся по кісточки прийди
сонце ще йде по вечірньому прузі
по кісточки у землі птаством
осіяні ліси душі осяяні
розлукою квіти лиця ховають
у подолки в нашій вітчизні
ще там у подихові вітчизни
визрівають наші сини в юнаків

відчиняють дочки для зітхань
вуста міста підростають
щось міняється і невловиме
зостається дим таким же
скільки віків ковтаємо найсолодший
мов мед а тут горить ліс
але без нього земля горітиме
але без нього камінь неба
розпукає від вогню що також
без диму стоїть уповні вся
як є розпука це так навертає
чорний шлях свій керунок
зі степів євшану половецький
вітер досягає моїх вух
сиком аркану лементом
ясиру ось тобі ілюзія вечір'я
малинові вітрила над лісом
а море ще далі таки невимовно
далеко і та єдина що може
перейти хвилі не переходить
забуло людство додуматись до пошти
і полотно паперу вибілювати
мов кості на вітрі і літери
ще докириличного алфавіту
поховані у закапелок пам'яті
софії як павутинки подряпин
як щеплення на корі
деревця що не прижилося
тільки не бачу філіграні
твого поцілунку навіть до світла
не бачу випробуваного стражданням
водяного знаку сльози
спопеляєш нетерпінням дороги
і мости перекидаєш понад
бескиддя і порожнечі простір
стискуєш у жмені а існує
цивілізація з відеотелефоном
радіо телебаченням подоланням
надзвукового бар'єру та й інші
винаходи наступають на п'яти
а бачу чую знаю дотикаю
тебе вас усіх допотопним
способом бо у сні либонь
цей світ не для нас у час розлуки

обірвалася фраза домолюю
домислене закінчення надвечір'я
ні таки вечір крижаними вітрилами
долає шлях а море
а наше місто а діти наші
ще далі аніж нам здається

4. ЕЛЕГІЯ З ВОГНИЩЕМ

чи не забагато повернень у ніч
у ту ніч яка вогнище в полі
запустила у божеський стовп
позбуваємось страху побіля вогню
відзискуєм задеревілий язик
і помислом шугаємо д'горі
у згоду з богом багаття
слово по слові а як нам нелегко
нав'язати контакти з мовчанням
з тою ніччю чи з тим вогнем
похрапують коні поміж вільхів'я
сичить скорчившись у полум'ї хмиз
булькоче вино і плаче навіть поліно
з авта забутий транзистор
теліпає чужими світами
ет це зовсім зовсім не те
наша балачка наша ж болячка
а як нам повірити в музику сфер
у всякі космічні оркестри коли
тільки одну гранітну брилу
камінь кааби з цього безгоміння
із згустини злежалах тиш
цілком доволі а то й забагато
для освяти нашого міста
аби вглухли заїжджені до блювоти
усі грамофони і графомани
он зорі що жили й живуть
не за нашим мізерним законом
охрещені нами та кожне ім'я
як недолуга луска відпадає
гляди час летючих зірок приходить
ніби зумисне висне для нас
зрежисерована їхня з'ява
їх осяйна балістика смерті
так скупо зовсім обмаль людей

що могли б повторити правду
горючих слідів хіба що та
посягнувши на скарб мовчання
тішимось що з нашої ватри
прищуть іскринки які вже надто
в подобі на світляків зимнокрилих
ніж на побратимів по крові
у покрові вічного неба
чому ж ми тоді не здужали болю
у темінь побігли обриваючи з себе
мерехтливі червоні стьожки
зблиск купини яка не згорає

5. ЕЛЕГІЯ З ДОЩЕМ

для нашого ока й сльози
це оповідання про дощ у заниклому місті
тоді коли воно існує
під зелені дерева випадають зелені калюжі
під жовту парасольку влягається
безкровний падолист
жінко що осяяна наскрізь
ніби в осінньому лісі
привітай червону парасольку
яка так легковажно кидає в ноги
на свічадо тротуару черлене золото
і загравою обпалює ріг будинку
і мертву коробку телефону
багрець оживає у слухавці
алло чи пам'ятаєш небо де вітром
перемішані птахи і листя
чи пам'ятаєш землю де знемогою
перемішані руки у листі
що ми винесли з минулого як золото
а вулиця рухливе поле дивоквітів
чашами зверненими вниз
червоне і жовте прощається
прощаються нападані відсвіти від них
кожне забирає своє за собою
первоздані авта волочать шлейфи барв
і шматують по них колесами
гасне на місці спіткання дощ
яким карбом позначити камінь
зустрічі і камінь розлуки

яка меморіальна дошка отак розповість
що тоді а тоді розійшлося
червоне із жовтим що тоді а тоді
щось золотого від мене відлучилося
за золотим а червоне потяглося
услід за багряним
у той час коли погасає дощ
на подзьобаній пуантилізмом шибці
блищики поглинають своїх братів
і проковзують шпарини для очей
з телефонної будки просвітління
відчиняється і зникає тут же
і мовлю людська душе це твій образ
так вбого інструментована партія для краплин
тільки одна на мить взялася самоцвітом
згадавши втрачене сонце
алло чи пригадуєш роздвоєння сльози
на зблискотілу змерехтілу на вії
і важку як плуг на щоці
найпершу борозну страждання
алло чому в'яне на пні твій голос
ця єдина реальність у заниклому місті
з украденими обрисами і кольорами
де були ми з тобою невіддільні
як око і сльоза
як око і сльоза

6. ЕЛЕГІЯ ЗІ СВЯТОВИТОМ

коли сьогодні світогляд святовита
піднесено з-над збручанської хлані
і бачить він знаки живого вогню
правічні арійські знаки
у зимове та літнє сонцестояння
коли нема потреби йому самому
зазирати у керамічний календарик
бо всі дванадцять місяців
почавши від січеня і до серпня
знають твердо своє покликання
коли вже навіть люди повірили
у квітневе зображення плуга
і в бога народжень котрий живе
в кожній навіть маковій насінині
а теж у трійчате дерево життя

у священному гаю і на килимах
у пружисті хвилясті лінії
солодких липневих злив
коли символом віри у землю
в її щолітній політок
стали два золоті колоски
лагідний герб черняхівський
ще до нині найпишніші книші
достигають там у черені печі
і ритуальні хлібці зі знаменням христа
чи не тому так легко ступав
землею дулібів бужан волинян
ще й інших полянських племен
апостол прозваний первозванним
тому коли нині світогляд святовита
піднесено з-над збручанської хлані
не доводиться йому чотириликому
обзорювати на яснім белебні
з усіх чорних сторін білосвіту
римлян готів гунів і обрів
інші види відкриваються для нього
бранця музею старожитностей
з чужинецького вавельського горба
як і мені за частоколом беріз
залишилось гостритиززтужене око
углиб себе і вглиб віків
і коли прибуде сюди звенислава
вперше покинувши подільські доли
задля предовгої недитячої мандрівки
мені напевно здасться вона
зазирнула перед тим мимохідь
у сарматське бронзове дзеркало
а два колокільця старого срібла
з її слов'янського начільника
зронять не трояндні парфуми
а євшановий аромат вітчизни

7. ЕЛЕГІЯ З ЯБЛУКОМ

сидячи над аркушем березової кори
і серце домалювавши протяте скалкою мов яблуко
я думаю чому б не надіслати цього листа
у край що нагадує квітники катерини білокур
адже колись писали на берестяних звоях

і це виявилося встократ надійнішим
аніж багато чого на ціннім крейдянім папері
і ще я згадую як цими днями
приснилось мому приятелеві яблуко
з прозорою шкіркою налите як дзвін
запах саду долинув і калання достиглих зернят
фотографія саду в мого приятеля чорнобіла
нелегко на ній вгадувати смагляві дари сонця
але загублена постать матері
між крислатими яблунями
найбільше асоціюється з підупалою осінню
і ще я думаю що мій жаль до ньютона оправданий
бо задивившись на падіння яблука
він забув зазначити у формулі саме яка земля
і саме яке яблуко тяжіють до себе
адже далеко не всякі
таке можливе тільки в ріднім саду
і ще хочу додати я теж обірване яблуко
яке прагне впасти до ніг матері
стільки літ стільки зим ми виснемо
неприкаяно друже в повітрі
і тягнеться сад наш до нас не з меншою тугою
бо така вже гравітаційна традиція
склалася між землею і плодом
а щодо листа написаного на березовім клапті
то звичайно не дійде він до жодної інстанції
згорить він у передосіннім вогні
разом з протятим серцем
разом зі свіжою скровавленою скалкою
з раною що куриться мов жертовна жарина
і зі сном про одиноке запахуще яблуко
начебто вийняте з натюрморту катерини білокур
разом з росою

8. ЕЛЕГІЯ З ПРИЗНАННЯМ

дозволю собі признатися у всіх головних гріхах
в неподарованих рожах і невиповненому поцілунку
а також у тому що просидів я цілу ніч
над клаптем паперу залишеному у дверях
місто опусти свої середньовічні брами
місто закрий дороги рогатками
місто зглянься над нами адже ти могутнє
тільки через шмат часу спроможний відізватися до тебе

і навіть не листовно а тільки в елегії
яку ти можливо ніколи і не читатимеш
почну з висловлення жалю і то спершу вулицями
які так багато втратили з твого осяяння
а може все як є зараз має свій сенс
бо хто був би я у тому місті
що залишилося без тебе
на квітковому ринку з якого не переслати букету
чи в залі де архангельські крила органу
осіняють твою невидиму присутність
не знаю як тепер виглядає наше місто
воно вразливе до втрат
воно завжди блекло коли когось не вистачало
та певно великий водограй готовий
осипати тебе перлистим дощем
у книгарні відрухово відкладено томик рільке
в наріжному гастрономі про всяк випадок
парує зайва філіжанка кави
в художньому салоні тьмавіють
гуцульські інкрустовані перстінці
ще білий слід від них на пальці
білий слід
а між грядками канн в'януть афіші філармонії
уникаючи метафори можна промовити
наше віддалення у стільки то кілометрів
і годинних поясів
та коли запевнити наша розлука
вінець нашого зближення
то це вже метафора а вона не потребує тлумачень
я співчуваю тим що жили в місті до тебе
і ті що живуть опісля гідні мого жалю
і тільки єдине може їх оправдати
воздвигнення золотої брами чекання
чекають отже існують

9. ЕЛЕГІЯ З КВІТНИКОМ

у весняних квітах стоїш чекаючи
у літніх квітах стоїш чекаючи
стоїш чекаючи в осінніх квітах
у сніговому заметі стоїш
сама як стебло очікування
на квітку весни літа осені
на отій латочці піску

на отій крихітній грядці
де хіба може приземлитися
метелик з мондріанівським візерунком
перестиглий стручок дощу
золоті павучки сонцепаду
жовтий листок з далекого дерева
розпластаний сокіл вітру
ще з дальшої батьківщини
зірчасті десанти зими
згублена сльоза яку не підняти
довгий рік обходиш межі городця
хоч можеш взяти його на долоню
яка давно не знає дружнього потиску
яка давно не знає вуст мужчини
взяти з корінням бадиллям суцвіттям
з усіма пахощами зерням
хоч можеш сама як бджілка
як легіт предовгими пальцями
які призабули чутливість клавішів
друкарської машинки і піаніно
які вже забули вплітати
у волосся дочки стрічку
отими предовгими пальцями
запиляти кожен золотавець сердечка
квітів весняних літніх осінніх
хоч можеш помістити весь зільник
на білому городці паперу
і будуть римуватися поміж собою
ярі квіти і квіти пізні
розпуклі пупляхи і зів’ялі пелюстки
надія і відчай сподівання і розпука
слова що не сусідують у словнику рим
квіти що не зацвітають водночас
кольори що кричать стикаючись ліктями
поняття полярні на глобусі логіки
тільки нам відкрилася їх спорідненість
братерство звучання кровність лексики
всупереч поетикам квітникарства
кожний конверт відчиняю мов скупар
аби не згубити бодай пилинку аромату
квітів весняних літніх осінніх

10. ЕЛЕГІЯ З ПОЦІЛУНКОМ

склич смичком райських птахів
бо перестигло чорне ягіддя в нотному лісі
листя черстве осипається з голосу
тільки вийми єдину душу зі скрипки
і на бринячій деці пейзажу розпочни
будівництво пісенних веж
все це на благання подібне
та що мені до суперечки про шляхетність
генеалогічних древ двох зацних родів
гармонії і мелодії
вчора бортнянський воздвигнув храм
із золоченими софійськими акордами
а нині меланхолійний вальс
відчинив стіни салону в затінений сад
а назавтра з пивнички кавярні
видмухуєш блюз
позволь мені скласти свій осінній
трактат про музику
або радше про її відсутність
про мовчазні органи дерев
про німого птаха що слухає іншого птаха німого
про неакустичне піднебесся світогляду
про глухе склепіння ротових порожнин
про осліплі пучки які не здолають букваря струн
про металеву перекупку гучномовця на майдані
що нанизує наспівів обарінки
про тугі вуха приятелів
невже не пройме їх крещендо волання
соло на вітрі усамітнених уст
ось наприклад ти бродячий музико
не доводиться тобі доконувати наше
дреньчливе піаніно гуцульськими варіаціями
як ватра попелом припадає чорний звір
пилом мовчання
на яку естраду виведеш його
мов карпатського ведмедя навченого танцю
зів'яле огудиння струн інколи серед ночі
обірветься зойком хто то не бійся
це душі покійних мелодій
або ти піаністко
вже сам косенко скаржиться у снах
ніяк не здолаєш кладки пасажу

на цих кількох фальшивих клавішах
пройди над проваллям легко як сарна
очі твої два чорні дзвони
охорони від завченої платівки дня
на стінах якої мрії розклеєно
твої гучні афіші
чи мені казати про дисонанс
станься врешті сторукою в кожне серце врази
нас дістань довгорука кінчиком тону
нині на якомусь сіренькому фільмі
з-під банального діалогу проріс
великодній дзвін
коли інші вчували на десятому тлі акомпонемент
я знав це бог франк
і жив колись він у твоїх голосних пальцях
і нашу світличку мав за святиню
хай світиться наше місто
голосен камінь і твоя струнконога хода
на його клавіатурі
до музичнішої нагоди відкладаю осінній трактат
наразі цілуйте від мене
найпослідущу скрипку в оркестрі
крушельницьку в мармур на личакові
струну бронзової арфи на театральному фронтоні
звениславину руку на живій бандурі
і пісню мого народу
співучу грудку землі

11. ЕЛЕГІЯ ДЛЯ БРАТА

вже мамин сад із вирію вернувся
в старе утоптане гніздо городу
стриножені кілками яблуневі щепи
приручені землі солодким молоком
мімоза приморозку пригасла у промінні
на травах що зі скла зеленої води
розбіглись з решета кульбаби
і жовто квокче сонце з-за причілка
у бутлі бурштинового вина
застигло яблучне зернятко тогорічне
ще скільки зерен зіпнеться на ноги
ще скільки деревець вбереться в пір'я
і скільки цвіту ще осиплеться на грядку
за мене випий із моєї склянки

вина торішнього і того
що тільки ще у зав'язь зелепугу тугне
і того що в землі на той рік сферментує
а скиба як густа вода об межу сплесла
спливають черв'яків рожеві корінці
поміж коріння біловорсе хрону
бери свій заступ брате
бо мамин сад із вирію вернувся

ПОЛУМ'ЯНІ ПОСЛИ
(листівки з трояндами для жінок-політв'язнів)

Ірині

1.

Коли забракне слів
і не рятують ямби,
до тебе шлю послів —
полум'яні троянди.

У їхнім словнику
нема лексеми черствість.
Несе жагу палку
по наших жилах червець.

Їх красномовний жест
в метафорі не в'яне.
Кохана, не чуже
тобі усе трояндне.

Шукай поміж рядки,
поміж благенькі ямби
бодай такий-сякий,
але підтекст троянди.

2.

Пам'ятаєш тії рожі,
що спинались по тинах?
Хтось безжальний і безбожний
їм голівки постинав.

Ми тоді були спроможні
в поцілунках і у снах

обезглавленії рожі
воскресити на тинах.

Знов тепер ми подорожні —
тільки інший-інший путь...
В сих краях при огорожі
жодні рожі не ростуть.

Але певен я, що кожен
далі в серці береже
жаль до згубленої рожі
і сціління Божий жест.

3.

Стефі Шабатурі

Цілую білі руки руж,
бліді уста пелюсток.
Для наших просвітлілих душ
вони пречисте люстро.

Одну на цвинтарі я стрів —
зібгалась в ясну грудку,
щоб з домовиною у гріб
упасти в чорнім смутку.

Зацвіла друга для фати,
для шлюбного престолу.
Попробуй знов її знайти
в Іванє-Золотому.

А третя... третьої не руш —
бо в світі їх не густо.
Цілую білі руки руж,
бліді уста пелюсток.

4.

Ніні Строкатій-Караванській

Маленька слізка на пелюстці:
супроти болю — надто скупо.
І наші нозі, наші руці
до лету радісно розкуті.

А бурі тло — воно трагічне —
вуста трояндні вип'ють зливу.
Громи збираються на віче
у хмару кару, хмару сиву.

Осяй на дзеркальцях пелюсток
небесних жнив серпи гарячі.
Нехай же око — туги згусток —
сльозинку крихітну відплаче.

Вони з'єднаються нарешті:
і квіт вогню, і квіт рослини.
Строкатий світ, але найперше
вони зустрінуть небо синє.

5.

Надії Світличній

(GOLD KRONE)

Бурштинова рожо,
золота короно,
ти мені ворожиш
на розлуку скору.

В сні лиш сином снити:
мамо моя, нене...
Світку у сповитку,
пуп'янку зелений.

Там моя світличка,
там яри хрещаті,
нас надія кличе
золотом вінчатись.

Так стоїть нам в роді,
так для нас ворожить
княжа нагорода —
бурштинова рожа.

6.

Орисі Сеник

Пора для квітів не настала,
та вдячний вам, що так нежданно

проміння стебел золотаве
переломилось у кришталі.

Були болючі спазми віршів,
та сльози співчуття — солодкі.
Чи перебуде слово віще
понад життям троянд коротке?

Мій дім не той, мій дім порожній,
у цій кімнаті я й розп'яття...
Для неї будуть ваші рожі
і на елегіях присвята.

В живій воді, у ласці Божій
цвіли ще довго у кришталі
і ваші рожі й ваші сльози,
такі негадані — неждані.

7.

Сільві Залмансон

(GLORIA DEI)

Для слави — честі Бога
і Золотої Ройзи
ця львівська синагога
і фриз на синагозі.

Що ти, середньовічна
легендо, нині хочеш?
Палають фанатично
твої чудовні очі.

Тобі б із рож олійку,
рожево снити снами,
зостатись би до віку
у пісні над піснями.

Та мов гілля тернове
поплівсь іврит на фризі:
хвала для Ройзи Львова,
хвала для ройз у Ризі.

8.

Дарці Гусак

Став я поневолі
поклонятись квітці:
визбав мене з болю,
май мене в опіці.

Зложу тобі гімни
і піду прочаном,
шлях по мені згине
у краю квітчанім.

Стрінуться побожні:
хто, куди і звідки?
Чи знайти не можна
богоматір квітки?

Де той, що негоже
сина її мучив?
Хоч вінок дав з рожі —
все одно колючий.

9.

Моя трояндо — диво
в садку злотоголове —
промовте милостиво
хоча б єдине слово.

Я вам співаю з гаю,
я вам співаю з клітки,
бо кращої не знаю
понад троянду квітки.

Без вас життя — розпуття,
а пісня — то прокляття.
Ласкаво призабудьте
колючки виставляти.

Таких, як ми, лиш двійко
поезія вінчає...

Троянда й соловейко —
історія звичайна.

10.

Гей дика, дика ружо,
мадонно буколічна,
моя пастуша музо,
зістань мені спомічна.

Стою на згадки кладці,
боюсь ступити далі.
Не тільки кров'ю з пальця
писав я пасторалі.

Переплелося грішне
в мені із непорочним:
то рвав для тебе вірші,
то на тобі сорочку.

І думав, що усе ще
минулим я відтужу,
та тільки замість серця
у грудях носим ружу.

КІНЕЦЬ МАНДРІВКИ

Миколі Горбалеві

1.

скінчилась подорож незвична:
там мною кинуті міста
заслала смогова верства,
немов поглинула навічно.

а я собі пішов на прічки
роса пекуча і густа.
де я на босу ногу став,
сліди всім виїдають вічі.

2.

де фоном призьба золота,
міняв я личко на обличчя.
зі жовтодзюбого наріччя
я в пір'я мови обростав.

давні спогадувать літа
не так то молодому личить,
хоч до крові мене калічить
дороги хресної жорства.

3.

там синіх півників уста
тебе додому в гості кличуть.
і стежать очі доброзично,
як повниться високий стан.

призначення сповняє стать:
ти недосяжна, ти найвища,
і коли хтось тебе освище,
хай жде у гості гостру сталь.

4.

для нас одчинені оклично
щодень предивні небеса:
то хмар заквітлий білосад,
то знов суцвіття галактичні.

але тавром пекучим відчай
у серці заповідь вписав:
жадані велич і краса
тоді, як серцеві приспічить.

5.

прядуться диму срібні мички:
прихильна богові села
первісна лагідність чола,
що жертви щедрої не лічить.

вже сонцю не добутись з річки,
і тоне в тоні сплеск весла —
там діва в лозах понесла
так старовіцьки в час космічний.

6.

вирує нетляна глота,
щоб доступитись трохи ближче
до ясноти, що смертю прище
і спечені тіла ковта.

сама саміська самота:
і без'язика, і язична.
вона мене сьогодні нищить —
сягла мене нарешті мста.

7.

то обновилася свята —
і всі розпласталися ничма.

чого боятись так панічно,
що вкриє нас важка плита?

крута нам доля — та мета
святиться у жорстокій притчі:
коли не впав на бойовищі —
пізнай всю ваготу хреста.

8.

за шибкою ікона свічки,
тріпоче злочена фольга,
і сяйво тьму перемага,
як мовлено у слові віщім.

але яких ще треба свідчень,
що бог в мені не ловить гав,
коли душа моя нага
стоїть вся в трепоті предвічнім.

9.

ПІДСУМОК

скінчилась подорож незвична
де фоном призьба золота
там синіх півників уста
для нас одчинені оклично

прядуться диму срібні мички
вирує нетляна глота
то обновилася свята
за шибою ікона свічки

ТЕРНОВІ ТЕРЦИНИ

1

Веснiє дух. І навесні, як щовесни,
ясніє мисль. Але слова тьмавіють,
бояться ясноти, мов оклику «розпни!»

Світліє біль. І крізь примкнені вії
забваніли знов на судищі мені
старі, як світ, позліткові повії.

Вогненний терне мій, в тернисті наші дні,
коли терпінь заятріли терцини,
ми вже були удвох підкошені на пні.

Як баглось нам ридання Магдалини!

2

Як прагнеться ридання Магдалини,
пречистої сльози потручену зорю.
І видиво святе за мною ревно лине.

Чому я тернові кажу: я не згорю.
Є певно щось понад вогонь терновий,
коли мене жене настійливо на прю!

Лиш тільки раз в блаженній сну покрові
я очі напіткав, які б і наяву
мені не поскупилися любові.

Затаєне ім'я торкнув, як тятиву.

3

Затаєне ім'я торкнув, як тятиву,
щоб дзвоном воскресити воскресіння,
щоб осліп падали засліплі у траву.

Щоб істину, неначе голку в сіні,
найпослідущий серцем в серці віднайшов,
а сльози проростали, як насіння.

Але чому у час розімкнутих оков
взялася цвітом зрубана тернина,
простуючись з-під кутих підошов?

Все знов почнеться з Матері і Сина.

СКОВОРОДА

ВІНОК СОНЕТІВ

«... Кинь Копернікові сфери,
Глянь в сердечнії печери —

У душі твоїй глагол...

Г. Сковорода

1.

Нема вже слова у сповитку —
розпукло з луски язика
дитинне ще, як не плекай —
своє лепече нам на збитки.
Та прийде щедрий час політку,
з'ядріє суть його важка:
воно і милосердя, й кат,
безтіле мрево й злота злиток.
Не май до слова співчуття,
як вгледиш з нього тільки мощі,
бо гомонить гінке життя
у кожній найдрібнішій зморшці.
Воно невинне, хоч і твір
зужитих значень, зжитих мір.

2.

Зужитих значень, зжитих мір
відходить світ. Яке начало
на чалих конях наскач мчало,
де вершник — молодий кумир?
Розвінчано поверглий мир,
а розмир не збавляє чвалу.

Вже й голову мені звінчало
самому вершнику на взір.
І я пойнявся шалом гону,
усе в мені, як на коні.
Коругвою полоще гомін
в натхненні ночі, рвійні дні.
Тоді мовчанню вперекір
під словом видзвенить папір.

3.

Під словом видзвенить папір —
ти чуєш бо, душе, — готово!
І, заворожена раптово
замри, немов у диві звір.
Настав для мене медозбір,
прудке перо в нектарі слова.
Але отямся — відрухово
ти збився на чужий манір.
Далися узнаки сонети,
коли ж неспутаний верлібр
обіцює оману лету,
коли, душе, до всеньких фібр
бриниш нестримно і нескрито,
як лід під срібляним копитом.

4.

Як лід під срібляним копитом
віддасть, мов лук, високий згук,
уста розімкнуться від мук
і для проклять, і для молитви.
О, ще не все, не все убито
медвяністю лукавих рук!
Та що це знов? Лункий каблук
мені відцокує щомиті.
Де дітись? А що коли
свого коня назад погнати,
і голос, що у серце влип,
заперти за сонетні грати,
стриножити? — а він, як вітер,
сягне луною краю світу.

5.

Сягне луною краю світу
республіки пісенний герб.
І знов, німу поправши смерть,
увійдемо в нові завіти.
Його кував у димній кліті
як дань богам безхитрий смерд
в часи, коли ще пісню й серп
було водою не розлити.
Від стріхи до високих сцен
омелодійнена завія —
і щирозолотим вінцем
той герб обвила Соломія.
Сягне луна верхів і прірв —
і звуком станеться ефір.

6.

І звуком станеться ефір...
А як з ним малось до прологу,
коли було Божисте Слово,
а не було землі, ні зір?
Тепер всі вуха на позір —
кричать антени у пологах,
і до космічних перелогів
приссався люд, немов вампір.
Що чути доброго, що злого
і на землі й на небесі?
Чи є ще Бог і що від Бога,
чи наша мова — Божа сіль?
Сум'яття лусло, мов пузир:
вже Слово — віщий проводир.

7.

Вже Слово — віщий проводир:
Боян прихильний і Митуса —
до бунту вічного спокуса.
Кому хвала? кому докір?
Ведеться герць до наших пір —
гірку усмішку скрий у вуса.
У панцир вкута, наша муза
плекає кобзи перебір.

А хто той раб, що рве окови
і нам впокорює Парнас
і ставить визволене Слово
при нас німих, при ницих нас?
І тою славою вповиті,
ми вже лицарство родовите.

8.

Ми вже лицарство родовите.
Невже у Бога за дверми
нам тихомир'я? як це ми
з боїв вертаємося ситі?
Невже нам просвіток не світить
крізь непорушні очі тьми?
Чи ми змогли б за смерті мить
зістатися вовіки мітом?
Та інших сумнівів впоряд,
та інші букви заповітів
примарним полум'ям горять
в їдкому мороці досвітнім:
як одноденеві впасти в тон?
як висловити блудний сон?

9.

Як висловити блудний сон,
тремтіння вуст упіврозкритих,
в очах — метаморфозу криги
у млосне марево осонь?
В'язкі слова, немов із сот,
від губ відбитися безкрилі.
Хоч ми себе від себе крили,
та звучимо вже в унісон.
І графіку коханих ліній
змиває акварельна лінь.
Горнусь в молінні на колінах
до сяйв оголених колін.
Повсюди тлін, моя промінна,
і як вповісти про нетлінне?

10.

І як вповісти про нетлінне,
коли чатує небуття,
коли не знаєм до пуття,
про що благати нам уклінно.
Вогке зайнялося поліно,
тріпоче ватри ясен стяг,
коли б далося нам знаття,
що і сире вогонь поглине,
і наші Бог прийме дими,
неначе авелеву жертву, —
то не героями — людьми,
бодай людьми позволить вмерти.
Скінчиться сумніву полон:
який буття святий резон?

11.

Який буття святий резон?
Чому вдаєшся до химери:
покинь копернікові сфери,
забудь фотону марафон.
Один для світу камертон:
не зупиняйся в передвер'ї —
до серця глянь — в його печерах
відшукуй злагоди закон.
Господнє царство в середині,
любові осяйний престол,
і озивається правдивий,
стоправедний її глагол:
нема ні меж, ні пут, ні впину
по всій Вселенній зореплинній.

12.

По всій Вселенній зореплинній
бринить гармонією сфер,
аж захват дух мені запер:
що важу я, дрібна пилина?
Та суголос предвічний згине,
замовкне всесвіту концерт,
як тільки у кервавий терн
я вкороновую Людину.

Візьми спустош мене до тла,
до решти подиху, до глини.
Хай не проститься зарод зла,
як не проститься зло руїни.
Мізерний гріш моїм мольбам:
хто ми і що судилось нам?

13.

Хто ми і що судилось нам?
Не возведімо вирок в віру —
візьмім свою стареньку ліру,
вернімося в самотній храм.
Бо наш псалом — не цвілий крам,
а для душі цілюще миро.
Не прийде люд смиренним миром
вклонитись праведним устам.
Бо люду ніколи. А потім
він освятить в закон обман,
торуючи путі підлоті:
щоб світ ловив і щоб спіймав!
Нам пустинь бачиться одна:
до надр у суще, вглиб до дна.

14.

До надр, у суще, вглиб, до дна,
до Божої й земної суті.
Недвижна річ німа, в розкутій —
нуртує мова голосна.
Немає пісні в порохна,
зате стрімку травинку чути.
Скоріш пригублюсь до отрути,
ніж уподібнюся до пня.
Я цілю із словесних нетрів
не в заводь виплести — в бистрінь
на Слово вольне: хай в тенетах
не сходить кров'ю від терпінь.
Язик черствіє, бо в ужитку
нема вже слова у сповитку.

МАГІСТРАЛ

НЕМА ВЖЕ СЛОВА У СПОВИТКУ
ЗУЖИТИХ ЗНАЧЕНЬ, ЗЖИТИХ МІР.
ПІД СЛОВОМ ВИДЗВЕНИТЬ ПАПІР,
ЯК ЛІД ПІД СРІБЛЯНИМ КОПИТОМ.
СЯГНЕ ЛУНОЮ КРАЮ СВІТУ —
І ЗВУКОМ СТАНЕТЬСЯ ЕФІР.
ВЖЕ СЛОВО ВІЩИЙ ПРОВОДИР,
МИ ВЖЕ ЛИЦАРСТВО РОДОВИТЕ.
ЯК ВИСЛОВИТИ БЛУДНИЙ СОН
І ЯК ВПОВІСТИ ПРО НЕТЛІННЕ?
ЯКИЙ БУТТЯ СВЯТИЙ РЕЗОН
ПО ВСІЙ ВСЕЛЕННІЙ ЗОРЕПЛИННІЙ?
ХТО МИ І ЩО СУДИЛОСЬ НАМ?
ДО НАДР! У СУЩЕ! ВГЛИБ! ДО ДНА!

ЗВЕНИСЛАВИНІ КУПАВИ

1973-1978

ТРІОЛЕТИ І РИТУРНЕЛІ

З ПРИСВЯТАМИ СОБІ, РІДНИМ, ДРУЗЯМ І ЗНАЙОМИМ

1.

Давно, ще на дитячих релях
мені незнаним здався світ.
Тепер хіба що в ритурнелях.

2.

Салонний з біса я поет,
та тільки де мої салони,
моїх поклонників поклони —
чи ж не салонний я поет?
Мо' ліпше знатиму про мед,
лиш доста звідавши солоне?
Салонний з біса я поет,
гай-гай, та де мої салони?..

3.

Пустинний, мов папір, перон...
Вітай, самотносте! як матір,
води тугим моїм пером.

4.

Я сподіваюся Вітчизни
у довгожданному листі —
і дні надіями густі,
бо сподіваюся Вітчизни.
Твій образ дорогий не щезне —

весь тут від голови до стіп.
Я сподіваюся Вітчизни
у довгожданному листі.

5.

Ми серцем бачим, серцем зорим
в розмитій букві від сльози
і води тихі й чисті зорі.

6.

О мамин Квітню восени,
ти срібло огорни в проміння —
яви їй лагідне осіння,
якщо ти Квітень восени.
І многодрудні дні і сни
ти визбав нині від терпіння.
О мамин квітню восени,
ти срібло огорни в проміння.

7.

Серпнева мирна шахівниця..,
а скільки битв, а скільки втрат!
Немає ходу вже назад —
серпнева мирна шахівниця.
Неспокій лицареві сниться,
та чи спокоєві він рад?
Серпнева мирна шахівниця,
а скільки битв, а скільки втрат...

8.

Діждати роковини соті!
То ж повну чару піднесім,
щоб не зостатися в цейтноті.

9.

Так жовто світяться купави
із сріберних свічад води,
нас згадкою осолоди
про жовті у ставі купави.

Ти їх зривала на заплаві —
поштівкою дійшли сюди:
так жовто світяться купави
із сріберних свічад води.

10.

У сяєві цілющім свічки
зітхнули глеки й свічники
і зашарілися квітки
у сяєві цілющім свічки.
Та понад все мені магічний
той найпростіший рух руки,
що сяєво несе до свічки,
дихання — в глеки й свічники.

11.

Пошліте долю їй дзвінку,
домашнього вогню богове,
за світлу свічку в свічнику.

12.

(НА ЛИСТІВЦІ — О. НОВАКІВСЬКИЙ.
БАГАТСТВА УКРАЇНИ.)

Тобі належиться у віно
землі, як чаші, щедрий вміст,
і барви, лінії і зміст
тобі належиться у віно.
І про багатства України
мій тріолет як благовіст:
тобі належиться у віно
землі, як чаші, щедрий вміст.

13.

А ритурнель хай оповість:
тобі належиться, дитино,
землі успадкувати хист.

14.

(НА ЛИСТІВЦІ — ЕРДЕЛІ. НАТЮРМОРТ)

В кутку затишнім — інтер'єрі —
дари осінні на столі,
у рамах — гори в синій млі, —
в кутку затишнім — інтер'єрі.
А де маестро? На пленері
розтанув у прозорім тлі.
Лише в затишнім інтер'єрі
дари осінні на столі.

15.

Хіба то смерть? То втишене життя:
у часі, в барві достигання
сумної миті, що остання.
Хіба то смерть? то втишене життя.
Мені також не буде вороття:
чи зачарую мить в тривання?
Бо то не смерть, а втишене життя:
у часі, в барві — достигання.

16.

У тривіальнім ритурнелі
вповім тобі: чудову мить
мені й тобі спинив Ерделі.

17.

(НА ЛИСТІВЦІ — ПІКАССО. ІСПАНКА.)

Моя іспанко — ти мій біль,
скорбота золота й блакитна.
Очам і серцеві ти світло,
моя іспанко — ти мій біль.
І дні печалі голубі,
як ти, грацийні і тендітні.
Моя іспанко — ти мій біль,
скорбота золота й блакитна.

18.

Ти — Дульсінея і тобі
ся екзальтована молитва
і з вітряками вічний бій.

19.

Так жовто світяться купави
із сріберних свічад води.
І ти одна, і я один,
і жовто світяться купави.
Та торжествує кровне право,
де ми з'єдинені завжди.
Ще жовто світяться купави
із сріберних свічад води.

20.

Твоє ім'я — жаданий мир,
мов десь в Лебедії міфічній.
І так чогось мені не звичне
твоє ім'я — жаданий мир.
Але йому навперекір
яринна ярь звучить язична.
Твоє ім'я — жаданий мир,
мов десь в Лебедії міфічній.

21.

Пахучих плеканих приваб
в букеті не шукай — у ньому
лиш непримітна ключ-трава.

22.

Ліловий матіоли плин.
Деркач подиркує на дроті.
І подиву не побороти:
звідкіль тут матіоли плин?
І ніч, як ніч. Чому полин
не тільки в серці, але й в роті?
Ліловий матіоли плин,
деркач подиркує на дроті...

23.

(НА ЛИСТІВЦІ — ЛІМБУРГИ. ГРУДЕНЬ)

Вже гук сурми в застиглім лісі:
на славу вдале полювання!
Конає зранене волання
під гук сурми в застиглім лісі.
А за борами — в білім місті
нас стрінуть музи і кохання,
коли затихне полювання
і гук сурми в застиглім лісі.

24.

Що нам віщує знак Стрільця?
Несхибну руку й гостре око
для тріумфального вінця?..

25.

Та ніч, немов стріла із лука,
ячить жагуче біля вух —
дай спам'ятатись, звести дух,
бо ніч, немов стріла із лука.
Тепер вимолюю в розлуки:
не прожени за виднокруг.
Хай ніч, немов стріла із лука,
ячить жагуче біля вух.

26.

Пружну не слаблю тятиву —
псується лук. І так без стрілу
його пожбурю у траву.

27.

У ніч багряну — скіфську ніч —
сплелися коні і грифони,
і капле золото червоне
у ніч багряну — скіфську ніч.
Сконає кінь. Я піду пріч,
внімієш ти при телефоні.

У ніч багряну — скіфську ніч —
сплелися коні і грифони...

28.

Мене по крихітці розкрали
похітні воїни у сни:
і ні сліду на пекторалі.

29.

Було, Зоряне, нам з тобою
і зоряно, й беззоряно нараз!
Та заспокійся — все гаразд,
хоч зоряно було з тобою.
Докинув я до ватри бою
лиш кілька полум'яних фраз.
Було нам зоряно з тобою —
і зоряно, й беззоряно нараз.

30.

Вповіж про філософський камінь,
про панацею від всіх лих —
Пандора розв'язала міх:
вділи нам філософський камінь,
Кепкує з горя до нестями
над всю алхімію твій сміх.
Мовчу про філософський камінь
і панацею від всіх лих.

31.

Історія здавна відома:
і ти в Путивлі на валу,
і забарився князь за Доном.

32.

Хай тричі пропаде ім'я
засохлої у книжці згадки —
тепер вертатись до початку?
Хай тричі пропаде ім'я...
А серце хто мені зім'яв

і вкинув між тверді окладки?
Хай тричі пропаде ім'я
засохлої у книжці згадки...

33.

А хто то був? чи тільки з'ява?
і що за квіти? їхня назва
вже навіть в спогаді зів'яла.

34.

Ми навеземо зілля з гір,
сопілку лялі Соломійці,
з яриловим поличчям трійці —
гей, навеземо зілля з гір.
На давній мисці дивен звір
вікує барвно в коломийці.
Ще навеземо зілля з гір
й обручку панні Соломійці.

36.

Впиши ласкаво до альбому
скупий на слово тріолет —
йому важкий судився лет:
прийми ласкаво до альбому.
Колись у Львові чи Любомлі
домовлю решту тет-а-тет.
Впиши ласкаво до альбому
скупий на слово тріолет.

37.

Не мову каменю, а хліба
плекаєм всує. Гордий стан
випружує дочка дуліба.

38.

Морозу срібен великодень
у кришталевий дзвін гуде.
Який тоді був рік і день —
морозу срібен великодень?

Не того шкода, що відходить,
а що з грудей не йде ніде.
Морозу срібен великодень
у кришталевий дзвін гуде.

39.

Мороз на шибці вбого дзенькнув.
О, тільки вдома, тільки там
він заздрий пензля Приймаченко.

40.

І журиться, і світиться мені
у скісному промінні місто.
Так мало вісток, і не звісно
нікому вам, як любиться мені.
В цілому місті ви одні
чи надто ранні чи запізні...
І журиться, і світлиться мені
у скісному промінні місто.

41.

Було далеко і давно:
ті квіти свіжі й соки юні —
крихкий гербарій і старе вино.

42.

Мадонно з Красова, плекай
барвінок в нашому городці
і райдугу любові в оці,
Мадонно з Красова, плекай.
Хай місяць зійде в цьому році
пролитись медом через край.
Мадонно з Красова, плекай
барвінок в нашому городці.

43.

Тебе цілую, ти вже — Лілю,
а як позволиш, то навспак
(воно, звичайно, інший смак):

цілую Лілю, потім — Ліля...
Я став спізнятись на весілля —
чи то лихий, чи добрий знак?
Тебе цілую, ти вже Лілю,
а як позволиш, то навспак.

44.

Сьогодні дощ, а завтра іменини —
чи стане квітів для листа?
Пустий базарець і пуста
у негідь грядка. Завтра ж іменини.
Не йметься віри — квіття синє
цвіло за містом у житах.
Сьогодні дощ, а завтра іменини,
як мало квітів для листа...

45.

З води, з пречистої роси,
з дуги — веселки — радівниці,
із ярозлотої пшениці,
з води, з пречистої роси...
Хай Божа мати, Божий син
не опускають нас в опіці:
з води, з пречистої роси,
з дуги-веселки-радівниці.

46.

Живе у казці Злотослізка,
а мною бешкетує зух:
узяв сльозу її на зуб,
чи з неї щира Злотослізка?
Та хай наплаче цілу миску —
міняю на Гірку Сльозу.
Живе у казці Злотослізка,
а мною бешкетує зух.

47.

Веселка через небо всеньке!
В єдиній радісній сльозі
також бринить ціла веселка.

48.

Важка дорога до Вітчизни.
Та райдуги небесний міст
опертий на бики залізні.

49.

В старе осіннє Городище
приїдемо колись на храм.
Почнемо від цвинтарних брам
старе осіннє Городище.
О, припадімо, сестро, ближче
до згаслих барвінкових ран.
В старе осіннє Городище
приїдемо колись на храм.

50.

А де залізом кута скриня?
Там схована на жовтім дні
мого дитинства казка синя.

51.

Росте калина на подвір'ї,
сини з калиною ростуть.
Ми тут жили, вмирали тут,
бо тут калина на подвір'ї.
Плекання Древа не повір'я,
а невсипущий боритруд.
Росте калина на подвір'ї,
сини з калиною ростуть.

52.

Дурманом струєні цимбали,
і ясен бубон з-за гори...
Ти Шешір-вечір сотвори:
дурманом струєні цимбали.
Чи ми були? І гір не стало,
і бракне гіркоти для рим.
Горять отруєні цимбали
і ясен бубон з-за гори...

53.

Уздріти нам чи не уздріти:
понад Бористеном старим
богині радості — Харіти?

54.

Яка важка моя обручка —
о, скільки золота пішло!
І злота ласка, й злоте зло —
яка важка моя обручка...
Чом золото тоді співуче,
як вправлене у чорне тло?
Така важка моя обручка —
о, скільки золота пішло...

55.

Гулка весна у ринви рине —
і перстень легшає, і в синь
летять похмурі сутерини.

56.

А як моя кума Мирося?
Не обійтися без вина:
то я їй свідчу, то — вона...
То як моя кума Мирося?
Хіба не дивно, що ми досі
наверх видибуєм із дна?
То як моя кума Мирося?
Не обійтися без вина...

57.

Минуться довгострасні пости.
У дружнім колі за столом
згадаємо гуцульські тости.

58.

«У затінку дівчат, що розквітають»
камени наші срібло заплели —

посеред слави і серед хули,
у затінку дівчат, що розквітають.
Від грацій Евфрозин, Аглай і Талій
ідуть нам Радість, Квітування, Блиск.
Та в затінку дівчат, що розквітають,
камени наші срібло заплели.

59.

О, неземна вагучість літер!
І вам також дістались в дар
скрижалі жорнові палітер.

60.

(МИХАЙЛО — СТ. ЄВР. БОГОРІВНИЙ)

І предок слово богорівне
не тіням предків возвістив —
безпам'ятним звістуй і ти,
як предок, слово богорівне.
І Одержимих, і Царівен
вінець не легко пронести...
Та предок Слово богорівне
не тіням предків возвістив.

61.

Не кожен Віктор — переможець.
Хоч на щиті чи зі щитом —
та вберегти подобу Божу.

62.

Вже цнота молодого снігу
вчорашнє знищила до тла,
де гасла хила ковила,
вже цнота молодого снігу.
Від змагу гордого, від бігу
світліють душі і тіла,
бо цнота молодого снігу
вчорашнє знищила до тла.

63.

Яка ж бо далеч за снігами!
По той бік дроту він святий:
висурмлює у райські гами.

64.

І висхнуть ріки до джерел,
заціпеніє вітер в камінь,
а камінь потече пісками —
простягну руку до джерел...
Пустеля сонце ізжере
із пракорінням, з пракістками.
Чи висхнуть ріки до джерел,
заціпеніє вітер в камінь?

65.

У судний день не осуди,
що я з дівочої долоні
ковтнув джерельної води.

66.

Це мій автопортрет у сірім:
із фарб знекровлений естамп,
як штемпель на листі, як штамп —
такий автопортрет у сірім.
Я ще як слід не вбрався в пір'я,
а вже позаду вік Христа...
Це мій автопортрет у сірім:
із фарб знекровлений естамп.

67.

Пече в очах, як на осонні.
Пірну в долоні — ах, це ти
в оранжевім чи у червонім!

ЛИСТІВКИ

1. ДО ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Гей, місяцю лютий,
сядь у срібні сани —
треба завернути
в хату Звенислави.

Треба їй привезти
місяця серпочок,
зіроньку на перстень
і ще цілий рочок.

Їдуть-їдуть в санях
місяченьки-браття:
— Що тобі, кохана?
можеш вибирати.

Вволим твою волю —
казочку зимову,
сядем кругом столу,
поведем розмову.

2. НА ЛИСТІВЦІ — К. САЙТО. ПОГЛЯД.

Не за мишею, загнаною в кут,
не за пустотливим клубком ниток,
не за марнотою.

Можливо, він спрямований туди,
де в молодих кронах вчувається терпкий запах пахощів.

Або туди, де поміж хмар

ллє холодний блиск,
мов око звіра,
гіпнотична зоря.

Або кудись углиб інстинкту
аж до єгипетського муркотливого божества у бальзамі
за чимсь неосяжно тужливим,
але за чим?

Я не знаю
і ти не знатимеш.
Може, Кійосі Сайто,
японський художник, сам не знав,
окрім того,
що погляд
(людини чи тварини) —
це вулкан,
який інколи на мить
вивержує зі серця
усю жагу:
жах чи подив,
радість чи біль...

3. НА ЛИСТІВЦІ — ВОЯК НА КОНІ. ЛІЧИЛКА ДЛЯ МАРКІЯНА

Раз — коника я пас,
Два — коник без сідла,
Три — бачу прапори.
Чотири — їдуть командири.
П'ять — шабельки дзвенять.
Шість — в'їхали на міст.
Сім — на коня я сів.
Вісім — прапорець на списі.
Дев'ять — у похід ідемо.
Десять — аж підківки крешуть.

4. НА ЛИСТІВЦІ — АНГЕЛ ЗІ СВІЧКАМИ. КОЛИСКОВА ДЛЯ РОКСОЛЯНИ

Ангеле — двокрильцю,
у хмари не крийся,
а світи свічечку і —
золоту прозірочку,

щоби нічка у дорозі
не ламала нозі.

Йде нічка полями
та до Роксоляни,
аби Роксоляна
очка затуляла,
тепер іде містом —
чи спить ляля міцно?

А ляля говорить:
— Як темно надворі,
шкода мені нічку,
як зламає ніжку.

Ангеле — двокрильцю,
у хмарі не крийся,
а світи свічечку —
золоту прозірочку,
аби Роксоляна
очка затуляла.

5. НА ЛИСТІВЦІ — ЛЕВ І ЯГНЯ. НАЗАРЧИКОВІ

Яка вість, яка вість!
— Та яка?
Лев Ягнятка не їсть!
— Та чому?
Бо мале і кучеряве,
залишилося без мами,
залишилося і плаче.
Аж тут Лев його побачив:
— Хто таке?
Я ж Ягнятко-сиротятко,
без матусі і без татка:
з лісу вийшов Сірий Вовк —
татка — маму він затовк.
Я лишилося одне —
порятуйте ви мене.
А Лев:
— Зоставайся і рости!
Я злюбив тебе, бо ти
кучеряве і сумне.

6. НА ЛИСТІВЦІ — ДІВЧИНКА НА ЛИНВІ

З гірляндою рожевих троянд
на линві між дахами
танцює Дівчинка.
А мені моторошно,
мені завжди моторошно,
коли на линві танцює Дівчинка,
хай навіть серед сизих голубів
і прихильного сонця.
Унизу, на майдані, у вікнах, на ганках,
люди затамували подих.
Тільки діти шлють повітряні кулі,
повітряні поцілунки
і від подиву округлі, мов квіти, очі.
Сумний скрипаль
терликає веселий танок.
А мені моторошно,
коли слухаю радісну скрипку.
Я думаю про тебе.
А перед очима
місто з вежами
і самітня Дівчинка,
що танцює на линві.

7. НА ЛИСТІВЦІ — ЗВІРЯТА НА КОНИКУ БЕЗКОНЕЧНИК ДЛЯ НАЗАРЧИКА

Дзень і дзінь, дзень і дзінь!
Звідки тут узявся кінь?
І хто їде на коні
у червонім кафтані?
І чому там у сідлі
разом звірики малі:
зайчик, котик, левеня —
повсідали на коня?
І куди вони так мчать?
Я питаю — всі мовчать,
і ні слова нічичирк!
Чистий цирк.
Тільки чути: дзінь і дзень —
їдуть-їдуть цілий день.
Тільки дзень і тільки дзінь —
звідки тут узявся кінь?
І хто їде на коні? і т. д.

8. НА ЛИСТІВЦІ — ШАГАЛ.
ТРИ СВІЧКИ.

Добрий вечір, Зірниці!
— Є нас три сестриці:
Вечірня, Опівнічна і Рання.
А четверта — та Біла Панна.
Вечірня Панні годить,
полум'ям за Панною водить.
Опівнічна з Панною дружить:
день без Панни їй осоружен.
А Рання Панну стрічає
на світанні такими речами:
— Чи були ви, Панно, у парі,
як сплакали слізоньки ярі?
— Ой, була я, Сестриці,
у гостині в Зірниці.
І несу, вам дарунки:
на лиці — поцілунки.

9. НА ЛИСТІВЦІ — КВІТКА ЕХІНОПС

Ця квітка напевно не знає
своєї вкраїнської назви
як не знає
молочної мови лугової трави

Назвімо її
Колючим Клубком
або Їжаком Пустині
що вистромляє шпички
на всі боки
назустріч колючим вітрам
і палючому сонцю

Тільки Блакитна Весна
може зазирнути
крізь тугий панцир
до її душі
добути сині зірочки
звідти
тендітні
наче вирізьблені
з мрії
зі сну

Подумай
яке диво
Блакитна Весна
Ніжне Квітування
Могутня Любов

10. НОВОРІЧНА ЛИСТІВКА

Щедрик, щедрик, щедрівонька
там, де наша дівонька.
Де вона вечорить —
сходять ярі зорі
з місяцем — обкраєм
там, де вечеряє...

Щедрик, щедрик, щедрівонька
там, де наша дівонька
засвітила свічку
на цілу світличку,
світляна, пречиста
свіччина вітчизна.

Щедрик, щедрик, щедрівонька
там, де Українонька
краєм неозорим:
на дні — дніпрозорі,
обкрай — місяченько,
білозор Шевченко.

11. НОВОРІЧНА З ВЕДМЕДИКОМ

— Ведмедику, дику, дику,
сиди в лісі тихо-тихо:
маєш хатку —
смокчи лапку.
— Назарчику, чику, чику,
тобі добре мене вчити,
як я буду лапку ссати,
то ти будеш ласувати:

медок на зубок,
тістечка-їстечка,
маківник-смаківник,
горішки-пустобрішки,

шоколадку за колядку,
андрути-хрускіт-чути,
мандаринки-течуть-слинки,
медівник — у-роті-зник,
родзинки — для Дзвінки,
конфітуру-замазуру,
крем-мазайло —
з-торта-вилізайло
і цукорки без обгортки,
і цукорки в папірцях,
і так далі без кінця...

— Ведмедику, дику, дику,
поший собі півторбинки,
ходи до нас на ялинку.
Я тобі гостинців
дам по половинці.

12. НА ЛИСТІВЦІ — А. МАНАСТИРСЬКИЙ. ВЕРБИ.

Їх бачу із заплющеними очима.

Вони — дерево мого дитинства,
тому воно — вербяне.

Коли інші народи
висаджували понад дороги
яблуні і черешні,
то мій — плекав верби.
Потім зривав із них
золоті груші —
де ще такий поетичний люд?

Сумне і похилине Дерево —
зелена ліра мого краю,
журба Глібова.

Чи пригадуєш:
«Вербо-рясна, відчинися —
Ганна-панна йде»?
Відчиняється —
і входиш у казку.

Або виходиш
напровесні
з м'якого дупла
Мавкою.

Нині, дивлячись на верби Антона Манастирського,
входжу до вас.

Попід тихими вербами
моя річка,
моя дорога,
мій спомин.

13. НА ЛИСТІВЦІ — О. МУРАШКО.
НАСТУРЦІЇ.

Чи не здається Тобі,
що то жовті, оранжеві, червоні і вишневі грамофони,
з яких ллється гіркаво-пахуча музика?
На округлому листі,
як на платівці,
записано радісну мелодію сонця.
Слухаємо ціле літо
їх полум'яний оркестр
у садку.
А може то
карнавальні ковпаки
для забавних гномиків?
Застань їх зненацька вночі —
кинуться врізнобіч,
полишивши квітяні шапочки
напризволяще.

Але для нас!
І для Його пензля.

Жагуче полум'я
у синьо-зеленій сутіні,
відблиски на обличчі,
осяяння в душі —
спогад гіркий і яскравий.

Тендітні —
вони переживуть Його.

На Батьківщині,
де незабаром він загине,
вони —
не настурції чи капуцини,
а к р а с у л ь к и

14. НА ЛИСТІВЦІ — О. БОГОМАЗОВ.
ПИЛЯРІ.

ТРИПТИХ
1.

здираю зі себе
кору
шорстку і брунатну
просвітлений
як і вони

визволяється
гаряче дерево

охра стає охрою
оранжеве оранжевим

зубасті пили
зеленого
голубого
червоного
засівають землю
золотою тирсою

очищення людей
і дерева

всього
що творить куб

тіло на межі
преображення
у бурштин світла
у саме світло
в його кон-
тури

2.

я не вмів слухати
сонату
для чотирьох пил

зіткнення
вертикального
з поземним

заліза і деревини

видобування мелодії
зі серцевини
зтужавілих колод
з'ядрілого гомону
лісу
спресованого
у дух живиці
в акорди

поборюються
теми
радісного смолистого
дозрівання
і болючого перероджения

як знайти мажор
у протилежності
у новій суті
у співучих дошках
в озвученому домі

не опускає рук
маестро — ритм

3.

я забув
про «Березіль»

про двоярусну
коробку вертепу

про двоповерхову
«Патетичну сонату»
Куліша

про високе і низьке
про двоєборство

на кону
міллерівських кон
струкцій

у карнавалі пластики
і мелодекламації

режисер
у темному
серед ярого і шумкого

підсвічений ліхтарем
із-за блідих
лаштунків неба

Вже Білоголовий

диригує
щемку репетицію
новітніх трагедій
п и л я н н я   лісу

безталання трісок

15. НА ЛИСТІВЦІ — ДЕГА. ГОЛУБІ ТАНЦІВНИЦІ. ПІСЕНЬКА

У Парижі квітчастім
між лілей і купав
жив там Лебідь Сен-Санса,
що Принцесу кохав.
І Принцесі не спиться
у солодкій журбі.
Голубі танцівниці,
голубі...

Та Король до Версалю
сам Принцесу відвіз.
Журний Лебідь Сен-Санса
аж осліпнув від сліз.
І Принцесі не спиться
у пекучій журбі.
Голубі танцівниці,
голубі...

У Парижі нещастя,
у Парижі — жура:
журний Лебідь Сен-Санса
у розлуці вмирав.
І Парижу не спиться,
і мені, і тобі...
Голубі танцівниці,
голубі...

16. НА ЛИСТІВЦІ — АВТОМОБІЛЬ. ДЛЯ НАЗАРЧИКА

Був собі хлопчик —
наколінігопчик
на коліні — на коні
ма-ми-нім

Був у нього братик —
нароверігнатик.
Сам жене, сам жене —
а мене?

Був у нього тато —
хочуавтомобільмати.
Кидаймо монетки
в скарбонку-касетку.

Була в нього бабуся —
похатікручуся.
Треба нашій бабці
роликів до капців.

Був у нього дідусь —
пішкиобійдусь.
Ходить собі сам —
такий з нього пан.

17. НА ЛИСТІВЦІ — О. МУРАШКО. ДІВЧИНА У ЧЕРВОНОМУ КАПЕЛЮСІ.

Коли ти маленькою Червоною шапочкою
вийшла на самітню стежку
мені часто пригадувався малюнок із дитинства
на якому ангел-хоронитель
переводить дитину
через вузеньку кладку

Тепер коли ти переїжджаєш могутніми мостами
через великі ріки
коли ти побачила більше міст
і чужих країв
аніж я
коли ти вже сама
Оглядаєш світ
не очима наївної Червоної шапочки
а Дівчини у червоному капелюсі
навіть тепер
я не можу забути
того малюнку з дитиною кладкою і ангелом

18. НА ЛИСТІВЦІ, АДРЕСОВАНІЙ НА ЖИТОМИРЩИНУ, В СЕЛО ВИСОКА ПІЧ

У краю — край Вручія —
у личанім Древі...
З ким єсьте заручені,
вої Ігореві?
Каменіє Ольга
(сліз вона не роне):
— Де мого соколя
в пущі захорони?
Ялось тобі, ладо,
й люття і полюддя.
Як тепер пораджу
вдово без полюбу?
Каменіє Ольга
(рук вона не ламле):
— Буде тобі стольно
і безстольно, Мале!
Бути змалку Малці —
рабиня Малуша.

Робич їй в коханці —
і нікого лучче.
Робича роззує
й робичича зроде.
Піде рід твій всує,
Мале ворохобен.
Буде і вотчина —
Древом погоризна,
як по князю вчиню
всеочисну тризну.
Понесе голуб'я —
птаство життємире —
в теремові зруби
полумінне пір'я.
В золотім іскрівї,
в багровім димов'ю
Іскоростня крівлі,
скрівлені гніздов'я.

І Високі Печі,
чадно курні кліті,
і боги, і нечисть...

І на многі літа!

19. НА ЛИСТІВЦІ — МЕТЕЛИКИ. ПІСЕНЬКА

теле-теле-телики
летіли метелики,
теле-теле-тила
мальовані крила.
теле-теле-тіли
на пелюстці сіли.
теле-теле-телики
у м'які фотелики,
теле-теле-толу
у квітки до столу.

теле-теле-телики
хочемо киселику,
киселю-медочку
з квіточки-дзвіночку.
теле-теле-тули

ложку ми забули.
ми прийшли у гості —
дайте нам по ложці.
теле-теле-тила
наче наші крила
ложки-мальованки,
мальовані дзбанки.

теле-теле-телики
що то за метелики:
теле-теле-тали
хобітки сховали,
теле-теле-тіли
а ложкою їли?

теле-теле-тили
як медку попили,
теле-теле-тали
танець закружляли
і взяли до танку
нашу Роксолянку:
пурх-пурх-пурханець
ходи з нами у танець!

а скрипочка грала
теле-тілі-тала.

20. НА ЛИСТІВЦІ — С. ДАЛІ. МРІЯ.

Білому Ангелові мало моїх очей
  що одягають Троянду в царський
  пурпур
Білому Ангелові мало мого слуху
  що обдаровує Троянду в росяне
  зітхання
Білому Ангелові мало моєї таємної
  згоди із леготом
  який ночує в пелюстках
Білому Ангелові мало мого мозку
  що родить павутиння з нічого
  аби обснувати квітку
Білий Ангел розвалює мій череп
  і виривається з-під нього

як Вільний Білий Ангел
в охристу пустелю
Білого Ангела тепер не обходить
що я більше ніколи без нього
не побачу Пурпурову Троянду
у сні у дрімоті у маячні
Білого Ангела не обходить
що марно загинуть дон-кіхоти
Трояндових колючок
у його зжовклих крилах
у бганках лляного хітону
Білий Ангел мріє в обіймах Троянди
стати звіяною вишневою хмариною
і розтанути в далі...
Далі.

21. НА ЛИСТІВЦІ — ФРАГМЕНТ СКІФСЬКОЇ ПЕКТОРАЛІ

два скóлоти
царськозолоті
поскидали луки
взяли вівцю в руки

на веречені
буде печеня
а золоторунну
будем чинити
аби тіло прикрити

просмолена дратва
бронзова голка
у такій шкурі брате
кликать з лісу вовка

у такій сорочці брате
годі умирати
хоч Могила Товста
будем злотом сяти

22. НА ЛИСТІВЦІ — СЕЗАН. ДОРОГА В ПОНТУАЗЕ

Дух Світла
блукає в країні Імпресій

через усі очі й речі
проходить
засвічує кожен атом
у холодному вогні спалює світ
на ясний попіл
на шемріт згуків
на мерехт і зблиски

зі стовбура і лілеї
копички і Руанського собору
коней бульварів балерин

а я шукаю Дороги
дороги до Понтуазе
пружного шляху
з мідяним полиском
з голосом литаври

попід в'язку зелень
вилиту з бронзи
де в просвіті
стійкі куби будівель
ціпка драглистість води і трав
незмінна і вічна

я вірю у Світ
що вкарбований в очі
як піраміда
не проточена Духом Світла
шашелем Повітря
мурашвою і червою вражень

я шукаю Дороги в Понтуазе
як шукав конусу Арарату
острівця тверді посеред хиткості
мужнім зором
Ной

23. НА ЛИСТІВЦІ — Ж. БРАК. ЧОРНІ РИБИ.

Ми — душі чорних риб
на срібному тарелі.
Смертельним був наш стриб
із моря — в акварелі.

На чорному столі
нам душі яблук світять —
оранжу згаслий слід
оранжевого світу.

Зелені води — снам,
очам — панелі жовті.
Обтято крила нам,
заслано горизонти.

Без тіла, без ікри —
печальні силуети.
Ми — душі чорних риб,
які завмерли в леті.

24. ВЕРЛІБР
(З «ПОЕТИКИ» ДЛЯ ДЗВІНКИ)

У твому золотому оці
мала невтішна слізка

Я співав для неї
колискову
щоб вона виплакалася

а вона
у твому золотому оці

я водив для неї
веснянки
щоб вона
як подолянка
личко втерла

а вона
у твому золотому оці

я посилав до неї
верліброві листи
щоб вона знала
про свою потаємну сестру
в мому оці

а вона

я складав
для її гірких уст
поетику усміху

а вона

тоді я подарував їй
звичайну квітку

а вона
здивувалася
що квітка
має обрис
і мелодію
с е р ц я

25. НА ЛИСТІВЦІ (ФОТО) — І. МАРЧУК. МАКИ.

я боюся
шорсткої
незнаної
з е м л і

я боюся
гігантських
вогнистих чаш
що пропалються
крізь неї
разом із гарячою керамікою

та ще більше
остерігаюся пам'яті
про тендітні пелюстки
на наших золотих ланах

їм бо не під силу
подих людської ніжності
подих любові
подих зради

(червоні маки
болючий спомин
тихе ридання)

26. НА ЛИСТІВЦІ — ГУМЕНЮК. ПІВНИКИ.

два півники
два співники
на стеблинах сіли
піючи зацвіли

що один цвів
синім в золотім
синім в золотому
не вернув додому

що другий цвів
жовтим в голубім
жовтим в голубому
не вернув додому

плаче моя неня
півнів господиня
на самого купала
себе сонце проспало
хто його розбудить
коли півні заблудлі

ми не зблудлі — заквітлі
у пелюстках тендітних
із суремок горлистих
замаяло листя

два півники мої милі
два співники онімілі

27. НА ЛИСТІВЦІ — ГУМЕНЮК-МЕЛЬНИК. ДОДОМУ

вертають, вертають
до пташиного раю

додому, додому —
бодай на крилі одному,
бодай на одній пір'їні,
але в горінні,

на виноградному листі,
у винозорій мислі.

уріднім гніздов'ю
будьмо з любов'ю!

28. НА ЛИСТІВЦІ — ВАН-ГОГ. АРЛЕ. ЧЕРВОНІ ВИНОГРАДНИКИ.

Арле — вогниста виноградинка,
у ній:
кущі, дорога і поле —
полум'яний сік —
тече, розтікається,
обмиває
темні зернята —
виноградарів.

Я п'янію від одного погляду,
від однієї думки,
що мої очі
пробивають невидиму шкірку —
і заполонюються
червоним багаттям вина.

Горимо, моя люба!

Я готовий збожеволіти,
відрізати вухо
чи навіть цілковито поплисти
за несамовитою течією
до незнаних берегів.

І все це —
в одній жагучій виноградині —
в Арле.

29. НА ЛИСТІВЦІ — А. МАТІСС. КВІТИ В ГОЛУБІЙ ВАЗІ НА СИНІЙ СЕРВЕТЦІ.

Квіти у голубій вазі
на синій серветці.

Квіти — нехитре дійство доцвітання
з ласки (чи жорстокості) людей.

Квіти —
забута мова
про незайманість і жагу,
зраду і сум.

Квіти —
запліснявіла сентиментальність
в устах верлібра.

Навіть ганьба,
коли він з пелюстковим серцем
там,
де отруєно коріння.

Цілу вічність
я не міг
бодай із найскромнішою квіткою
вклонитись мамі,
обійняти дружину,
поцілувати дочку.

Невже се ганьба?
Скажи...

30. НА ЛИСТІВЦІ — СКРІК. БУДЯК.

іноді простягають у листах
як сумну долоню
кленовий листок

тризубий вистиглий вогонь

або якусь квітку
злинялу

ніби із підземелля
де стікає камінь
і сочиться вино

а недавно
я сам віднайшов кущ будяка
розтертий фіолетовий квачик
ще довго віддихав медом

у порожньому повітрі осені

пахучими пальцями
я відписував гіркавого листа
кудись комусь для чогось
про обезвінчаний будяк

він чи я

задалеко
відпахло
порожньо

ДВАНАДЦЯТА СУМНА КНИЖКА

1974-1978

ПРО БІЛІ І ТЕРНОВІ МІСТА

(ДЕСЯТЬ СТИЛІЗАЦІЙ ДЛЯ МАТЕРІ)

1. ВЕСНІВКА

Хор парубків:
Помагай Біг, дівчино,
помагай Біг, у вінку.
Хай тебе росинка скропить
з квіту барвінку.
Хор дівчат:
Як ся маєш, лицарю?
Як ся маєш, соколю?
Хто котив перстінчиком
по слідах за мною?
Хор чоловіків:
Грають вежі сурмами,
терном брами тернені.
Будь здорова, Ладонько,
до повернення.
Хор удовиць:
Впали вежі попелом,
у тернині поленько.
Повертає Ладонько
лельом-полельом...

2. ГАГІЛКА

Гей, на горі Звенигорі
білий город Звенигород,
прийшла світла та неділенька —
задзвінь-задзвінь, ягіл Дзвінонько.

На околі водять коло
пишнопаво і соколо,

серед танку наша дівонька —
задзвінь-задзвінь, ягіл Дзвінонько.

Скажи-скажи, ясна панно,
милованко білодана,
що надбано тобі в вінонько —
задзвінь-задзвінь, ягіл Дзвінонько.

Є у мене вдома неня,
є отець удома в мене,
я в них доня-королівнонька
задзвінь-задзвінь, ягіл Дзвінонько.

Гей, на горі Звенигорі
білий город Звенигород...

3. КУПАЛЬСЬКА

Ходи-ходи, братіку, за мною —
за вінком попливла я з водою.
Тернова Марена, тернова —
вже на мені русальча обнова.

— Даруй мені, сестренько, вдачу —
через вогник купайлів поскачу.

Ходи-ходи, любчику, за мною —
за вінком попливла я з водою.
Тернова Марена, тернова —
сині вустонька, чорна мова.

— Даруй мені, любонько, вдачу —
через вогник купайлів поскачу.

Ходи-ходи, батеньку, за мною —
за вінком попливла я з водою.
Тернова Марена, тернова —
Моя боженька і покрова.

— Даруй мені, доненько, вдачу —
я в церковці в неділю поплачу.

Ходи-ходи, матінко, за мною —
за вінком попливла я з водою.

Тернова Марена, тернова —
не чесана коса шовкова.

— Ой біжу-біжу, моя доню,
до Марени тернової в тоню.

4. КУПАЛЬСЬКА

Коло тебе, коло мене
біжить колесо вогненне.
Не займаймо теє коло,
щоби жаром не скололо.

А ми кола не займаєм,
хай утопне у Дунаї,
хай утопне на дно злоте
під русальчині ворота.

Вийде панночка на димне,
має панна серце зимне:
«нащо колесо вогненне,
як немає пари в мене?»

А ми були в парі, доле,
та збоялись того кола.
Коло тебе, коло мене
бігло ж колесо вогненне.

5. ОБЖИНКОВА 1.

Наша нивонька не жата —
наша матінка не спить,
вийшла в поле наша мати,
взяла мати три серпи.
    Життя прожити — жито перейти,
    молоденька жаля, серпок золотий.

Наша нивонька не жата —
наша матінка не спить,
вийшла в поле наша мати,
взяла мати три серпи.
    Перейти жито — в кукілю лани,
    жаля — молодиця, серпок сріблястий.

Наша нивонька не жата —
наша матінка не спить,
вийшла в поле наша мати,
взяла мати три серпи.
  Перейти жито — у терню лани,
  сивенька жаля і серпок стальний.

6. ОБЖИНКОВА 2.

Утікай пораненьку,
сива перепілонько.
А вода по камені,
а вода по білому.

Молоді косарики
житечко коситимуть.
А вода по камені,
а вода по синьому.

Будеш ти ізранена,
будеш ісполонена.
А вода по камені,
та ще й по червоному.

До кого ж ти в клітоньці
крильцями пригорнешся?
А вода по камені,
а вода по чорному.

7. ОБЖИНКОВА

Жала дівчина скраю поля,
заросила вишиване подолля,
прискочили татари ордою,
сполонили дівчину зі собою.
А де ж ми були?

Жала дівчина скраю поля,
заросила вишиване подолля,
надїхали ляхове гурбою —
заманили дівчину зі собою.
А де ж ми були?

Жала дівчина скраю поля,
заросила вишиване подолля.

Зупинились москалі постоєм,
підманувли дівчину зі собою.
А де ж ми були?

8. ВЕСНІВКА

Гості:
— Мостіть мости, навстіж браму,
їдуть в місто хлопці браві.
Воротарі:
— Не відчинем — шкода мови —
мости наші калинові.
Гості:
— Мостіть мости, навстіж браму,
везем лепського вам краму.
Воротарі:
— Не відчинем — шкода мови —
мости наші калинові.
Гості:
— Мостіть мости, навстіж браму,
везем в дари бранку-кралю.
Воротарі:
— Прибувайте, коб здорові —
мости наші калинові.

9. КОЛЯДКА

Скочив Йванко на коня —
в полі доленька спиня,
привела його під місто —
три вежі вгорі заблисло:
в одній вежі — білим біло,
в другій вежі — дівча миле,
в третій вежі — Йванка ймили.
Добрий вечір, пані-матко,
де Іванко, де дитятко?
Стала мати перед місто —
три вежі вгорі зависло:
в одній вежі — попіл лежить,
в другій вежі — жона плаче,
в третій вежі — ворон кряче.
Добрий вечір, пані-матко,
де Іванко, де дитятко?..

10. КОЛЯДКА

Лежить хлопчик у кошарі,
несім хлопчикові дари:
по зіроньці, по зіроньці
і по ясному місяцю.

Зчудувалась чиста Діва —
над дитятком плаче з дива,
і зіронька, і зіронька,
і місяць ясненький.

Йшли ми, Панно, з України,
і вломили пук калини,
по зіроньці, по зіроньці
і по ясному місяцю.

Витри, Панно, слізку в оці —
то калина, а не кровця,
і зіронька, і зіронька,
і місяць ясненький.

ПІСЕНЬКИ ДЛЯ ПТАШКИ

1.

відчини, моє пташатко,
ротенятко жовтодзьобе:
ось тобі мачинка маку
і росинка із роси.

ось тобі предовга казка:
я в початку призабувся,
а кінець сама дов'яжеш,
як знайдеш своє пташа.

а знайдеш своє пташатко,
то будеш йому співати:
ось тобі мачинка маку
і росинка із роси.

2.

понад синє водиморе
лине сиза королівна.
був би з мене королевич,
полетів би їй услід.

серед хвилі на коралі
квилить сиза королівна.
був би з мене королевич,
я б до каменю упав.

і сказав би: королівно,
королівське моє серце —
як не любиться — без жалю
на дно моря опусти.

3.

понад літо попід осінь
бистрозоро, ясноперо
всі птахи змагають в ірій,
а моя лиш до жури.

всі птахи свій голос піють
то у радість, то у смуток.
а в моєї людський голос,
в тому голосі жура.

всі птахи домів вернулись,
лиш у нашім газдуванні
несповите кубелечко,
невколисана жура.

4.

відцуралась моя пташка,
умостилась на сторонці
і несе комусь яєчко —
у чужому золоте.

всі птахи почудувались
а вона плечми стенає —
так ведеться споконвіку:
у чужому золоте.

а настане самотиння —
виточе сльозину пташка.
я то знаю, хоч не маю,
що й сльозина золота.

5.

прилетіла моя пташка,
а в гніздечку ні пірїни,
тільки срібний-срібний перстень
і покинута сльоза.

прилетіла моя пташка,
дощове віконце втерла,
срібен перстень обізвався
і заплакала сльоза.

набувайся вдома, пташко,
у віконці роззирайся,
срібний голос має перстень,
та срібніший у сльози.

6.

калинцює моя пташка,
гірко-гірко калинцює
і дивується гіренько
на калинове вино.

маю, пташко, три коріння:
що одно коріння — злюба,
що друге коріння — любість,
а що третє — то й любов.

калинцює моя пташка,
гірко-гірко калинцює,
певно в неї три коріння —
три коріння як одно.

7.

натомила пташка крила —
все близьке подаленіло.
піду гинути у куце,
бо високе потовклось.

натомила пташка горло —
золоте задеревіло.
піду гинути у тихе —
вгомонилось гомінке.

натомила пташка серце —
пломінке іспопеліло.
піду гинути у біле,
бо червоне відійшло.

ДИВОСВІТ
АБО Ж ПЕРША КНИЖЕЧКА ДЛЯ ДЗВІНКИ

1. СТЕЖЕЧКА

Ходім зі мною
стежечко

обережно
не зачепися за камінець
переступи соломку
і під спориш не ховайся
все одно бачу

а там
за городом
ого як ти виросла

сама біжиш
через струмок перескакуєш
батіжком по пилюці цвяхаєш
за суницею збочуєш
топчеш горох при дорозі

коли б глянути
стежко
он з тої гори
на всенький світ

тільки не поспішай
така верчена ти
як дзига
але ж світ красний
голова крутиться

2. ВІТЕР

знаю того легіня
знаю

капелюха
когутячим пір'ям
замаїв

дримбає
попід носом
круглий день

а до діла
пень

бо
зрідка пахощі
попасе в полонині

молоденькі хвилі
підстьобне до водопою

то заверне дим
з ватри
просто в очі

ніби звідти
срібні бджілки
викурює

хоч би одну зірку
стряс тобі з неба

зате на великдень
прикотив сонце
у Космачі
розписане

3. ХМАРА

то не хмара
а дірява парасоля

сама змокла
ще й мене
до нитки
намочила

бачив я бачив
як несе вона
на плечах
малі хмарята

вони мені
ріжки виставляли
міни надимали

а від них
маленькі дощики

дитячі парасольки
гороб'ячі калабаньки

і веселки в росі

4. БЛИСКАВКА

пливе собі королева
королева темряви

у дзеркало
а темно

зблисне
на мить
світлом

зазирне

хто на світі найгарніший

ви ваша темність
відкаже дзеркало
похапцем

заспокоїться королева
на часину

сказано писана красуня

5. ГРІМ

були собі в парі
у чорній хмарі
грім і мара

мара тільки хмуриться
а грім
кулаком погрюкує

бідні їхні діточки
понасуплювалися

викотився грім
із хмари
хряснув дверима
та як гарикне

прощавайте
піду прошаком
по землі
щастя питати

і загримів
по крем'яній дорозі

тільки його й чули

6. ДОЩИК

випив суховій
увесь нектар із квітки

заглянула бджілка в гості
нічим почастуватися

а в пана Дощу
ворота дощаті
пане Дощ
пане Дощ
вийдіть-но з хати

нема батька вдома
а я Дощик

ну то вийди ти
треба квітці помогти

а я ліпше
капусті за комір

ото сміху буде

7. КАЛЮЖА

вона
як випале пташа
з гнізда
тремтячі крильця

посеред стежки присіла
на травинку роззирається
на синю квітку

і божу корівку на ній
невже того з хмари не видно

і що їй до того
аби жовте сонечко
не звалилося зі стебельця

навіть на мене
косо глянуло
чого ж бо в мене
босі ноги

не бійся
калюжо
оббіжу тебе довкола
разом зі співанкою

ой встань встань
подоляночко
здожени свого дощика

8. ВЕСЕЛКА

надягла веселка
стрічок стрічок
як у свято

взяла коромисло
і пішла до річки

дорогою перестрів її
князенко Соняшник
із золотим черевичком
в руці

поміряла веселка
якраз на ніжку

от вони й побралися

9. МЕТЕЛИК

мовить метелик

то все не те
я сам був фараоном

моя мумія
у білім савані
у піраміді вилежувалася
тільки найкраще
царювання
серед квітів

дань збираєш
біле з ромашки
жовте з чорнобривців

сам собі пан
і без рабів обходишся

та й день
довгий-предовгий
до полудня до нашої ери
з полудня вже наша ера

на квітці й перевікуєш

метелику метелику
хто ж твою піраміду
розвалив

10. КРИНИЧКА

сплю глибоко глибоко

а ще глибше
мати моя підземна

я їй про зорі розповідаю
а вона про коріння дуба

я їй про хмаринку
а вона студеним молоком
мене поїть

я їй про метелика
а вона
з водяного царства
русалку приводить

а оце
весняна калина
не хоче забрати з мене
свою подобу

тільки сонце
п'є та п'є
калинову воду
через золоті соломинки

11. КАМІНЬ

поверталася річка з гір
і думала
що рожеву рибку
несе

а то не рибка
а плескатий камінчик

розсердилася річка
і жбурнула його
на берег

який гарний плесканчик

зраділа дівчинка
і в садку його посадила

рости камінчику великий
я тебе поливатиму

росте камінчик без коріння
виріс рожевим каменем

тепер він
як скеля

та серце м'яке має
і маленьку дівчинку
любить

12. ТУМАН

устав туман удосвіта
запряг сиві воли
та й почумакував
у Крим по сіль

у степу наздогнало сонце
хоч би якась балочка
ніде сховатися

пропав туман
і сиві воли

пере мряка
на кладці
вишиване хустя
та й побивається

де той туман
забарився

солі ні крупинки
прісні мої сльози

13. РОСА

розбудилася роса раненько
у росі личко вмила
щоб ще гарнішою бути

тоді сіла на пелюстці
і давай гойдатися

а сорока
на блискітки ласійка
тут як тут

що то за коштовний
камінець

тільки хтіла дзьобнути
а воно на пелюстці
гойдається

скреготнула зубами
та й подалася далі

а промінь прилетів
взяв росу за рученьку
і злинули обоє
в блакитне поле

14. ПАВУТИНКА

надумав кленовий листок
линвоходцем прославитися
павутинку бабиного літа
натягнув між гілками

зібралося усе листя
на цирк дивуватися

а листок
ступив крок
другий
світ зелений захитався

упав листок з височості

погойдалася павутинка
понудьгувала
взяла та й відв'язалася

лине собі
понад тролейбусні дроти

що до міста прив'язані
і хизується

хто ще таку линву
бачив
аби сама літала

15. ДИМ

втік дим від вогнища
просто у синіх джинсах
розпатланий
та й подався у мандри

тільки спечену картоплину
прихопив
по дорозі до міста

сів у трамвай
принюхується

зітхнула кондуктор
— осінь мені запахла

залоскотало водієві в носі
повернув трамвай
і гайнув у гай

я не в той трамвай сів
подумав дим
і через вікно
вистрибнув

16. ЛІС

піє півень
дуже осінню пісню

і гребінець у нього
палахкотить червоно

і руде пір'я летить
за вітром стелиться

гарний в тебе голос
півнику
а яким іще буде

приїде коваль
зі срібла викує

бо той коваль
Морозенко
він і річку скує
в нього коники
в колокільцях

він на кожну гілочку
по сто дзвоників
навішає

17. СНІГ

ми того ласунчика
на нашу вулицю
не впустим

поїсть він усе морозиво
а нам що

е ні
я звідси ні руш

я ще тут перед першим сеансом у кіно
встиг

шию обмотаю
ще й санки притягну

хто ж ти хлопче раненький
що без тата і без неньки

чи ти кульбабовий
чи ти лебединий
чи ти цукряний

е ні
я мамин
вона в мене найсніжніша
а я в неї першенький

18. МІСЯЦЬ

старший місяць
червоною корою зашерх
як смерека

а в молодого місяця
мурашки бігають
під корою

треба на них дятла
з лісу кликати

а молодий
сам ріжками буцається
мов цапок

старому місяцеві
мулько
бік відлежав
на хмарині

а молодому
не спиться
біжить хвацько
через усе небо

десь там зіроньки
защедрували

19. СОНЦЕ

* * *

поза ворота
яре золото
ярії роси
сонечко босе
колесом колесом
як гагілочка

* * *

червінцю червінцю
мені по вінця
я на купала

у воду впало
а у петрівку
в житньому вінку
від серпа втекло
як перепілка

* * *

на городі за перелазом
соняшник лузало
прийшла пава
листя опало
до багаття звезла
бо сонечко змерзло
гори гори ясно
аби не згасло

* * *

купайло купайло
де ти зимувало
вдома сиділо
витинки для інію
мережило
потім бурульку
смоктало

20. ЗІРКА

заслухалась зірка цвіркуна
вихилилась через віконце
хотіла ружечку кинути

та й сама впала

підібрав її лопух
хоч була ніч
думав що світлячок

сидить на листкові
до неба високо
до землі чужинно

ще й очі
як у Дзвінки

як ти називаєшся

а вона
а я цвіркуна слухала

ДВАНАДЦЯТЬ ЗМАРНОВАНИХ СЕРПІВ

1.

на деревці
бриньчать дванадцять місяців
один із крихкого скла
другий солодяник
третій гіркота у позлітці
а ще інший золоте сіделечко

та найдужче мені жаль
за медовим місяцем
не для наших зубів
любове

2.

цвіте на ясені
вічнозелений вінець
омела місяця

соки з нього п'є
кров'ю родичається
всі помисли землі знає
мій місяцю кучерявий
хотів би я бути
ясним ясеном

побрататися з небом
у ніч
що як слід по воді
минає

3.

зелений місяць
непосіяний зійшов
самотній грунт
він намацує
живим корінням

заросте ним врешті
яр вулиці
і прірва вікна

каре провалля ока
і обручки тріщина

твоє глибоке
зітхання
теж

4.

по дахах і карнизах
срібно літає
безтілий сновида

півтіла у хмарі зоставив
а півболю на краю світа

не займай зором
не стряси подихом
я з ним у змові

сниться йому
вчорашній мій сон
про тебе

нинішній мій сон
про тебе

моя завтрішня

5.

ой не той то місяченько
що решетом дзвонить

а що дорогу випитує
через півнеба до тебе
по грузьких снігах

сині серпи слідів
льодом беруться

сизі лиси вікон
увздогін брешуть

срібне стебло дороги
у хмарі рветься

він самотності
не перенесе

до неба примерзне
кусничком криги

6.

водяний знак на папері
місяць удень

чи ж можна йому звіряти
кров у повен ріст
розпуку намацану в поцілунку
тіла вийняті з музики
а слова з ран

та все ж
він герб нашої ночі
щербате серце
на блідому геральдичному
щиті

7.

сховайся у місячну тінь
все зрадливе

стіни дах
ранкова розсудливість

твердий п’ястук
тверезість

як грім з ясного неба
за столом і в дорозі

стоїть муляє за плечима
зазирає в руки
тільки в затінку місяця
ти вигадаєш мені
блакитного листа
одинокого
як і він

8.

а ще був місяць
червоного вина
коханець червоної дами

п'явка розбухла
червоним морем
рудою кровію гір

висмоктала плід літа
й осінь лісів

і губи кохання
випила
білий папір із них

кришиться
без черленого слова

9.

коли ж це
давня давня ніч

мохом зацвілий місяць
буття старого вина

куца пивничка світу
вологі зорі капотять
зі склепіння у цебри

добуваються зі жмені
ніжки келихів
прозорі грибкові нитки

сяє примарне перо
вмочене у місяць

молодий
як Антонич
крамар

10.

допалав місяць уповні
осипався попіл

ріка понесла до моря
дорога не поворохнулася
мовчать присипані крильця
пташок

вранці під вікнами
стрясу сизі маки

а тепер начуваю
біля милої

щойно викотила сльозу
з попелом
зі мною

11.

безмежне поле смутку
золотим серпом часу
вижинаю стежку
виживаю

вмерла крапля роси
переставилася зірка
у прірву кинулося зерно
за голосом вітру

тінь дерева
розчавлена досвітком

вигибає лан припливу
потопом замуляне місто

безмежне поле смутку
крихітний золотий серп

12.

дванадцять поржавлених
серпів
десь у закамарку неба

а що скошено

трохи прив'ялої трави
снігу довгі лілеї

тонкі голоси солов'їв
тендітні билинки зір

і біле лопушшя простирал
і зойк високий зачаття

а ще любове
нетверду мою голову

КВІТИ. ПТАХИ. МИ

1.

Пасуться горобці у спориші,
і осінь попасом у лісі.
Пастушу ревно я біля душі,
щоб не забралась в наймиліше.

Спожий собі будяччя і терни,
що заслужила, те і маєш.
І проситься, і ридма никне ниць,
лиш би допастись до омани.

Мов додуші мені — не без душі
пастух душі, і осені, і пташки.
Зруш кригу з пам'яті — і зворуши:
що пережито, то і наше.

І любо осені, і любо горобцям,
і для душі укохана омана,
що є любов з початком й без кінця,
що є любов остання.

2.

Відмерли стебла, й ми усі
відходимо кудись у темінь.
Той місяць, що у небесі,
цвіте сумніш від хризантеми.

Городці, ринки, цвинтарі, —
мої прив'ялені поеми...
Сей місяць у календарі
зоветься нині хризантемінь.

Бо ми в сузір'ї хризантем,
під хризантемним зодіаком.
Скількох не стало, а проте
я хризантемам шлю подяку.

Не було б квіту, я б мовчав
на цю банальну давню тему:
любов моя в твоїх очах —
спізніла хризантема.

3.

Я знов молюся до пера,
я знов пера покірний в'язень.
Кирилиці сад — ветроград
повився золотою в'яззю.

На винозорі ягідки
принадилася райська птиця —
між лист зруділий і рідкий
сріблясте сяєво сочиться.

І заворожений на блиск,
бреде з блискучими очима
золотодзюб Євангелист —
з чужого селища хлопчина.

Навстріч, задивлена у даль,
у непорочно білій шаті,
йде наречена молода,
на той рік — богоматір.

4.

Я був людиною, людино.
Тепер я птахом полетів
за голубим солодким димом
в отецькім небі золотім.

Осінній світ, осінній освіт
на прояснілому крилі.
Криваві досвіток і досвід
кермують радісний політ.

Ми будем вдома, будем вдома,
крилом ударим об поріг,
бо молоді печальні вдови
шукають птахів угорі.

І навіть квіти непорушні,
покірні долі і землі,
будуть цвісти за крила дужі
молитвою без слів.

5.

Що покохали — понехали,
що ми могли — то знемогли.
Мого жалю покрила галич
твою задуману волинь.

Минулися головосіки —
які ще свята восени?
Яке покуття попросити
за недоснилі милі сни?

Як мордуватися ночами:
чи так, як квіти? Як птахи?
У всепрощаючий Почаїв
іти розкохувать гріхи?..

Скінчилось радощів поділля.
Ми посумніли. Світ змалів.
Ти була поруч, була біля —
не на краю ж землі.

6.

Черлене пригасає злото,
сиріє злото в сіру цвіль.
А де мій плід, бо замість плоду
іде до памороззі цвіт.

Так пізно-пізно я квітую,
що не візьме до дзьоба птах:
мого суцвіття срібну тугу,
бо вже за птахом шлях потах.

І зірка не спадає з неба
до пелюсткової зорі,
аби світанничком як-небудь
її розраяти й зогріть.

І ти спізнилась надломити
заквітлу гілку у саду,
бо того дня, бо тої миті
її, як свічку, студень здув.

7.

Невже є квіт, що зветься верес,
невже є верес, що цвіте?
Невже є ключ, невже є двері
у невимовно золоте?

Невже є поле, в полі — місто,
у полі ж місто, а не в сні?
Від золотих банальних істин
напевно я звалюся з ніг.

Бо стільки золота, як листу,
мені з Вітчизни принесло.
Не тільки злотоверхе місто,
ще є взолочене село.

І квіт є певно — зветься верес,
і певно верес той цвіте.
Є певно ключ, є певно двері
у невимовно золоте.

8.

На завтра сніг. Чекай назавтра снігу
і янголів очам, і янголів душі.
Чи благовіщення мені приснилось
на сну й пробудження незбагненій межі?

І новину, пречисту і невинну,
несу, що випав сніг і ризою лежить...
дерева за вікном чи херувими...
осяйно для очей і свято для сніжин.

Яса яка! То зоряно-квітуча,
а то по-схимницьки хрещата їх різьба.
Чи хочеш, чи не хочеш — неминуче
усе повториться із таїни Різдва.

Усе почнеться з молодої стежки,
з допитливих безгрішних ноженят.
Запам'ятай сей дім і край отецький,
де благовіщенням і досі снять.

ЖІНКА НЕУСТАННОГО МИЛОСЕРДЯ

1.

О якже бути, якже бути,
бо я тобі не доказав,
як впились в око сотні жал
листопадової отрути.

О бідне око, темне око
сплило з очей, немов сльоза.
І вже не око, а кобзар —
помандрувало в світ широкий.

Німує зір у мрячній тузі
за ясним зором молодим,
і чує око, як за ним
шумлять старі осінні глузи.

Та якось десь і ненароком
воно заходиться від сліз,
бо вздріло в радісному сні
твоє в сльозі пречисте око.

2.

На чатах білокрила пам'ять
чекає сурм судити суд —
за нашу долю потерпає,
немов за вранішню росу.

Допоки сонце злоту волоть
на синю волость розмете,
не спаде з тебе жоден волос,
не вп'ється в тебе жоден терн.

І тільки будня бутний вершник
тебе від мене украде,
і ти з полону не повернеш
у мій прекрасний страсний день.

А ясна ніч у глупу північ
схрестила світляні снопи.
Не покидай мене в терпінні,
до третіх півнів потерпи.

3.

Почуй мене в гулкім соборі,
якому назва — самота.
Мої слова, як краплі крові,
святяться мовчки на вустах.

Ми лиш одні на всій планеті
святієм болем. По роках
із двох сердець стремлять багнети
і дві лілеї у руках.

Нам відчиняються всі рани:
і на долонях і чолі —
отих, які не докохали
ні на землі, ані в землі.

Молюсь до Тебе і Тобою,
і глухну сам від молитов,
і глухну власною любов'ю,
закам'янілий у любов.

4.

Шепоче влесливо диявол:
— Страждання світ переступіть,
і те, що видиться, як з'ява,
постане в можновладний світ.

І статись би вкрадливій зраді,
та, наче меч, спадає жест —
то ми увірували в радість
самовідречень і пожертв.

То ми увірували в Тебе —
в неопалимий омофор
і потягнулися, мов стебла,
крізь попіл, і проклін, і мор.

Всесуща неустанна поміч!..
востаннє стати спроможи:
на полі болю в дикім полі
вдихни життя до ржавих жил.

5.

Розчахнеться тернова брама,
а біла брама у свічках,
бо я твій бранець і обранець,
вклонюсь престолові вінчань.

Роступлятьcя нам води віщі,
і дно відчинять золоте.
Любов охрестимо у Свічі,
увійдем в Світязь і Святе.

Захочем вмерти, то умремо,
збудуєм з хвилі синій дах.
По нас цвістиме на деревах
зелена й золота вода.

А наші діти вийдуть в поле,
де сходять птахи молоді,
де сповідь дна, немов би повідь,
дає розкутися воді.

6.

Прямуй! прямуймо до любові —
і зором ні назад, ні вбік!
Оглухнем, всліпнемо обоє,
внімієм разом у товпі.

Ми одинокі і єдині —
хоч дві печалі для обох.
Самі почалися у диві,
у диві розпочнем любов.

На ноги встане невмолиме
нове ридання, крик новий.
А стану глиною, то й в глині
тобі волатиму: Сповий!

Бо це обіймів наших болі
такий зродили юний біль.
Прямуй! Прямуймо до любові,
в нещадний, у нащадний бій.

7.

Час серця і година серпня —
злягла пов'ялена яса.
Яви нам явно милосердя,
бо в квітці ще зичить оса.

Бо ще ліси тугіші дзвону.
(Настане бронза, згодом — віск)
Як знати й зняти із агоній
посмертну маску? Хто вповість?..

А серця райдужний метелик
спішить завершити свій цикл.
Та хай собі м'якенько стелить
у смертну дошку, вічний цинк.

Та де правічне зичне право,
яке поправши звичну смерть,
мене б знайшло й мене б обрало
для милосердя з милосердь?

ЛЬВІВСЬКА КАЗОЧКА ПРО РОСАВУ, КРИШТАЛЕВУ ГОРУ І ТЕРНОВУ ДУДКУ

1.

Забаглося Росаві
до Кривчицької церкви
смерековим дзвоном
молитися
на смерековім містку
у гердані постояти
тільки принцесі не личить
з нудьги в замку
платівку з Арнікою
слухає
а чи мене захоче
коли прийду
з Терновою дудкою

2.

в місті як у місті
зі старих гербів
молоді леви виходять
сідають у червоні трамваї
цвіркуни реклам сюрчать
кава вигулькнула на порцеляні
а на майдані водограй
сріблистим батіжком
інтуристські авта поганяє

3.

у місті як у місті
за Галицькою брамою

чого тільки нема
нема вина з Винник
личаків із Личакова
лисиць із Лисинич
завиванців із Пекарської
сербияночки зі Сербської
гулів з Погулянки
а мені всього лиш треба
одну квітку із Зеленої

4.

до Високого Замку
дванадцятий ходить
тісний як ліхтарня
під Ратушею
зверху ковтий
стою на зупинці
рік два чи три
вже до ліхтарів
провели хризантеми
а містичі покивують
була Княжа Гора
тепер кришталева

5.

а сталося так
вечір за вечором
з роси і води
пелюстка до зорі
і Кришталеву гору
вибудовано
квіти бо ростуть поруч
зірки ближче ніж люди
а вечорів
без Росави
мені й не злічити

6.

купив я свічку
і поїхав у ліхтарні
з бароковим дашком

на Руській зачепив
за Успенський храм
потрусив чорні розети з фризу
Трьохсвятительська капличка
аж присіла
а Корняктова дзвінниця
бляшаного прецля згубила
добре що незолочений
хоч і золото зкеправділо

7.

На Княжій Горі
я скрипкову сурдинку
на місто вложив
хай Ратушевими дзигарями
не галасує
поки нічною росою
серенаду співатиму
та цокає підковами
білий вершник Юр
під смарагдовим шоломом
на смарагдовім горбі

8.

у принцесиному вікні
кольорові слова
дивуються всі на вітраж
зі середини цікавіше
хочеться слави
читай золоте
хочеться зітхнути
є волошкове
а знадвору ніхто не вгадає
які у Росави очі

9.

пісеньку зложити
як росі впасти
на ноткому галуззі
кришталеві краплі
самі гойдаються

за скрипковим ключем
роса вечірня нічна вранішня
бринить
тільки відчини
назви ім'я
от і пісня

10.

а завтра заскочу
до Дропанової друкарні
пісеньку опублікувати
у двох барвах
тільки який колір
Росаві дати
бо мій терновий
по всіх цвяхованих воротах
розліплю
а одну до архіву здам
аби потім не гадали
була чи не була Дропанова друкарня

11.

засвітилося вгорі
але ж яким
треба у св. Юра позичити
коня
щоб кришталевого шпиля
допасти
та побачила моя квітка
віконце
заросилася
любиться Росаві все
що в'яне
а я з глупоти
про нев'януче міркував

12.

а з пощербленого муру
викочується каміння
оживають княжі драби
і збуї

при зброї і збруї
аж до Збоїськ чути
як зарепетували
гей гей тримай
се той митуса
що має вуса
і Тернову дудку

13.

глипнув Князь
мов би крізь прорізи
в катівському ковпаці
як мені слугувати зась
то й Росави не пазь
а Тернова дудка
зовсім не годиться
ліпше ксилофони
задайте музиці хльосту
в замковім льосі

14.

прийшов до мене
Міський арсенал
потаємними східцями
засапався
вчувся йому дзвінкий меч
у підземеллі
а то з черепків
пиво потягують
якісь гайдамаки
мене долею частують

15.

стукає з-під землі
не бійся се я
Полтва-попелюшка
мені ще тісніше
боки об рури обдерла
нікому не злюблюся
а я ж вмиваюся
в п'яти джерелах

поки до Міста добіжу
чистісінька як Росава
одній мені серце крає
Тернова дудка

16.

прийшла під буцегарню
Чорна Кам'яниця
з костуром
пожурилася
принесла у вузлику
біленького янгола
звітріле левеня
бігло услід
свого пісковика зачуяло

17.

прийшла під буцегарню
твердиня Параскева
брама зачинена
на золоту лозу
з бійниць ладан надимається
з мурів волоські щити
знесла
буде боронити
тільки вознісся іконостас
на ціле воздушне Підзамче
понад Знесіння

18.

прийшла під буцегарню
св. Магдалина
розметала грішне волосся
знову танцювала
знову согрішила
Господи
дві вежечки як ріжечки
на Баховому органі
у чорному фраці
певно нечистий товкся

19.

прийшла під буцегарню
Порохова башта
ледве перевалюється з ноги
на ногу
запалу в душі мало
а пороху в порохівницях
привезла з цвинтаря
у сторожі
двох сплячих левів
миші їм у пащах гніздяться

20.

прийшов під буцегарню
мученик Транзистор
поклонився Телевежі
запалив Ватру на тротуарі
потліла потліла та й
загасла
а мені ще довго
сивим димом кучерявіло
ой чий то кінь
білая гривонька

21.

не прийшла Росава
ні вечорова ні вранішня
а нічна
як перлиста кулька
у черепашці сну
а в канцелярії Городника
за живоплотом
складають регламент
на цілий день
які квіти мають принцесі
слугувати

22.

що мені тепер з дудкою
діяти

подарувати
але ж Тернова
спалити
але ж крізь вогонь пройшла
в музеї не вірять що грає
а чому ж не можливо
ось вона як на долоні
тільки одна тернина
десь у серці
запропастилася

23.

і все таки
називайте її
Р О С А В О Ю
тернову скалку
тернову сльозу
росу Тернову

ЧОТИРИ ЕЛЕГІЇ

I. РУКИ

Не віриш у наші руки:
безсилі вони навіть для очей тінь принести,
як прозорі стебла квіту,
для тебе зірваного,
як склянка з водою,
коли мариш про залізні долоні

Ці наші руки,
як метеликів од вогню,
ми рятували від неприязного потиску,
від кривого підпису,
від цвяхових ран,
але не вберегли від...

Ці наші руки
плекали форму сльози у сонеті,
обрис ілюзії виловлювали в хаосі,
формулу Твоїх вуст завчили наосліп

Ці наші руки
вміли радіти Тобі навстріч
аж до несміливого мізинця,
і впиватися далі вміють
аж до синьої крові

З нічого, з піску чи води,
тепер зліпили вежу нашого буття —
СОН.
Як проходить серпнева земля
через рясні зорепади —
руїни прадавньої зливи,
так і наші руки

проходять крізь зорепади снів —
руїни чогось...
але чого?

І все ж залишається для нас:
сон у руку

Ми ладні відтяти
ці наші руки
якщо вони
ці наші руки
якщо вони
ці наші руки

2. ПОЖАДАННЯ

Гріховна тінь на землі,
вилущена з розпалених тіл.
Розпанахані очі й вуста,
всі пори відчинені для пожадання.
Жарка калина дотику мерзне.
Пекучий крик прище у ніч.
Чому ж ласкавий, як немовля, місяць
проминає замети хмарин,
напівпійманий у задихане сильце волання,
в сіті голого дерева,
у волохату хіть, що із замету
смакує спогадані пестощі
жалом пронизану цноту,
раювання набухле їддю?
Вже метелики спогадів на шпильках
сиплять омертвілу пудру
на високе шорстке зілля,
на згуслу встояну воду,
на ржаві спрілі призвілля.
Морщиться, мов стлілий папір,
пушиста шкірка щоки,
продлубує ніч русла для праху,
просочується крапля лементу:
Що було? Що є? Що буде?
Ласкавий, як немовля, місяць
проминає пастку запитального погляду,
вовчу яму вуст,
плетиво незбулої долі на долоні.

Ще тільки молоді зуби
вивершують останній вензель
в солодкому м'ясі перс.
На пальцях мужчини тримається,
як на трьох китах,
чорний материк плоті,
заборсаний у зарві ніг,
в отрутному шемроті ротів,
у вишукуванні серед знесилля тверді,
зваленої цезурою немочі,
буреломом прошумілої жаги.
Ще раз, хоча б раз вирвати
з вирви, запалої між обійми,
тугу погодженість тіл,
відчайдушну мелодію запилювання,
двостопну метрику поєднання,
з римуванням чоловічим і жіночим,
з риданням чоловічим і жіночим,
докінчити строфу пристрасті
і сконати під ласкавий місяць,
що проминає, проминає, проминає.

3. ЧОРНОБІР

Не полишай мені надій —
жодної надії про себе:
бо виріс кам'яний чорнобір поміж нами —
сонце сходить із-за нього,
сонце за ним сідає,
сонце з місяцем стрічається над чорнобором,
відбиваються птахи від чорнобору,
відбиваються голоси від чорнобору,
обривається серце посеред чорнобору.
Влітку він маскується в зелень,
ніби він справді дерево:
коріння, кора, крона, хлорофілова кров, —
висиджує гнізда і ягоди,
висіває спориш й ілюзії,
ходить навколо галяви,
принаджує заблудлі зорі.
Гукнути хочеться: Гей боре! Поборимось!
Але то омана, міф немилосердний.
Не полишай мені надії —
жодної надії на інший бір,

де можна розчинитися у пасмах проміння,
заблудити в сльозах,
вмерти в падоллі згадок —
і ніколи не вернутися
таким, як увіходив.
Тільки з тягарем стеблини у вустах,
з благостиною папороті у грудях,
з калиновим кетягом для міста.
Про такий ліс
і про себе таку
не полишай надії,
бо серце обривається,
о б в а ж н і л е   вірою,
що є медвяний край
з пастельними барвами Вітчизни,
зі стягом розмаєного Полісся
через усю країну.

4. ЕВРЕДІКА

Подруги — богині дерев —
відголосять свій жаль,
поки луна відридає в обіймах скелі,
поки трава підведеться з колін
уздовж дороги змії,
що краплю солодкої крові
тягне в криваве дупло
на гострому зубі злоби.
Я — Орфей: дайте мені тишу
вмістити тишу плачу
за тою краплиною крові,
що ім'я їй Евредіка.
Палючим лементом спопелю
старе полотнище краєвиду,
зернятко сльози вижене пагін саду,
зі шкаралупки сльози пташа проклюється,
вибреде звіря з печери сльози,
джерело бризне, майне перлиста хмарка.
Фарба розведена сльозою — найблакитніша.
День за днем плач здовбе поріг,
відчиниться підземелля —
там моя Евредіка —
краплина крові скоштована в поцілунку.
Навіть вже звірі спізнали

смак справжнього голосіння,
глухі підземні води збурилися,
тіні умерлих на сухому галуззі
зривають цвіль із очей:
через скельце живої сльози
видиться їм веселка по той бік Стіксу.
Повні вуха сліз промовляють сумлінню
давніх добрих богів.
І ось перепливаю ріку, яку ти осяюєш,
входжу в глиб, яку ти поглиблюєш,
ще по живих слідах.
Оглядаю себе зі середини тьми —
контури жертви бачу.
І голосом упалим навколішки обіцяю:
вчути тебе і не оглянутися,
припасти до стіни, але не розгатити,
завмерти, як у дитячій грі.
Іменем послушника зречення,
служника нестерпної клятви
вийди в ясен світ,
переплинь тлін —
злинь,
квітку розкриль устами повними віддиху,
розваж подруг — дріад з короткою пам'яттю
і без царя в голові,
відгомін доброї скелі втиш,
втіш мою сльозу за рікою
легендою про те,
як закамінів я не оглядаючись,
з краплиною крові на вустах,
кревною пам'яттю про мою Евредіку.

ЗОЛОТА ПРОСІКА

1.

Острови сонця
серед дощів

золоті гриби
обліпили
пні променів

голоси замотуються
як на веретено
платівки

вуста липнуть
як до тарелів вощин

кущі обтрушуються
з води
як скупані пси

тут я сушу
долоні
аби проступило
з поволоки роси
тернове галуззя

тут допасовую
черепки
в амфору
в ілюзію

але як зібрати те
що витекло

сонячними острівцями

2.

золотою просікою року
осінню

осуваються склепіння
в шелестючі руїни

малі міста
присипані
шпичастими шкаралупками
каштанів
як уламками мін

повільні процесії
хризантем
перепиняють дорогу

їм уже не спішно

заблудлі сни
снуються
лоскітним павутинням
до повік

коли ж це

давним давно

у пошерхлому листі
свіжа шкірка пальців

студені
щойно вивільнені
ядра

3.

плач як рослина

негадано розпочинається
із необачно згубленої сльози

виривається там
де ми його зовсім

не чекали
підступним стеблом
як зойком

за нашими плечима
відчиняє сумне лице
Квітка Поезії

ми відхрещуємося
як заронити
у золоті голови
про окремішність

а ти простягаєш руки
у крижаний сон

обволікаєш проханням
як летючим прядивом

витлумач мову айстр
витлумач мову айстр

4.

квіти також приблуди

вони моляться
тими ж словами
дай нам землю нашу

вони вкладають
у серце насінини
пам'ять предків

а тіла обдаровують
у крила

вони провіщають
священний час
і с х о д у

промерзлим дном
дном моря

полишеному корінню
ще борсатися

під п'ятою
туземних трав

вітай непристосованосте
сестро порятунку

5.

тлумач осені чекає
під оселею лісу

чи не перелетить шум
через огорожу
як червоний півень

може у червінковім злоті
знайде відтиск
чортомлицьких грифонів

може багрове сонце
у пущі
здається

перерізом смереки
що стікає карпатською живицею

а зв'ялий дух
із хрустом досвітка
обдасть
медовими пивницями

чи в жеврінні
захололого місяця
не обізветься бляха
Золотоверхого Михайла

6.

просікою
літа Божого
бабиліта

разом із кров'ю
через золоті ворота
серця

разом із серцем
через золоту кров
падолиста

разом із просікою
весни священної
Б е р е з н я

до просіки
літа Божого   В е р е с н я

від ярого
до озимого
від уявного
до зримого

Золотою Просікою
з просьбою

одпусти мене
Просіко Найсвятіша
Матибожа Осені
Матибожа Далечі

Дольороза

АКАФІСТ ДО БОГОРОДИЦІ ІЗ КРАСОВА

Дійові особи:
Богородиця зі с. Красова, ікона 15 ст.
Хор Уповання на слова з поеми «Марія» Шевченка. 19 ст.
Голос, інколи зневірений, 20 ст.

Діється на охристому тлі ікони, де відсутня перспектива, винайдена у нас значно пізніше, але недавно проклята Голосом Зневіри

Голос
Далеко від польових криничок
де Ти з'являлася
Далеко від золочених липових дощок
у капличках
Далеко від холодного сяйва
новітніх вознесінь у музеях
Далеко від пощерблених мурів
відвернених ядер
і блискітливих вівтарів вітрин
Далеко від богослужень
у храмах і на стадіонах
Далеко від Лілей
плеканих моєю матір'ю
для твоїх престолів
Далеко від Життя
що виграє на Твоїх вічних вустах

Мій незгасний доймаючий Усміху

Хор. Все уповапіє моє
На Тебе, мій пресвітлий раю...

Голос
У пустці
маю магічний екран із двома тінями

Де тільки одна тінь
обласкана великою чоловічою тінню
(або: обласкана тендітною жіночою тінню)
подібна на Твою тінь

Де тільки друга тінь
яка волочиться довгими снігами
обкрадена зі солодкої жіночої тіні
(або: обкрадена з владної чоловічої тіні)
подібна на мою тінь

Де кожного вечора
одна тінь вмирає задля іншої
і кожного ранку
воскрешає себе заради неї

І заради голубих хмарин
наймилішого Неба усіх розлучених
не у фальшивому дзеркалі Магрітта
а в Пречистому Оці

Ти — моє велетенське Незаходяче Око

Хор. Все упованіє моє
На Тебе, мій пресвітлий раю...

Голос
Ти поховала мене
присипала мовчанням
як засніженою землею

Я б хотів загорнути Тебе
у мовчання мов у саван

Твоє і моє мовчання
безплідні

Я бунтую з-під оціпенілого груддя
товчу головою до паперу
скаржуся на тишу
дихаю на нього як на замерзле скло з вітражів
та він німотний

У цій погодженій мовчанці
у великій павзі часослову

тільки чую скривджене серце
колись навчене мови
Твоїми вустами

тепер золотою скалкою мовчання
скровавлене

Невже Ти — Невмовкла Літургія
Слово Триваюче

Хор. Все упованіє моє
На Тебе, мій пресвітлий раю...

Голос
Якою дорогою прибилася
легконога
в наші терени
з Ольвійських лиманів

Які Ладо і Лада
в нескінченому поцілункові
творили ласкаве овалля лиця

Тепер очима галичанок
озираєш самоту

Здійнявши вишневу царгородську ризу
одягаєш довгі спідниці і густо вишиті сорочки
з разками коралів
знайдених на дні вигаслих скринь
сточених шашелем

Так одягалися в будні радощів мої предки
так одягаються у свята печалі наші кохані
для світлин
так наші діти вдягатимуться

Ти — Обличчя моєї доньки
Благослови Лілеї і Рожі
в її нестиглому серці

Опікунко закоханих

Хор. Все упованіє моє
На Тебе, мій пресвітлий раю...

Голос
Ти володарюєш на золоченому фоні
у вербяному мареві весни
у літньому кадилі
в жовтому осінньому згасанні
в краю глухої безперспективи

Ти володарюєш на тлі
навіщо дозволила створити Далеч
для свого голублячого Серця
і для мого зголубілого серця
розірвала заслону з обріїв
в ізгойство

Ти володарюєш на тлі
Покровителько Непорушності
та вислизує з предовгих пальців
невидимий Квіт Часу
одні пелюстки одягає без Тебе
а інші відносить у прірву що наступає
Тобі незнану

Ти володарюєш
а тим часом з Твого тла відлучено й мене
як від найсолодших грудей

Дай же мені місце
найпослідуще
на осонні Твоєї Левади

Хор. Все упованіє моє
На Тебе, мій пресвітлий раю...

Голос
Молюся Твоїй охристій далечі
смаглявій цері і карим очам
молюся Твому багряному
і Твому зеленому
усім барвам
стереженим двома ангелами з боків

Молюся на печаль Твоїх ліній
на акорди бганок у покрові
молюся в унісон мелодії руки

усій музиці Твого тіла
возвіщеній архангельськими сурмами
молюся Співу Серця
Гармонії його Колискової
і його ж Реквієму

Молюся ароматові Лілій Благовіщення
молодому молокові перс
смолистому духові перехрещених деревин
фіміаму жертовності

Молюся Твоїй рожевій близькості
теплоті весни
випромінній вірі у вірність

Молюся навіть Твоїй відсутності
бо моя молитва — це Ти Сама

Хор.
Все уповані є моє
На Тебе, мій пресвітлий раю...
Все уповані є моє...

НІЧ БЕЗ НІЖНОСТІ

«Ніч — то ніжність»

Фітцджеральд

Реальність: чорні сніги пнуться пазурями до віч
о той час що снігом пересипає замість піску
сьогоднішній на весну спалахнув як бенгальський вогонь
я втомлений поринаю під ковдру віко домовини
але як визбутися прояснення
коли обважніле сонце нахиляло своє стебло
знай втікає за ріденькі зорі небо яке б не хотів прихиляти
глибоко затамовую зітхання
аби не здмухнути твою присутність

Благання: вирятуй мене з великого часу
неосяжного простору великого галасу
великої самоти великої спальні
від тисячі очей довгих рук
дай мені щось маленьке
як я сам

Реальність: мелодіє
довгою ніччю налякана
зібгайся у сіру мишку

у шпаринку від ключа
добудься з тіла вмерлого
р о я л ю

ось гляди
через очеретинку отвору
місяць наливає келих

давно обмиті плями
від вина на столі

давно суперечки
витекли
з цих стін
мов із розбитого глека

у ворсинах килима
живуть
увібрані шепоти

павутинка на свічнику
не з парафіни
справжня

Усвідомлення: ноче без ніжності
прийшла і відійдеш

у покорі пізнаю
хліба черствість
і черствість світу
до останнього порогу

не в силі зважити
пилинку ніжності

Говерлю для спогаду

ніч то ніжність

Ілюзія: ти щойно вийшла з піни хвиль
і лягла на ріку свого волосся
я не запитую хто ти
жінко

ось моє волосся пливе по ріці до моря
сьогодні воно чорне по золоті
вчора воно світле по золоті
завтра воно золоте по золоті

Ілюзія: розповіж про вуста
рожеві від горячки
білі від горячки
стерті від зітхання
повні від гріха

одного разу я стояв під ними

золотою яблінкою
що не осипалася

на моє щастя

Ілюзія: і про очі розповість
будуть у них незатаєні
кольори стихій неба моря піску

і тільки чоловічки в них
пам'ять про мене
всі відсахатимуться від них

люди прагнуть дзеркала
але не пам'яті

Ілюзія: коли б я зараз зізнався собі самому то
не стіна відпливу що відкочується до обрію
не ліжник червонястого піску
не порцелянове небо моря
а вижолобаний камінь Ренесансу
або ще більше
старі заболочені бори
папороть що не розквітла

Невідання: де твій дім
автобус щодень море у мушлі
я маю ліс рожевий напровесні
зелений осінній ліс самотній ліс
будиночок прикритий мрією
двома гральними картами

Елегія: впала кохана сльозою в піски

Невідання: чи ти можеш
обтяти крила жіночості
крило материнства
задля влучного стрілу з лука
одноперсою вершницею
можеш

Реальність: квіти
дивні квіти
яким ще хочеться вмирати
задля освідчень людей у коханні

ті квіти з Галицького ринку
також вмерли за мою любов
а я навіть не пригадую
їхньої назви

Благання: весна не вернеться, а літо
плекає мій плохенький сад.
Хоч скраю серденька присядь,
бо маю щось тебе молити:

озолоти моє осіння,
мій сад самотній взолоти,
дай садові рясні плоди,
а плодові тривке насіння,

Омолоди моє зимов'я,
вночі у сад мій увійди,
лиши в снігу скупі сліди —
сліди забарної любові.

Довга елегія: синя рослинність щодень одверто
квітує над нами дозрівають
плоди туги за крильми
за формулою і метафорою світів
де наш єдиний і доцільний
трибами страждання введено в гін
немічне слово півправди
висне з блідавих уст упівголос
покотом спить товариство
серед зела твердої реальності
серед умиротворення сяйва крихкого
стала дружина сльозою в пісках
а побратими всі на далеке лице
майже моїми губами хтось мовить
що найдовша дорога вилюднення
у цім досконалому зі світів
з мертвоти оживленому трибом
страждання воно щільник із почувань
як біле зі спектру як тиша
молитовної ночі із звуків
великої гами

Ніч то ніжність

Усвідомлення: стане кохана сльозою в пісках
схочу знайти побратимів
будуть на єдине зимне лице
жінка що в лоні мене носила
в серці ганьбу нонесе
тільки одна покірно зносить
вітчизна що ледве намацав ногою

це ж милосердя

Реальність: мішаються всі язики
мова честі з підлотою
у вавілоні на йменнія душа
а немічне слово півправди
висне з безкровних уст
упівголос

Реальність: скупий клаптик просвітку
обдирає вона зі себе
очі виколює
обмацує зверху
зі середини обмацує

з уст спиває
ледь теплий струмок зітхання
зірок комариний писк
обриває

а шепче кожніському нервові
поза мною нікого солодшого

з останньої ілюзії обкрадає
п л о т т ю   чорною

темрява

Сон: відбери в мене сон
спалах короткий
відбери пам'ять про сон
довгу на ціле життя

дві в одному лиці
дві у мому серці
раз у шлюбнім вінці
раз у терні

дві в одному лиці
дві у мому серці
списом не спи поціль
кров з-під реберця

дві в одному лиці
дві у мому серці
ніч серед дня ІНЦІ
три ночі смерті

пощо вмирати до смерті
воскресни мерщій
дві у мому серці
дві в одному лиці

встали з тлінної мерви
встали з розп'ять мерці
дві у мому серці
дві в одному лиці

дві в одному лиці
дві у мому серці
знов у шлюбнім вінці
знов у терні

Останнє благання: тільки догризти
тверді кулаки сну

висікається айсберг ранку
зі синього холоду
у вікні

я не комашка у янтарі

я у кризі в студеній брилі

хто ти
що добуваєшся пальчиком
теплим подихом
до мене

не дай звікувати
з інієм на вустах

з гіркотою у серці

без ніжності в ночі

ноче без ніжності
ноче без ніжності
ноче без ніжності

ДУШІ В ДОРОЗІ

I.

я лежав у траві серед жовтцю
заносив у літопис мандри хмарин
і думав що вигадав нову релігію
дух коханого голосу
викликав з далекого краю

мліло куце північне літо
півкульбаби на землі і півкульбаби над лісом
в пустелі співали живі піски
відміряючи вічність
і висла золота фатаморгана
спеленале немовля світу

дощі прицвяхували тіло вогню до каменю
випещена водою довга змія водорослі
одягала крила як чорний янгол

і коли глина зіп'ялася на ноги
в ногах вже росли ромашки і сарни

то час
всесильний осушити океан
раптово остовпів перед сльозою
відтоді ера метелика
триває у цупкім бурштині метафори
а вічні небеса нараз вмирають
разом з богами
у порожніх зіницях

час
я прокляв його

я зачарував його у кам’яний стовп
я загнав його у піраміди непорушності
а голос з далекого краю
твердив і твердив для мене
символ безнастанної віри

2.

задерикувато піють півні вазонів
червоні вуста фуксій
краплі медку на язичках
солодкі серця квітів
калатають на сполох життю
у згаслих стінах

кілька марних книжок
а вежі ілюзій росли
на палях понівечених слів
візії лусли на кінчиках пер
дзвонить гулкими глеками
мальованими карафами
пам’ять
спресованими як листя на незабудь
з часів молодості землі
і моєї

хто питиме з них молоко і мед
хто гілку верби
бронзу маку застромить
хто входитиме в дім і приязнь
в багаття плоті
в оману душі

хто входитиме не входи
нам заказано
полишати себе для тривання
на поталу ворогам найдорожчим
відходь без міста і вікна
без жодного слова від лепету
без сльози від ридання
без серця від серця

навчися бачити
у стінах стіни німі

у порожнім ніщо
дощ у дощі

в маленькому нашому світі
де в зіницю зібгалося
мокре проміння часу
обвисле крилля птахів і дерев
хмар і людей
диво із див
скибочка хліба і склянка води

і голос
що витік крізь пальці заліза
вернувся
зіпнятий в ефірі на диби
до витоку спалених вуст
і хмари несли янголів білих
і крила птахів осушилися з відчаю
і крила дерев оперлись на промінь

і люди забуті
ясніли від себе
крилами душ здолавши тіла

3.

починаю розділ з трави
завойовниці замків і гудрону
зцілительки землі від ран

але як покірно подається
долоням вітру

стелеться нижче трави
тремтить у розкоші
ось я візьми
виповни лоно
сонцем дощем вітром

ти єдина моя кохана
з очима незабудок

хто ще так вміє носити
росу замість коштовностей

хто ще так розбудить
елегію про зелену пору життя
чи літописний щем про вітчизну
віднаходжу на ній
з вчорашнього дня
пам’ять
про своє тіло
пам’ять про кров
коли розкусив безпомічну стебелину

солодка і гірка
нинішня і вічна

завтрашня туго вдовина
по мені
на забутій могилці

ти останньою будеш
серед живих
на домовині землі

4.

велика дорога
вгризається у поріг
глодає буденний камінь

лиже росу з подорожника
на милицях переносить тіло
через ріки

у прірві простору
згубленний хвіст свій ловить
мудра сковородинська змія
лускою вилискує
в нічному небі
піти і не вернутися
взолочений пилом земним
і зоряним пилом

вранці я виходив із птахом
вертався смерком
з тяжким жорном
серцем

щоденний хліб змелено
перелюблено любов
зраджено зраду
зачато безнадію

вчорашнє ще здогнав
з нинішним розминувся
а потомне навіть не мріло
попереду

невже це протяжність
єдину п'ядь по зачарованому колі
витоптано
як осліплим конем

та сама брама
зачиняє відчинене прищемивши

але ось день запечатано
бронзою місяця

в крилатій дорозі
янголи літаки
осамітнені душі

по срібнім асфальті
сну
ноги мої летять

5.

що це за край
де ми зустрілися
на безлюднім майдані

де вперше
ми діткнулися
один одного
чистими очима

де наші долоні
припали до себе вустами

де не щербить

чуже слово
золота мови

там довгодзьобий дощ
гніздиться в наших слідах

задля цього сну
заплíднення планети
пологи вулканів
народження води

задля цього сну
ступить на землю
поцілунок любові
і поцілунок зради
об'явлено

відокремлення
дня смерті від дня воскресіння
ще триває

задля цього сну
співуча колиска Вітчизни
срібновежі марева молодості
краплина стрівання серед розлук
тріснута обручка і терновий обруч

задля цього сну
я зрікаюся
ранкового пробудження
для тих
хто не докохав ілюзій
недописав на воді
недоцілив ворога

6.

вся ти вміщаєшся
у траурній рамці
як у свічаді

ось
очі вагітні двійнятами сонць
незбагнений молодик усміху

сяють уповні перса
руки опечалені тисячолітним жестом
священне калинове лоно

вся ти разом
з піснею про дерево життя
з левадами солом'яного дажбога
з босим табуном ясиру
по сталевих спіралях естакад
з душею в дорозі до поколінь

під терплячими стопами
ніженьки-вседержителі
вовтузиться ще теплий клубок землі
забинтований у бетон
втомлений болем гори
розпукою тріщини
рубцем рудого русла
дурманом смогу

віки старіють
опірюється стріла
вмирає вмочений в їдь наконечник
знайдено цілюще зілля
заворожено кров

але до пори глечик
холодна злість урану
згірдливо зносить
траву і мурах
побіч себе

загледівшись
у траурне обрамлення
як у свічадо
пам'ятай про це

завжди
в зіянні цівки
ти
молода ціль

7.

сопух липневих лопухів
виколисує на листкові

Боже дитя грому
живиця землі закорковує
вузлуваті вени дерев

у трясовині крон
в'язне важкий вітер
навіки кануло птаство

аванпости хмар
знаходять мене
єдиного під сонцем

передчуття живить
вогнистими тільцями
жили

вдаряє з темних нір пам'яті
прадух опришківських зборів
в дорозі до червоного півня
ослизає каміння

заноситься на бунт в очах
на замашистий зигзаг посміху
тужавіє перун п'ястука

тільки миротворча твоя далекість
враз відхлинула люта кров
згасаю легенькими сльозами

отак завжди опустошаєш мене
приречуєш на безцільність

соромно дивитися в очі паперу
відчиняти Кобзар лячно
моя дзвенислава тихне

ОДНИМ ПОДИХОМ

О, не журися за тіло

Леся Українка

1.

вперше відчинене вікно
квіти і буряни на скалках скла
мама довго не повертається
у пасмах сонця і фіранок
плач завернений у порожні покої
до раптово збагнутої самотності
до незрозумілих іграшок дорослих

десь далеко поза домом
близькі зловісні ліси
каплиця з пробудженими левами

за вікном
з маскою жаху

2.

тріпотливі крила доріг
пеленою вкривають
голубе око і золотий мак
що обгоряє у напівзабутих озерах
пагорби як перше усвідомлення
обіцяють гіркаві овиди
і терпкі очерети занурені у пересохлі вуста
оголено порівняння і поцілунок
затаєння на зажурених роздоріжжях
кам'яна побита фігура
огляньея

3.

золотий прапор тіла
переливи шкіри лопіт м'язів
кольори вуст і очей
галас світу у мушлі вуха
кучеряві дотики литаври пульсу
багаття голоду і жаги
і бенкет

радісно носити
майоріти і здаватися
на ласку переможця з тією ж барвою
благословляти зойк кров біль
всеядні зуби
виходити цілим з води з вітру
з вогню з тортур з пестощів

4.

блакитне листя дощів
шелестливі книжки читалень
пірнають трамваї під ряску лампіонів
лемент кам'яних потоплениць навколо майдану
у м'яких наших душах
відтискує ключі що співучі кришталі
і великі іржаві зі старих гратованих брам
кав'ярні і зіниці відчиняються
опадають печаті мов краплі
на зламі старої омитої вулиці
зі скрипом дверей

5.

плоске осрібля дзеркала ночі
без виміру але все у миті
і глибинне відбиття зітхань
метушливих меблів
ієрогліфи саду що метнув
на стіну розгойданий ліхтар
надщерблена порцеляна
ятраві краплі вина
вичавлені із тіл левкої
здригання у сні у відході

холодне скло зайшлося
сурдинкою відлунням ласки
залиши на дзеркалі початкові літери імені
химерний вензель
мою циганську дорогу

6.

плече вижебраного меча
шорсткі слова подорожнього
кровоточать старі подоптані
стяги винуртовують у запаленій крові
ширшають очі
занурений зір переселення хмар
народів автохтонне клечання
свічок змиги безголових могил
роздмухана молитва
на старих попелищах
і радісні потиски рук
на вічному березі
крізь вушко голки
крізь загати і немилосердя
велика голуба хвиля
човник віри

7.

(*Яну Палахові*)

пожмакані залізом блискучі
призахідні дороги камінь
здоймає навколо ліри горизонти
деревце зачахає дріада зі стебельцем
смокче сік і деревіє
людина живе як   с п а л а х
міняють назви колони незаказаний овоч
недосяжний краєвиди вщухають
на брудних подряпах мурів
зітерті на макуху але мигтючі
протуберанці від крихт
довго зігріваю по фонемі
шепітливі вимовляння
любові по іменно

ПРОЩАЮЧИСЬ

Ще одна ніч небо відчинить Вітчизні,
ще один раз ріки вляжуться горілиць,
не заскеплять повік, допоки не щезне
з їхніх зіниць найзабарніша із зірниць.

Ще одна ніч. Мати скопала картоплю,
сон свій хрестить, і в сні, не здойммвши хрести,
цілує Божому сину потомлені стопи,
щоби слід її сина на землі не простиг.

Ще одна ніч. Дочку присипляє книжка,
розступилися стіни — крильцятком її рука.
Налітайся досхочу у снах у сріблястому зблиску
і Маленького Принца серед зір відшукай.

Ще одна ніч. Вікно зачинила дружина —
ці квіти нестерпні, нестерпні, нестерп...
ні, ці квіти ожили в ночі й затужили
у свій половецький, у скіфський свій степ.

Ще одна ніч — не перша і не остання,
найсолодшого сну, Батьківщино свята.
Кохані мої, надобраніч, а я вже світаю,
бо я вже світаю в далеких світах.

ТРИНАДЦЯТЬ АЛОГІЙ

1975

РІЗДВЯНЕ АЛОГІЙНЕ

1.

калиною сопілка каганцює,
а на покуті Покуть їсть кутю.
за медом до Дунаю недалечко —
через крило і деревце.

але Дунай сопілку переплине,
калина свічку зацвіте,
і мед горнятко осідлає —
крило за смуток приведе.

2.

була собі трійця-пані,
в одну дуду грала,
завощила подзвінячка,
куття засвітала.

прийшли з ночі тріє духи,
дули у три дмухи,
поклонились пані в дуду,
зняли капелюхи.

3.

народились ясла вповні,
зоря корону нап'яла,
обдзьобалися маком калачі,
маркітно край макітри.

поліг обрус серед снопів —
прослався буйно головою.
дванадцятеро зацних страв
махають чарці бородою.

4.

макогоне, макогоне,
за тобою дідько гоне!
тільки так, тільки так
убоїться мене мак.

бо у мене голова
на всі боки булава —
і так, і навспак —
буде з мене ще козак.

5.

щедрує ластівку вікно
в хрещатому барвінку.
намисто кужіля веде
і троєкосу через сльози.

нам ластівки доконче в плач —
нехай побарвінкує.
у кужелі ані сльози,
ані намиста не почуєш.

6.

і веретено, і верета
побралися за пару.
і тільки ми за рученьку,
за схлипування каре.

звіздує за звіздариком
дукач за дукачівною
і тільки ми за рученьку
вечерю помовчімо.

7.

і дух солом'яний Дідух
приквокче лантух перепілки.
від Коляди і до гагілки
через серпочок і до рук.

пасуть овечкою кожух
під образами у Йордані.

в серпі підкошену сльозу
колише красна пані.

8.

узвар, узвар, узваренко
в шапці сушениці
у пампушки біля вушка
грає вечорниці.

а пампушка — то вельможна —
помазана медом —
чеберяє вихилясом
задом і передом.

9.

я коляду не доведу —
присплю у черевичках
а коник шабельку ірже —
в покотиполе подамося.

ясир ятрівоньок у тирсі
у босоніж і голіруччя
наш коник шаблю відридав
край вороного поля.

10.

завалився віл за стіл,
волиха — за лихо,
а мале волиня
хлипало потихо.

уминає віл книші,
волиха — утішки,
а мале волиня
має на горішки.

11.

взялося червоне яблуко,
взялося собі — і знеслося
писаним свят-вечором
у срібному обручику.

летіло червоне яблуко,
а ми собі не займали.
ані тобі свят-вечора,
ані щедроньки мами.

12.

віншувальники на стовпчику
хаті небо прихилюють,
одне небо для господаря,
його доні — марципанове.

а в моєї ніченьки
небо сиротятко:
ні одної свіченьки
в золотім горішку.

6-7. I.

КАЛИНОВА СОПІЛКА

(«ДРУГА КНИЖЕЧКА ДЛЯ ДЗВІНКИ»)

1. СОПІЛКА І ГОРЩИК

Горщику, Горщику,
розповіж всю правду:
чом спиш у горбку
на мальованім боку?
— Ой не сам я сплю —
смерть у черепку.

А вона йому:
поки правду віднайдуть,
буть мені, буть
калиновою дочкою —
С о п і л о ч к о ю

І ось, що вона розповіла:

2. ЯРИЛО

Яринко, що у ярім вінку,
а хто на білому конику?
— А це мій батенько —
Ярило.
Він золотим ключиком
небо відчиняє,
вирій повертає.

3. РОСЬ

І русин — довговусин,
і коса — русалка

поливали Рось,
аж поки не ви — рос — ла.

4. КАЛИНА

По дорозі із варяг у греки
спинилося моє ім'я
біля Калини.
— Як називаєшся?
— Калина.
— А чия будеш?
— Дніпрова.
— Давай обоє князювати.

5. ЛИБЕДЬ

Звили собі київце,
а Либедь пуху нанесла
крізь Золоті Ворота.

6. ХРЕЩАТИК

— А ти, Дніпре, хрещений?
— Хрещений, князю.
— А чим?
— Хрещатим барвінком.
— Так мало хрещений! —
взяв Дніпро на руки,
поніс до водиці.

7. ЗВЕНИГОРОД

Сюди — Трубіж,
туди — Глухів,
посередині Дзвіняч.

Сюди — Невірземля,
туди — Невільорда,
посередині — Звенигород.

8. ГАЛИЧ

На морі на Дунаї
галка вмивалася:

як ти, галко,
моря дісталася?
— А я сіла
на карого коня,
на срібного човна
та й полетіла.
Хочу мому Дністрику
посватати море.

9. ПОРОГИ

Хвалиться Меч Світлиці
на голові оселедцем:
— Побував я за порогами.
Тепер (каже) ті пороги
як горіхи лущу.

— Там ви, пане воєводо,
пощербили зуби?
— А це, ясная Світлице,
украй поля половецького.

10. КОРОЛІВНА

У Львові-Львові
три славні королі:
а що Лев Перший
город возводив,
а що Лев Другий
церкви золотив,
а що Лев Третій
на свою голівоньку
породив Королівноньку:
хто ж тепер місто
буде боронив?

11. ЗОЛОТА ОРДА

У Києві
на Золотому Тоці
Золоту орду молотять
І де ж воно так ізродило,
що нас, молотильників,
на смерть заморило?

12. БОЯРИ

Ой, у полі темно.
Боярині плачуть: татари!
а бояри: не бійтеся —
тирляться отари.

У селі димове.
Боярині плачуть: татари!
а бояри: не бійтеся —
се тетерю варять.

По дорозі боярині —
кажуть до них татари:
не чекайте визбавоньки —
у землі бояри.

13. ПОДОЛЯНКА

Сидить Подолянка
на турецькому морі
на золотій галері.
— Десь Поділячко поділося:
чи у морі втопилося?
чи на вежі згоріло —
до землі припало?..

14. КИТАЙКА

Китайко, китайко,
нащо козакові очі накрила?
— Хай ще раз подивиться
на черлене літечко,
на вогонь-коника,
на червону ружечку,
на красну дівоньку.

15. ГЕТЬМАНІВНА

Будемо міст мостити
срібними цвяхами —
їде до нас пан гетьман —
величається.
Будемо міст мостити

золотими цвяхами —
їде пані гетьманиха —
пишається.
Будемо міст мостити
рутяним вінком —
їде панна гетьманівна —
соромиться.

16. ЗМІЙ

Прилетів змій під браму:
— віддайте мені місто!
— Не дамо — будемо битися!
— віддайте гетьманівну!
— Не дамо — будемо битися!
— віддайте своє ім'я!
— так бери — з нас не убуде.

17. МАМАЙ

Помагай-бі, Мамаю,
шабля тебе не бере,
куля обминає.
— А я знаю таке зілля —
таке зілля-трунок:
воно росте на Україні,
має срібні струни.

18. ОПРИШКИ

А сідани — у ридвани,
а опришки пішки.
Везуть брани з Чорногори
таляриків діжку.

Вийшли ждани із ридвану,
а опришки пішки.
Закопали спанів разом,
та окремо — діжку.

19. КАРМАЛЮК

Намалював Кармалюк
на мурі човника —
і виплив.

Удруге намалював —
і виплив.

Утретє намалював —
і виплив.

І тільки до трьох раз.

20. СОПІЛКА

Був я у Калинової Сопілки
за поводиря.
Ото звечора заходимо
до хати,
а там дівчатко:
— Дайте і мені подударити.
Сопілці дівчатко злюбилося,
то й вона каже:
— Ой, помалу-малу,
Звениславо, грай,
та не вражай
мого серденька вкрай.
А коли закінчила сумної
то взялася за боки:
— Заграйте у золоті пальці,
а я стану на листочок:
річка-млинівочка,
вечір-млиночок.

10-11. I.

ВЕСЕЛКА
АБО ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА ДЛЯ ДЗВІНКИ
(УРИВОК)

ДВІ ПІСЕНЬКИ ПРО СИНЄ

1.

Приснилося Дівчинці Синє,
вона розповіла пуп'янку,
а той узяв і розцвів
синім дзвіночком.

Приснилося Дівчинці Синє,
вона розповіла гніздечку,
а звідти випурхнула
синя пташка.

Приснилося Дівчинці Синє,
вона розповіла струмкові,
тепер у синій хвилі
і рибка синя.

Приснилося Дівчинці Синє,
вона розповіла сопілці,
тепер ота пісенька
сумна-пресумна.

А що приснилося Дівчинці —
хіба вона пригадає?
    Але квітка цвіте,
    пташка літає,
    рибка пливе,
    пісня ридає.

2.

У синьої квітки
золоте серце:
вона любить
срібну росинку
і золоту осу.

У синьої пташки
золоте серце:
вона любить
і золоте яєчко,
і сорокате.

У синьої річки
золоте серце:
вона любить
і золоту рибку,
і рибку синю.

У синьої пісні
золоте серце:
вона любить
і золоте слівце,
і срібну сльозу.

У нашої Дівчинки
найзолотіше серце,
бо вона любить
    і квітку з осою,
    і пташку з яєчком,
    і річку із рибкою,
    і пісню зі смутком.

ОСТАННЯ ПІСЕНЬКА

— Веселко, Веселко,
чи маєш свою вкраїну?
    — А моя вкраїна —
    то небо синє
    після чорного.

— Веселко, Веселко,
чи маєш свого Києва?

— А мій Київ —
то хмара злоточола
і перлистий дощик.

— Веселко, Веселко,
чи маєш свого Дніпра?
— А мій Дніпро
на сивім коні
під Золоті мости
в'їжджає.

— Веселко, Веселко,
чи маєш свого Шевченка?
— А мій Шевченко
сім небесних книг пише
незгасним пером.

25-30. V.

МАЛЕНЬКІ АЛОГІЇ

1. НАДІЯ

Тернове золото сходить,
тернове золото піє,
тепер вино з коромисла
кладе собі снідання.

2. СПОГАД

Цвіте скрипка біло,
червоно зродила,
смичок ходе за тугою,
а вітер за димом.

3. ВОРОЖІННЯ

Ромашка з-під долоні
шуканнячка глядає:
одна пелюстка ладкає,
а друга — проминає.

4. ВРОКИ

Зорить Позвізд з високості
на очі пестінки:
будуть її відливати
зорями з Дунаю.

5. ЧАС

І заспа нам, і сновида,
і суводь, і нетеча.
Та білостебла підросла
чорноквіту по плечі.

6. КОЛИСКОВА

Пливе Дріма аж до Крима
та й через Дрімоту,
позіхають дрімайлики —
спатоньки охота.
Так охота, що й до рота
рук не підойняти.
Будем спатки, дрімоняти,
дрімати, спанята.

7. ДОСВІТНІЙ ВОГОНЬ

Горить вогонь устріт сонця
на срібній підкові —
ізкервавив моє серце
з білого єдвабу.

8. ЗНЕВІРА

Від Путивля до Путили
хрещате розпуття —
через воду погорає,
втопає в розпуці.

9. ВОДЯНІ ГЛЕЧИКИ

На глею вицвів глечик
та й взявся мандрувати
із печі аж до тину,
із пісні — між латаття.

10. ДОЛЯ У ДОЩ

Цвіте дощем подолок,
а доля — на билині.
Ніяк її не улаплю —
скапле по краплині.

11. ГУЦУЛЬСЬКА МОЛИТВА

На святій горі при самій зорі
церковця стала.
За престолом Божа Мати
книжечку читала:

«Нащо-сь дався, любий сину,
на великі муки —
позоставив мою старість
на чужії руки?..»

12. ВЕСНОВАННЯ

А Черемош камінь оре,
засіває рінню,
зійдуть рибки срібнопері
понад самий берег.

13. ВІСТКА

Іде-їде покликач,
везе сурму-нержавочку
і меду скрижавочку
на твій плач.

II.

КВІТИ І СЕЛА

1.

вже весник —
скоро вість:
і скорозріст,
і лозовість.

2.

Головокрут,
головочадь —
мак-стояк.

3.

ах, стилиуст
позмій і вовкобій
і чортогон!

4.

падиволос
і слабоніг —
сплюлист.

5.

Стоножень, безбородь
і молодило-обмолодь.

6.

я затай-трава,
недотулиця.
О, минай мене,
посоняг-сонецвіте,
у небі-синьолисті.

7.

прозірнику Цар-зілля,
Королице, Яснотко,
і всі ви, білозірки!
я всього-навсього Сірак і Чистич,
брати мої — косарики.

8.

Чорниголь і білотернь!
Хай гірко-зілля їм
у неперерванець
і місяць-медовець!
в голубівнику
в тризіл процвісти.

9.

Камінь-останець
Перунова Рінь.
Милованъ, Ростань,
Шклінь.

10.

Старі Безрадичі,
Сухоліси,
Старицi в Лисогорах.

11.

Іванопіль.
у будень: Мотижин, Жорнівка,
у свято: Медвин і Лелів.

ЧЕРВОНЕ ПОЛЕ

(СЛОВА ДО ГАННИ СОБАЧКО-ШОСТАК)

1. «ЧЕРВОНЕ ПОЛЕ»

Йшов я чорною борозною
з малим сірим коником,
а чорноптах зерно підбирав.

Йшла вона червоним полем,
у мисочки червцю налито,
як вишневі соняхи стоять.
Сидить пташок у пальцях,
дзьобом соняхи покльовує,
у червоне поле носить,
розмай — дугу садить.

Глянув я над собою —
а там вогненний голокрут
гарячі маки хилитає,
чорне поле з мене
видзвонює.

2. «КВІТИ У КОШИКУ»

Моє поранкове, доброго ранку!
Що таке пустоцвіт — не знаю,
що таке сухозілля — не знаю,
а зате знаю,
    що хлюпоче у дзбанку,
    що квіти у кошику,
    що медок у коржику.

Моє поранкове, доброго ранку!
Що таке прощання — не знаю,

що таке невертання — не знаю,
а зате знаю,
    що голос матінки,
    що квіти у кошику,
    що медок у коржику.

3. «ПТАШКИ НА КОРАБЛИКУ»

О, прив'яжіте мене,
прив'яжіте
до стебла тугіше,
бо не знесу того співу,
пахощів не знесу —
серед золотого вмру.
Стануть рожі у коло,
кораблик погойдають,
сирен сполохають,
а з мене не витрясуть
ані краплі золотоморя,
тільки ручки заломлять,
собі личко подряпають
і ходитимуть як вода.

4. «ГЛЕЧИК І ВИНОГРАД»

Пристиг винограду у неділю,
такий прозірник,
хоч старостів засилай
до крамарчиної дочки.

Ідуть три глеки
у жупанах
із винниці,
на дорогу дрібку хильнули.

А крамарка у терновій хустці
сама у дзеркальце підморгує,
не хочеться їй
колупати
з паляниць родзинки.

5. «УКРАЇНСЬКИЙ ВІНОК»

Висить вінок на житечку,
а житечко збите.

Пішло дівча у завійці
чорною вдовою.

А назустріч в терноградi
подзвінники плачуть —
хочуть вінок розплітати,
квіти насаджати.
Прийми, прийми, сира земле,
руту і барвінок.
Підростають діти в колі —
на вінок чекають.

6. «СОВИ СЕРЕД КВІТІВ»

Вилетіли сови на лови,
а що ж воно за квіти,
що дверей не зачиняють надобраніч,
з рум'ян не линяють,
вустонька в сердечка не стуляють,
а зітхання добувають
з-під самого серця?

От прийшло дивеня на світ:
замість пір'я — пелюстки,
хвосток, як листок,
тільки оченята, як у тата.
вночі витрішки продають,
квітчину пазуху шукають.

7. «РИБИ»

Поцілувалися дві рибки
на перловому дні —
і розійшлися.
Одна горою,
друга пониззям,
одна золотою,
друга срібною.
Стала між них водяниця,
водяної лілеї цариця,
золоту взяла у покої,
срібну відпустила по волі.
Тепер срібній рибці
посестра сниться.

А золотій хочеться
луску зміняти —
срібну пошукати.

8. «ВЕЧІРНІ ВОГНИКИ»

Далека моя, далека,
не пиши рожевою рукою
зіроньку-свічарницю
з блакитними пелюстками
і золотнем-очком,
що у твому саду зійшла,
поміж сонливці блукає,
в їх ліхтарнях запалює
то сльозу, то світлячка...

А мої вогні —
на коні,
біжать, біжать —
не добіжать,
під копита впадуть,
смерть
спіткають.

9. «ЖАР-ПТИЦІ»

Кохалися жар-птиці,
одна з одної ока не спускає,
мов у дзеркала дивляться:
що в одної ясне око —
то й в другої сяє,
як в одної потьмариться —
у другої плаче.

Не зогледілися жар-птиці,
а навколо любування
зело зацвіло:
що і звідси горицвіт,
горицвіт і звідти,
що і звідси гіркоцвіт,
гіркоцвіт і звідти.

10. «СВЯТКОВИЙ ВЕЧІР»

Зібралися самі свояниці —
з райдуги барвниці,

наобійнявшись мовлять:
— Стану я свят-вечором!
— А я зіркою в ньому!
— Я — восковою свічкою!
— Я — мед-вином потечу!
— А я очі позолочу!..

— А я буду журбою
за матір'ю старою, —
сьома сестриця каже.

23-24. II.

ЗІЛЬНИК

Тринадцять руж під вікнами цвіло,
тринадцять руж, чотирнацята —
біла...

М. Вінграновський

1. ПЕРВОЦВІТ

йди мужній
у скіфські сніги

у гологори і пущу
скуті колядою

рамена твої
не для торішнього листу

навстріч коловороту
вії
заціплені інеєм
розплющ

ранню правду яви
первозваний
словом пелюстки

скресає Бористен
на трилисте
благословення

перевертається
ревнивий Перун
у хмарі

але на цих горах
на цій землі
мужня ніжність
возсіяє

2. КАЛЮЖНИЦІ

розійдемося
по мочарах і млаках

упосліджені

чалапаємо
червоними селянськими
ногами

по коліна
у молодій воді

де вигрівається
ще писклява трава

де летаргічні жаби
дивуються пробудженню

як Лазар
встаючи з домовини

долонями упокорим
пекучий біль

жінки-мироносиці
воскреслого
сонця

3. КУПАЛЬНИЦЯ

чи не з білопіни
рожевої мушлі
виносиш
золотисте тіло

оголена

лиш темна бахрома
з одягу

під стопами

німіє
квітковий Боттічеллі

завмирає
вітер у ногах

і я тремчу

за стеблину стану
за краплі роси
на персах

за пелюстковий
віддих

бо чуєш

заносить
задухом торжищ
гаремом теплиць

але високо несеш
голову

уся затаєна
від срібної мушки
у золотій зачісці

аж до заквітлої
у медвяних надрах
мрії

4. СОН-ЗІЛЛЯ

тільки вітер
мій дзвін
розхилитає

а я його
ворсистим ковпаком
як сурдинкою

нащо галасу

тільки щось
а я ж
не бачив не знаю
якраз квіт доночі
стуляв

тому й засинаю легко
прокидаюся із жалем

кохаються у мені
але цураюся

шию кутаю
пухнастим шалем

поселяюся
тільки на сухому

ношуся з ідеєю фікс

ото кладіть
звечора під голову
мою утопію
про рай-сни

бо тільки я
можу вгамувати
шал світу

палке серце
у моїх пальцях
лагідніє
лагідніє

5. ФІАЛКА

добродійко
хто ж як не ви
був окрасою богеми

ваші поеми
доби фіолету
найзапахущі

а як забути
тріолет
про фіалкові сльози

нашумілу моду
на синє в очах

а скількох
наклало руки
на себе
між сторінками поезій

минулися
натхення зітхань

де ті часи
коли й без золотої
діадеми
королевою салонів
упізнавали вас

коли ви
не сходили
з уст юрби
з рук шанувальників

хто міг знати
що ви
з наших сіреньких
сторін

6. ЧИМЕРНИК

прислав цар гінця
до мене
так і так
збирайся пастуше
царівна нездужає
всі зіллярі оглядали
ради не дали

уперлася на свому
я людська царівна

взяв я торбину
з корінцями
на голову вінок
до царівни приходжу
напоїв цілющим
дудку виймаю
і примовляю тричі

ти царівно квітка
я царівно квіт

тут вона й одужала

7. ТАТАРНИК

літа Божого
1224
зі сходу сонця
бігло за татарським
копитом
зілля татарське
аїр

була січа велика

а погибилиця наша
русинські квіти
жалем пойнялися

поникла головою
лучна трава
на Калці

місцем поступилася
поганській лепесі
довгомечій

і рече
лопуцький чінгізхан

доки румак сягне
всі водолуки наші

тоді зняв татарник
кийок
із хирлявим зіллям

а воно в ягіддя не в'яже
плоду не плодить

і стало диво дивне

позаяк несіяно
помножався
всі саги запрудив
аж до краю землі
сонцепаду

і ще одну
золоту орду
заложив

і стоїть вона
з е л е н а
до днесь

8. КАДИЛЬНИК

хто каже
кадильник

а хто
гадин язик

нижня губа
лісовикові
зілля курити

бджілок
медно улащати

горобцям
памороки забивати

а то й так
для життєпису

верхня губа
шамотить

вгадує
звідки вітер дме

та й каже нижній
он кому
треба кадити

гадин язик твій
кадильнику

9. ПЛАКУН-ТРАВА

хто міф заніс
що були ми
пострахом
для ворогів

ми плем'я
чародіїв і віщунів

відлякуєм відьом
заговорюєм кров

віщуємо
що сліз
не минути

світимо влітку
високі рожеві свічі

пам'ять про те
що годі пригадати

закидаємо арфи
на плакуче віття
сидимо і ридаємо
на чужинних ріках

на всі сторони
розсіяні

де наш корінь

яким пророком
оплаканий

10. ТРОЯНДА

сестро моя
дика рожо

заздрю
твому цвітінню

у вольнополі
в колючім чагарі

але про дикий світ
долю дику
вислухай

як викрадали мене
наче прекрасну Єлену

як прищеплювали
у послусі
до чужих садів

ще як замацували
по ложах розаріїв

у п'яні розалії
трактували за гетеру

як запалювали хіть
об мій пурпур

ще як обльовані тіла
обмивали
в рожевій воді

одна тільки
незв'яла згадка
рожевоуста Сафо

давним давно
поневажене поголосом
кохання

гріховна квітка
лесбійська

сестро моя
дика рожо

11. КАТРАН

по степу-сукровиці
катран буяє

що вода глибоко
не журиться

солодку люльку
смокче

а сонце пражить
то білого кожуха
вивертає

де ж к бісу
силу дівати

досить удома
у травостої
нидіти

піду байдою
на Січ

я ж перекотиполе

а на Січі
мовлять
ого-го
зірвиголова
прибув

то ж на Царгород
подамося

12. ПІЗНЬОЦВІТ

та
що могла милуватися
моїм блідорожевим
квітом
давно відцвіла
тепер плазую
безлистий
самотньою землею

рию
наче кріт
підземні замки
для терпких плодів
аж на той рік

а який хосен
кому повім
гіркоту

стріну зневагою
кому з дна душі
вергну

як змія
чорнотруту

про кінець світу

наївний блукальцю
падолистом
нахилися
і зірви мене
вкупі гинути
не так самотньо

13. БАРВІНОК

я барвінок
зимозеленко

мій батенько Коровай
матінка Весілля
сестра Любисток
а моя наречена
Полюбимене

полюбив її змалечку
аж до таночку
а від таночку
до віночка
а від віночка
до останочку

на серденьку зітхнула
ручки зложила

полишила у віно
з голівки барвінок

тепер на її гробі
плачу в жалобі

не піду звідси
поки не зросне

ЗНАКИ ЗОДІАКУ

ЗВЕРТАННЯ

Перестріває сонце
дванадцять порадників
у дванадцяти свічадах
читає свою дорогу

і ми також тягнемося
підгледіти крихту тайни

подруго
виходиш з-під знаку Стрільця
де тобі стелиться шлях
куди вистрілює
бірюзовим промінцем
твій камінь
окутий невільничою оправою
і прозваний чомусь
щастям

I. ОВЕН

покірне моє
вислухай кров
що крильми тріпоче
зі щастя
але не вір язикові
раз-по-раз блеє
бо ще зелений

квіти молоді зав'язуються
волосок за волоском
кучерявіє стать

в небі здоєне молоко зсідається
довірливі очі підуть за мною
на край світу
на забуті пасовища
без нарікань

2. ТЕЛЕЦЬ

пора орати

впрягатися в гостре
що лишить нестерпний слід
навіть від скойки м'якшому
ніжності

зуби яріють уночі
визволяється з панциря чужості
непіддатливе тіло
дочки фінікійського царя
ще один скороджений аркуш
печаті вгрузлих ратиць
початий поцілунок
з вічністю

обірвана як життя
борозна
але
зоране зорями поростає

3. БЛИЗНЯТА

воском спливали небеса
даром плакучих зір
ліпили ми у сумній процесії
вощані квіти

іноді забували на пальцях
бурштинові застиглі клапті
а в кутиках очей
подобу світу
звіяного вітром

даруєш безсмертя
аби я пізнав гіркоту
осиротілого неба

мучився строфою
яку ти діткнув пером
як лицар печальним списом

розмовляв з каменем
про час весіль

як дві зорі любімося
коли в небі ізірнем

4. РАК

час лінивими клешнями
обмацує липку планету
небо повертає додолу
зі синіх верховин
шлях у долину резигнацій
ще повен запаху квітів
і срібних кущів
об які нога обіпреться
цупке каміння
не вислизує з-під нігтів
втриматися понад все

я народився
смарагдовим камінцем
зійшов промінням
і повертаюся у згасання
спокійно
мов Рак

5. ЛЕВ

ти була тиха пустеля
із золотими очима
а в голубих пісках
борсався полум'яний звір
зникали одна по одній
зорі в лютій пащі
ти млосно звела руку
зі серпом
нічого бо вжати
солом'яний віхтик гриви
з блакитними піщинками

з роз'юшеною кров'ю
з горла

6. ДІВА

невсипуще стогне земля
у пологах

а треба слова
закроєного як повні вуста

вістуй яловим
про золото дозрівання

збудив мене колос із лоскоту
тепер не пам'ятаю
дівочого сну

світло переливається в мені
як у кришталі
а де той що мав прийти
по мою цноту

надломлене сузір'я
позначає дорогу
у прощання

зіяє чорна безодня
де зоря мого серця
струменіла

7. ТЕРЕЗИ

ужинки буденних плодів
у рівновазі
на обох долонях Оранти

не завадило б пурпуру
він важчий
вгодований терновим вогнем
довгою пам'яттю роду
і солодкої помсти

скрикнуть старі терези

з перекинутої шальки
рине ріка

це ж вона ятріла
в тісних берегах плоті
у лабіринті жил
в загратованому серці

в часи цвітіння вересу
лагідного

8. СКОРПІОН

місяць ворожих вітрів
знаходить самотніх і беззахисних
що долонями обороняються
і згірдливим усміхом
жадібні скорпіони
з колісниці подуву
вискакують
носяться мов в'їдливі поголоси
у довгих коридорах спеки

посередині піску
ти ще самотній
отруту виссав

тріщить скелеття комах
але де знайти
затінок
аби рану прикрити

9. СТРІЛЕЦЬ

ще стрілами повен сагайдак
а тятива байдужіє
завжди отак Невпольована
безпечно дістається схову
із перехопленим у бігу
змарнованим поцілунком

Стрілець вгамовує
задихане серце
як непокірну рибу
тоді скидає ловецьке причандалля
пожбурити напропаще

а вітер пам'ятає мелодію
пострілу
сам готовий до скоку

тепер місце вчарованого
на овиді поетів
пощо йому забута стріла в руці
всипана коштовними зорями

10. КОЗОРІГ

у довгу брудну шерсть
кутаю тіло
в якому ще хтось існує
вистукує калаталом
глухою тронкою
ногам наказує спинатись
на гостре каміння

ніби звідти видніють
не голі урвища
а долини життя

дай знак
зрадій у ріг
рудий жар моху досягає колін
тіні впиваються
у розколини скель
вмерлим печерним
малюнком

студжу чоло в мороці хмар
у зорянім лишайнику
проповідує щось забуте
мій зроговілий обрис

11. ВОДОЛІЙ

жрець вічності нам кланяється
єдине у змаганні з часом
вода
досить надщербленого глека
аби знову у спраглих мурах землі
покликати ренесанс потопу

що буде з нами

п'ємо маленькими ковтками
ледве від бруду очистивши
всього один прісний кухоль
захлеснемся у животворнім водопаді
ще до пришестя Ковчега

радуйся мире
не затремтить рука Водолія
ще вічність
подаровану ним

простоїть у задумі

він має час
він жрець води

12. РИБИ

за розмиту межу
викинені для притчі
про покараних
найблагословеннішою рукою

я риба
округлюю рот для останньої
заблукалої бризки
жабри опухають від спазм
ностальгії

он близько
встати добігти
тільки очі тепер мені дано
для застиглого краєвиду
у вуха наб'ється
похоронний спів ріні
повзе запах тліну
то висушених водоростей
то ізгоїв з розчепіреними
плавниками

виставлених
на чуже небо
у скорботі

28-29. III.

ЛАПІДАРІЙ

1. АМЕТИСТ (ОВЕН)

покинь червоний келих разом із примовлянням сумніву у
сутінках
сон забувається відразу за порогом
збувається тільки тверезість
шорстка вода з пригаслим маренням крапелин вина
тисне тверде шліфування блідорожевого буття

глибоко в душі відчуваю кристали
землі повітря води
вірю в їх існування поза тісними
гранями тіла
глибоко в собі чую сягнистий
поступ здорового глузду
очі мої блищать тільки від
оп'яніння мислі

спонукає безмірна надія речей
я ще визволю їх

2. АГАТ (ТЕЛЕЦЬ)

інколи мені здається
то море
зупинене на мить у спалахові істини
де біла хвиля застигла побіч рожевої
а за нею червона збратана із зеленою
яка означає надію
бо має поруч чорну

для тебе ж
то зріз дерева

де кільця біжать від серцевини
у сонячній згоді з ритмом гімну про життя
видно градацію вдосконалення
від кольору ідеї через насіння
        аж до барви ствердження

але то вавілонська вежа
вознесена над скепсисом долин
поверх припасований до поверху розчином гордині
вгорі де немає Бога майорять
        слова ще єдиновустого народу

вірю у нескінченність будівлі
і в самого себе
бо ж абсурдно

3. БЕРИЛ (БЛИЗНЯТА)

я ланцюг
на руки що пізнають себе у
        темряві як сліпі звірята
на уста що вимовляють поцілунок
        найдорожчого імені а всі інші
        слова забули

на очі незрячі серед білого дня якщо
        не можуть обійнятися поглядом
на серця що бояться свободи самотності
на двох богів які поклоняються
        взаємно й інших богів не
        визнають

я ланцюг
на береги що п'ють голубе кохання
і ніколи не розлучаються навіть
якщо проминуть хвилі сп'яніння
і підойметься таємниче дно
то не між ними
а щоб згладити їх гранисті обриси відусоблення

я благословення ланцюг
не на два береги
а на одно двоберегe

4. СМАРАГД (РАК)

Ти випускаєш велику ріку променів
        зі світляних долонь
а наші руки витісують надгробні
        плити з печальною молитвою
        про твоє царство
Ти сієш самоцвіти з клеймом непорушності
діткни мою душу печаттю другого народження
зелені скарабеї точені з твого тіла
        долають безміри піску
кожна піщина це ми
не згуби пам'ять про мене і моє
        безнадійне блукання по
        слідах священних комах
        у пустині
дух зеленого ще перебуває в мені
не погаси передчасно
        ріку рослини
        о а з у   б а ж а н н я

5. РУБІН (ЛЕВ)

я довго проповідував богам
        солодку науку про вічне
довго поїв їх живою водою
а вони називали це трунком амріти
тепер коли вдовольнились
послали мене в долину сліз
        вчити туги за смертю
ось доси межа тіла
ось доси межа душі
ось кінець зеленого моріжка
далі прикоління ямка
        найжахливіше урвище землі
на тім боці ні моріжка для гранітних
        стін
        ні вираю для бездомних душ

тільки багрову проповідь
втиснену в золоте ложе оправи
        можете взяти зі собою
вона перетриває і свій прообраз за-
        печену кров у піску

і жменьку попелу
палким нагадуванням про ніщо

6. ЯШМА (ДІВА)

і ось відчиняються добрим каменем
двері у сад життя
зле чуюся в окові розкішного одягу
зате у сандалях на босу ногу входжу
між незворушні колони
стлумивши лихоманку страху
пропасницю за коштовностями світу
кров увігнавши у старі але
завше надійні русла
я промовляю давню правду
брати
всі барви добрі
червоний зелений білий і навіть сірий
коли вони властиві
блаженство білого у білім
а чорного у чорнім
єдина ж субстанція в них
творчий порив світла

не марнуй радощів на заломлення за примарною
щедротою веселки
впізнай свою барву
єдину

7. ДІАМАНТ (ТЕРЕЗИ)

входиш у мене в ясних ризах
яко Бог
світліє моє пречисте тіло
започинається плід
і знову з мене народжений
у незбагненній таємниці
стоїш в узголів'ї породіль із блиском в очах
виколисуєш добро у світ

ідуть потім тверді і незламні
з непереможною радістю на свої хрести
торжествують над тілом
незрячим вертають промінь
а прокаженим чистість

на камені святіє Собор
із загадкових катакомб віри
щораз нові здобувають верховин
огранені в сяйво астеризму
прагнуть обновин серця

8. ТОПАЗ (СКОРПІОН)

коли зараз навколо море і ми на
старих риплячих каравелах
вітри винюхали скупі сліди
хоч тут же вони заникали у розколини
аквамарину
коли все це є і з черева бурі
не видобутися нам запевно
ми б хотіли оповісти прийдешнім
астрологам
що в такі то часи море не було
безлюдним
а старі береги не відмирали
бо звідти ми брали у мандри
талісман що повеліває
бурями
як Христос озером Генісаретським

але той камінь втишував
усього лиш сум'яття маленьких душ
щоб ми із супокійним усміхом
дивилися
як одна за одною захлинаються
немічні каравели

9. БІРЮЗА (СТРІЛЕЦЬ)

будеш вимовляти блакитне
бо так мовив Заратуштра
мить застигла у бірюзу
поміж невспокійливим боєм
Білобога і Чорнобога

на втоптаній планеті
у розчахлих ранах
як у запалих обводах
голубіють очі щастя

пройдеш відміряне
зünованням на сині озера
а камінець не розплющуй з руки
бо в ньому дух вічного спочиває
в іскорку зібгавшись
а при останньому віддиху
будеш вимовляти блакитне
ось я звідав блаженну мить
діткнув устами до любові
і це переконає далебі
сумнів справедливих терез

10. ОПАЛ (КОЗОРІГ)

якось у тьмавім дзеркалі існування
з полущеним сріблом
я схопив своє відлуння
із гримасою жаху на сірім лиці
і тепер цей образ упізнаю в
                    кожному покійникові
що мимо проходить у чужому
                    зачумленому місті

хочу відвернутися
але завжди із-за рогу мене наздоганяє
бридка і розпусна
з фальшивою діадемою
із більмом опалу
що нагадує лиск відспіваного тіла
а всі пальці занизані перстенями
як мій день нещастям

жах мій росте
я вже не володію лицем
коли вона дотикає холодним
                    каменем уст

11. САПФІР (ВОДОЛІЙ)

мчить синій верхівець молодого народу
із відзнакою зоряності на чолі
          за відточене лицарство
з метким променем що
          повергає їдуче полум'я
          смоку у принишклий дим

киплять копита в небесній тверді
а в дажбожих гаях збирається люд
вертайся молодий народе до
                курних домівок без
                офірних щедрувань
синій верхівець повертає Божу
                милість для тебе безхосенно
з першим криком півня
і на цілий день
поки зорить його
як ласка
сапфірове небо

12. ХРИЗОЛІТ (РИБИ)

хтось незнайомий зв'язав мої очі
        з небом золотим ланцюгом
коли я снив свободою
страждання загасало дзвоном
        у темних клітинах
а в світлі раптом пригадали для себе серце
існуємо щоб любити
то ж іду загубити себе у долонях
        істоти що подає доброту
        як соломину в морі
густішає нас у сизих сутінках відходу
визволяються навкруги від слизьких оболонок
зацілованих землею зранених сумом
спалюють у багаттях щоб упізнавати ще
        довго покинений рай
беруть тільки нашу любов
        в країну що перлистою
        пеленою огортає виснажену
        кулю
де квіти і звірі теж прихильні
        до себе

будемо всі отам
в одному невмирущому Серці
у Золотім Хризоліті
в Омезі

4-8. IV.

КОХАННЯ У СЕМИ БАРВАХ

(ОКРЕМІ ЗА В. КАНДІНСЬКИМ)

Щоб співати колір чорний
дала-сь голос свій

С. Руданський

1. ЧОРНЕ

йому ніяково стовбичити перед очима
воно ладне запастися під землю
воно бгається в себе
хоче стиснутися в кінцеву цятку
в н і щ о
воно зовсім замовкає
твоє чорне слово
йому боляче
цілую очі
що вимовили його
я розумію їх
і тебе моя кара покаро
вам лишається усе інше з усім іншим
де грають живі барви
де навіть траур поспішаєш струснути з пам'яті
як зчорнілі пелюстки хризантем
чорне то довга нескінчена стіна
повз яку я йтиму
не знаходячи виходу
навіть після себе самого

2. ЖОВТЕ

обпалюєш мене ясним тілом
як сонях золотими язиками

як сонце облетілими пелюстками
у пломінкому піску
дихання що притягує вуста
як берег хвилю
шепотом що виходить поза межі слів
незбагненною музикою
обпалюєш душею тіла
цей колір не вміщається в обрисах плоті
він сповиває тебе в теплий мерехт
він розбігається променями
на трави камінь на весь мій просвітлий день
а довгоніччю осяює сумний вірш
обпечений ще за часів щастя
коли навіть помре поезія
житиме жагуча сурма тіла
радісна і мінлива

3. ЗЕЛЕНЕ

дощі шепітливими вустами
цілують зелену землю
так я цілував твої зелені очі
коли ти поверталася з лісів
зарошена м'яким галасом
і голос твій плив по мені
як вітер по травах
тоді зі сторінок Зеленого Євангелія
виходив Зелений лис
і розповідав ще одну
давню таїну існування
просту мов життя
на паркеті виростала папороть
стіну оплітав бородатий мох
баговиння вистеляло ложе
і зелений місяць
молодим фавном
зазирав до недопитої склянки вина

4. ЧЕРВОНЕ

я втомився кохана
пригадалися мені святкові фанфари
і коругви що лопотіли в м'язах
і звіряча ненасить у щелепах погляду

хто кого пропалив наскрізь
усім вогнем втисненим через вічко побільшуючого скельця
хто глибоку рану хотів присипати
то достиглим стогоном
то давнім рожевим зітханням
було пізно Боже як було пізно
у духмяні листи
перев'язані червоною ниткою
увійшло свердло вогню
і троянда
що перед тим осипалася і знову вставала з попелу
як вогнистий птах
пекла мені пальці
я покинув її на півдорозі
та ось тепер прислухаюся до невсипущого світу
що стугонить червоним покликом
то серце
воно розносить тебе у найглухіші закутки
і через те я хочу вмерти разом із ним
я втомився кривавим сном

5. БЛАКИТНЕ

ти запрошення до простору
до безконечної зорі
що зветься розлукою
з одного кінця блакиті
входиш як у чисту воду
спливають подробиці
блакитна чашка на золототканій серветці
блакитна маска із золотою мовчанкою на вустах
і жилка на шиї несла блакитну кров
а з другого кінця блакиті
прориваючи кордони обіймів
кордони зацілованих спогадів
залишаються округлі сліди
як ланки розірваного ланцюга
як здивовані очі
повні блакитного згасання
це запрошення до простору
до безконечної розлуки
де мчатиму за іскрами слів
які колись так багато важили
майже все

а тепер вони блакитні мигавки
за якими наша любов плаче
золотими незабудками

6. СИНЄ

гину в синьому
озеро приховує розлогі краї
аби не здаватися таким неосяжним
але не може затаїти глибокої офіри
гину в синьому
спіраль втягує до середини
зачиняє в собі округлою лінією
як помах руки
щоб не випустити мов равлика
гину в синьому
в тобі гину
куди несеш мене своїми ногами
який краєвид покажеш мені своїми очима
в яку розпуку вкинеш своїм серцем
з ким поділиш мене синьої ночі
коли я за тридев'ять земель
але навіть тоді я шептатиму твоїм сумлінням
що ти не здатна на облуду
бо надто глибоко я в синьому
бо набагато глибше я в синьому
аніж ти собі гадаєш

7. БІЛЕ

не можу вичерпати себе
бездонну як світло
як білий отвір у вічність
і сльоза твоя без дна
і без дна твій усміх
незміряна ласка
від долоні
яка зірвала яблуко в раю
і до тієї
що буде пестити моїх
білоголових онуків
чиста моя лілеє
з білим бездонним серцем
навіть із заплющеними очима

бачу твоє довге стебло
ту білу лінію
що стремить із небуття
як промінь зорі
якої давно нема
до зорі яка ще тільки сповиватиме вогонь
біла моя
змилуйся наді мною

14-15. VII.

ЗВУКИ

Звук може відбивати
як вода, як дзеркало

М. Пруст

йому що в позі Будди
розсівся в наших степах
личило б відмахуватися
від уїдливого гамору світу
і звуки мусили б опадати
зів'ялими стрілками
не добувшись ні тіла ні душі
саме так як оглядаємо
на давньому малюнку
його невразливість до обстрілу з мушкетів

він сам
неперервний рокіт
дека і струна
протяжний звук із прастепу

ПТАХИ

вилущується неустанний щебіт
як лушпиння кришталевого насіння
зазубреними краями вже впивається
у затихлу мелодію ночі
довга дорога дня
висипана шутром звуків
призвичаєш серце і
і до високих скриків каменю
і до м'яких спогадів

інколи нагадує
шуркіт клепсидри
що ніби пересипає дрібні голоси

у змаганні з нею
узгоджуєш шелест сторінок
і щемливих спогадів
втішно коли це в пошуках
незмарнованого часу

горобці канва для кількох
випадково кинутих
журних флейт горлиці

або для розпачливого тріску струни
якогось птаха у високості
вірю в білу смугу зойку
наче від літака
тільки подеколи шпак
пробує сколотити узвичаєне тло
барвистим ніби павине опахало
фальцетом фальші

ЖІНКА

той голос був нищий від мого вікна
зринув як у прозорих кулях
що голубі і рожеві
зрівнявшись зі мною
нечутно лусли
вивільнили повні незредуковані слова
у райдужній плівці ще свіжого дихання
з ніжним дотиком губної помади
рідні але з несхопленим змістом

хто вона
що сьогодні надвечір
виростила прудку лозу на глухій стіні
з якої на вершку
з лона квіту
вийшло золотаве виногроно
із соковитими модуляціями

здушую горло прикусую язик
бо сад її голосу заказаний

навіть коли вона повторна
з вбогою фривольною лексикою
у напівп'яних вустах
як не благословляти її
мою хвилеву музу

ТРАМВАЇ

спізнілі і надто поранні
тлумляться по наших снах
ніби сни то їх затаєні колії
які починаються з дитячих вражінь
коли трамваї перекликалися дзвінками
і які зникали серед обнадійливих зупинок
ілюзії протяжності

короткий витяг шуму
ніби скоба легато
над щільними нотами бруківки
з крещендо посередині
окрадений гумовим галасом авт

вриваються під зачинені повіки
фрагменти скреготливих скрутів
згладжені наріжні фронтони
від порожніх ластів'ячих ганків

резонатори вогких брам
і запорошені бренькливі вікна
з таємною глибиною де за серпанком
оманливі змиги вагонів

через фразу вирвану з грому
входжу у контекст життя
дерева і скла пластику і заліза
сплеск феєрверків із дужок на обпечені дахи
і мертвотні зблиски на обличчя
обдарованих у мову й очі
живих а не привидів

у короткім вихорі гуркоту
знайомі і незнайомі
недруги і приятелі
можливо найдорожчі
саме отут і саме в цей момент

КРОКИ

чисті мов скло
міської опівночі
жіночі кроки

моторошною мужністю
вони у гордім герці з ляком
що пробує метроном ходи
збити на скоромовку

коли ти барилася
я чатував на твої кроки
чуйним полохливим звіром
завітривши
навіть пізні ратушеві дзигарі

з кожним вистуком каблука
у сходовій клітці
я здоймався духом
і падав стрімголов у розпач
коли хтось що був не тобою
байдуже проминав наш поверх

інколи я відчував себе
у терпкому тілі персонажа з новели
яку ти мені колись прочитала
то він наслухав кроки на сходах
які проминали його помешкання
і зловісно вилунювали
щораз вище і вище
над головою

а тоді зі жахом
приголомшувала свідомість
що вище
нема ні поверху
ні східців

* * *

йому що в позі Будди
розсівся в нашому краю
Еолову арфу в надрах єства

перебирає незнищима пам'ять
він порівнює пісню
що приходить і ранить
з тою що вже ніколи не може відійти
навіть з осліплими очима від сліз
бо вона одна
як дві півкулі серця

9. IV.

ЧИСЛА

Стоять пусті, розкриті
навстіж числа

Бажан, «Числа»

ОДИН

у золотій дині дня
у синій радості ефіру
він створює ласкаву хвилю надії
що набігає на спустошений берег
і відлік пурпурового часу оживає
у мому серці
плачу від раювання
він дух золотих кларнетів
він у мені
єдиний у самітньому

ДВА

тремтить далека зоря мов крапка
щоб туди метнулася лінія
поєднати непоєднане і нерозлучне розділити
у крихкій шкаралущі любові
півмене півчужого
зливались і ненавиділи
відривали вуста від поцілунку
разом зі серцем з останнім віддихом
вигнані вогненною різкою
самостверджувалися
правдами і неправдами

ТРИ

древнє покоління
ще з трухлявого каменю осипається
і коліна білених хрестів на могилках
єдине і триєдине божество
повні дзвони на травники містечка падали
як зірвані небеса
коли я упізнавав янгола-хоронителя
за плечима молодої матері
возрадуйся
був ясен початок
тривка тривожна середина тепер
гряде кінець у світлі мучеництва
живосвіте

ЧОТИРИ

рамена справедливості підставлені для ваги наших сліз
та хреста рівності порушує ревнивець у душі
чого він прагне
у який бік звертає затуманену жагу
наділи мене міццю йти на всі сторони світу
м'якими лугами повітрям птахів
зеленою водою штольнями алмазів
аби повсюди відчувати на вустах шовк твого подолу
непокаляний

П'ЯТЬ

дай мені смутну долоню
для радісного благовісту
п'ять живих ласок у ласкавім потиску
оббігає каблучка палець як ореол
вже встелено ложе барвінками і білими вінками
з парним і непарним суцвіттям
знаком мужчини і жінки
хай стане чудо
вода обернеться в рожеве вино весіль
біле у червець
вечори голубих зірок у тьмаву шлюбну ніч
зі світилками обручок

ШІСТЬ

не окреслити святої лінії серця
хистким і тьмяним словом
як розмитою сльозою
зла не поцілити оманною стрілою фрази
коли мерещеться слухові
хатки віршів розсипаються від одного погляду
в'януть метафори пересаджені з горщиків у невластивий
грунт
а на волохатих лапах бестії ціпеніє густий сік
три шістки в кокарді
поступ звіриного числа
як неминучість
шість

СІМ

архіваріус сущого і магічних таблиць
нерозшифрованих прислів'їв
зберігає ревниво тайну вогнистих печатей Апокаліпсису
там поза мною темрява
тому втискає в тиждень блукаючі світила
наказує молитися дням планет
і ріст місяця пильнує в утробах жінок
освітися вповні без щербу
з усіма звуками гами
з усіма барвами небесної дуги
заново цикл творіння сотворивши
в кожному з нас

ВІСІМ

у розмитих важких плитах вод
у кризі очі риб і стлілі хребти папірусів
замерзлі відлуння співів сирен у печерах
де не вилазить мох ростуть сталактити
із дзвінких зерен теорем
що здоймали куполи і мости
окрилювали метал пульсували невловимими живчиками
в атомах
чому ж не хочеш бачити
у числі смерті
живодив невмирущого Кристалу

ДЕВ'ЯТЬ

прагну у тридев'яте царство
де б'ють криниці із живою і мертвою водою
за дев'ятьма колонами за дев'ятьма сферами
очі божественного мандрівня напіткали ніщо
повзти навколішки по росі дев'яти муз
щоб хоч одна скинула прихильним оком
а тоді навіть
вдостоїтись тернової долі у квітчастих долинах
і мужньо випити із відчиненими очима
коли треба то й цикути
наче вино натхнення
з перстенем одкровення на кришталевім дні

ДЕСЯТЬ

чому покликав ти у співучі
сфери небес
якусь невідому планету Антиземля
де шукати її орбіту в нічних
пустирях крайсвіту
яку десяту ноту ставить вона в
цупкий вселенський акорд
що вклав ти у голову антилюдини
якою антикров'ю запалив її безсмертя
десятою дорогою оминаю космічні
оркестри
а як упізнати фальшиве звучання
серця
коли моє таке непосконале
таке глухе
хто ж тоді я

ОДИНАДЦЯТЬ

несу в крові ляк кроку за поріг
запаморочення пропасті після звичного поля
а я так довго жадав упасти
в медвяні левади твоїх очей
посіятися в тихі і довірливі скиби
все ламається як зигзаг скали
навіть промінь світила доброго яко Бог
зіштовхує нервово мою розмірену любов у відчай
зміняє соняшниковий ритм у збуреному тілі

ДВАНАДЦЯТЬ

з тим словом я ходив між людей
як з монетою ще не випробуваною на зуб
піраміди достатку вгинали обруси долин
повнота виплiскувала через стрімкі береги
ясніла досконалість замість душі у погляді каменю
а сонце на різьбах ваготіло як вим'я
зі струменями запахущого молока
золото було щирим
а мене пік розтоплений метал кожного щемкого звука
щ а с т я

ТРИНАДЦЯТЬ

і нині і завжди починається біль з таємної вечері
де мінливі кольори очей між свічками
втоплено глибоко в дошках як гвіздки
коли ноги обмиті побратимами
пара рук вже чекає дзвінкої винагороди
а інша прочуває гострий вогонь цвяхів
стигми мої відчиняються не один раз до року
заціплюю долоні щоб не зрадитись жодною краплею
але не можу зрадо
не можу здоймити не можу великодушно
не можу зоряні руки як Він
вуста мої душить прокльон

24-26. X.

МІЙ АЗБУКОВНИК

«І»

приблуда вікінг
із втраченим важким іменем
Інгвард
у позолоченому шоломі
завжди попереду
на баскому огиреві повітря

він бачить мене
визволеного з тягаря приголосних

кохана
дарма шукаєш
у половецьких степах
його Білу Вежу

чорний бунчук над нею.

«Г»

народжений
у порожнечі гортані
ніби в дикім вертепі
з обдертими
з обтертими до блиску
боками
охриплий
дістається світу
моя ганьба
прекрасний звір
перемагає мене випростовуючись
обдавши довгим язиком
жагучим подихом

«О»

я вицілував губами
легковажну веселкову кулю
лине переливається
справжнє дитя

важко йому дається
і шорстке сусідство
і нові підступні терени
і здивування

колючка
навіть найм'якішої троянди
може виявитися
вбивчою

«Р»

з кінчика тремтячого язика
з кінчика твердого пера
рвучко
гарячою головою
зривається у вир
коміть
гарне і горде
у русі

завжди радісне
за випалий дар
за вибір
офіру

навіть за хрест
Христова літера

«К»

я знаю
ти зламаний промінь
об промінь спрагнений висоти
тепер його персти
вказують мені водночас
і небо і землю

начебто з чим прийшов з тим відходжу
а насправді
ти глухий проривний постріл
ціпка клешня долі
мій фатум

«А»

Допоможи мені ствердитися
вирватися із задніх
повноголосим і чистим струменем
пройти урочо крізь відчинені врата вуст
крізь усі перепони простору
налабілізованим
в унії з хоральними вежами повітря
святою готикою
вкоріненою в час
стрільчатим
як прозорА піраміда

«Л»

на моїй долоні
лагідний злам життя
лінія мистецтва
з якої нема виходу
лабіринт між двох співучих сосон
звучна і плавна ліра
з проясненнями на серці
оберігає муза Ерато
від музи Трагедії
мою м'якотілу вкраїнську печаль
альвеолярну

«И»

невловиме
на грані яви і сну
свідомості і пропасті
сторож із вогненною різкою в генах
або похітливий диявол
увінчаний виногронами

воно розгортає переді мною

нетривку кубістичну мозаїку
гляди похапцем

ось несповнені краєвиди
невловимі пахощі жінок
пір'їни розвіяної жар-птиці

«Н»

знову і знову заперечувати радість
стань перелазом у відчай задзеркалля
дибами величавого
або хоч єдиним щаблем до пекла

золота середина
діткнута зубами і язиком
вичута носом
збалансована нутром
на міцних ногах

моє щоденне невдоволення

«Е»

у кожній клітці тіла
у кожній кровинці
чисте і розпачливе
як зойк бранок

неперервна луна
що глушить музику світу
вічною потребою
дисонансом вічним

позивне і жіноче
іменем вітчизни
воно в мені
я вже оглух
зісередини

«Ц»

із покладеним залізним пальцем
на вустах

вайлуватий африкат
камінний і незграбний
порушує рівновагу
свистячи в глухому падінні
в зміїне кубло

вмовкаю завжди
в поспіхові
ледь встигаючи підсумувати мовчанку
верлібровий вирок
може востаннє

«Ь»

не пісня не торжество
але беззвучна надія

воно пом'якшує граніт
як світанковий промінь
зволожує незворушні очі
не виїдені росою

воно наше
у цьому контексті
важко дається чужомовцю
благословенне
я завершуюся ним
беззахисний і ніжний
як равлик без панциря

1-7. V. 77

ОРАТИ МЕТЕЛИКАМИ

1.

всілися зірки кругом місяця
та й гріються

комин вийшов з хати
затяг люльку
— морозенко бач

а Морозенко
на крижану скрипку
дорозі — дзвенидорозі грає
аби порипувала
воротам — дзвениворотам
аби поскрипували
а стежечці
та хай подзвонює

метелиця дметься-сердиться
а її метелики
за одним смичком
у криштальці перемінилися
бо йде-іде щедрівка
золота підківка

2.

переконай метелика
який сто разів за зиму
гинув у міжвіконні

оту роздмухану попелинку
у промінні

що є кольори
яскравіші від його крил

що є осяєний луг
незапилена гаряча квітка
і несфальшоване сонце

переконай метелика
і він промовить

впряжіть мене
у блискучий плуг
у співучий плуг
я хочу переорати
переліг снігу

хай зійде трава
квітка і сонце

хай виросте пам'ять
про луг

3.

поясни йому
що морозяні мальви
на шибках
виростають без жодного коріння
навіть срібного

буяють безшелесно
і так же зникають
білими
невідомо куди

поясни
що наша земля
має досить коріння
десь у засипаних городищах
стлілих мечах
покришених дзбанах
соняшниках колядок
з яких майже повипадали
зернятка слів

навіть камінь
нашого краю
percent
міцним корінням

а ти чекатимеш
коли вигулькне з води
гладенький камінець
давно тобою пожбурений

коли збіжаться назад
до місця сплеску
блакитні кола
і повернеться голос
батька-матері

міцно на мить затисни
дитячою долонькою

як через багато-багато літ
я поверну тобі
отого камінця

вийнятого з твані забуття
неводом вірша

6.

чи вдома-вдома
господар вдома

чи вдома-вдома
дружина його

чи вдома-вдома
їхня доня

щедрий вечір
красна доля

дай вечоре доні
зірку в долоні
і по зірниці
в карі очиці

дай господині
дари предивні
поле-трипілля
шукати зілля

а господарю
даруй в кошару
метеликів пару

7.

коли зблекнуть світлини
як старі злущені дзеркала
скажи
посеред гармидеру
де автомобільні ріки омивають
яблуньки нашого подвір'я
на які не зважаються сісти
дикі пташки
скажи
це той
що забув тверезу мову людей
і пішов орати метеликами
серед зілля-журілля
де навіть волам не під силу

20. XI.

МІФ ПРО КОЗАКА МАМАЯ

1976

ДУБ ПИШНИЙ

1.

Я Дуб Пишний
та до пихи непривишний:
воду п'ю дунайську,
кашу їм козацьку
(*а ти моя калинонька присов'яла*).

Корінь мій не усох,
відземок не кривобок,
цар-листом прибран.
Богунам я Бог,
а Хортиця — храм
(*а ти моя калинонька присов'яла*).

Сусіди у мене
то дикі коні,
а на припоні
тільки прикорінь:
у дніпровім стрем'ї
мамайське плем'я
(*а ти моя калинонька присов'яла*).

2.

Віщує Дуб, віщує,
чого наше серце не чує,
чого серце в димі не баче,
ледаче серце, ледаче.

Кричали під Дубом півні,
перестали півні опівдні:
півням голови втяли,
а що ми взяли до тями?

Була просвітла година,
та пішла вона з димом,
чи просвітла настане,
як півня живим не стане?

Святий Дубе-жрече,
нам серденько інше рече:
коли б ти не річчю,
а мечем!

3.

Ходе дзвін-плакун
по Киян-містові:
— що ж мої гостоньки діють —
золото віють,
а срібло палають?

Осмизнувся Дуб:
— не бути гаразду
темної ночі сидячи,
ясного сонця сидячи.

Моє браття прийшло
з війни спати злягло,
ні коня-косача,
ні гострого меча.

Прикрило очі листом —
Дуб я чи Колиска?

А моя роса —
безголоса,
хоч козак який —
їсть очі потайки.

4.

Висипали на Дубі
високу могилу,
тисову домовину тесали...

А що у ній?

Лежить Буй-тур
золочені роги,
попутані ноги.

Ой, яка нам врона:
була в Тура корона,
була й у Дуба корона —
ой, яка нам врона.

Було б тобі, Дубе,
з Туром не турятись,
а в згоді годитись,
у злоті ходити.

Не була би з Дуба
Висока могила.

5.

Відчинися, Дубе,
на тисячу літ,
на тисячу верст,
будемо раду радити
попід бунчуками.

Ні, не відчиню
свою яскиню:
там Дніпро тече —
то втече,
там річеньки бринять —
в доли виплинуть.

А ще у мені
гетьман вус теребить,
і кінь не терпить —
копитом креше.

Копитом креше —
вогонь напустить:
світ здиміє,
а люд здуміє.

Зачинися, Дубе,
на тисячу літ,
на тисячу верств
на тисячу ключів.

6.

Голяк-Голяччя —
чорне гіляччя...

Було в мене буй-гілля
як наська земля:
у полі поляни,
у древі древляни,
низом подоляни,
верхом верховинці,
тільки степом ординці:

А отак — Козак
за стіл голяка сажає,
честю поважає:

Гей, гречний молодче,
вуста твої молошні,
не мед-вино — кружляти,
чашою у нім потопати.

Кажи мені радше:
— Гей, Дубе-Голяче,
станься розмаєм
з дону до дунаю.

7.

Осінній вітряний день. Дотлівали роздмухані берізки у зеленому вугіллі хвої. У нас такого дня говорять: Юда повісився. До того було далеко... Я перекладав приятелеве, Глузманове, написане тоді, осіннього дня (13.09.1976)

«Та сама земля
та осінь
у зелені сосен,
у жовтому листі,
у синій мислі.
Вітряним днем,
ніччю звітрілою,
дихаю не вогнем —
плоттю стлілою
        із опалого листя
приспалого кістя
дощу...

Де не крутять
столів,
душ не кличуть,
де день від ночі
глупіший, глибший —
ночі не здужає,
де всі ми душі
душить
та ж земля
та ж осінь
        сосен
        диму
        думи»

А в мені все ’дно стояло:
Дубе мій зелененький,
хто тебе так скучерявив?

УКРАЇНИ

(ЧАСТКОВО)

1. ЗАКАРПАТТЯ

МОТТО: *закарпатські троянди*

Ружо
спинаєшся по схилку гір

Чи знаєш
по той бік
твій русинський корінь

Обнюхана чужинцями
з обламаною шпичкою —
замком Коріятовича
з незів'ялою пелюсткою —
мовою

Твій дух — Духнович
барва — Бокшай

Але далі пручаєшся
дика чи плекана
будиш невиразні спомини
про білих хорватів
про загублений меч
Лаборця-князя

З Ужівських долин
терпко пахнеш
Вітчизні

2. БУКОВИНА

МОТТО: «*Битва*» *О. Кобилянської*

У буковій колисці
не вигасає пам'ять
про цілість Лісу
від Путили до Путивля

Зі срібною сережкою
лицар Муха
сідлає коня
лезо пробує
бокарашівського топірця

на вус мотає
клич із Великого лугу
(*вторує буковинський Соловій*)

Та не отямиться
Хотин-потурнак
Сторожинець не встереже

Апостол черні — Кобилиця
і Царівна Кобилянська
сходять із гір
у парламент
у совість

Ольжина Земле
Битво і Покоро

Незгасна рано
що Сочєвою сочиться

3. ПОКУТТЯ

МОТТО: *Ст. Вінцез* «*Вість про Велетів*»

Чорна кімерійська дорого

Ось тут
поборемо себе
топірцями
з візерунком соняшного квіту

Самі обагрянемо
власні голови
достойні золотого променя
а не чобота зайд

Хто виставить по нас
кам'яний щит
з рельєфом меча
у Зеленому Закутті
Великому Цвинтарі Царів

Яке плем'я
спалахне кров'ю
наших доньок

Яке плем'я
спопеліє
разом з нею

покутуючи тисячолітнє вигасання

На пісні горби
здвигне
камінний хрест

Але про то
сам Стефаник
Покутянський Геродот
не скаже й слова

Розпука заціпить
його вуста

4. ГАЛИЧИНА

МОТТО: «*Русалка Дністровая*» *Руської Трійці*

Опісля сягнистого кроку
у стольній брамі

Лева звела на лапи
вавельська цяцька

Без Данилової корони

Але то не височінь
Височана
не скеля в голубім небі

За гербове поле
темрява править
галчине крило

Галичина могила
у гробі перевернулася

Хлипнуло віконце
Успенського братства

Поклонилися три братове
Бойко Лемко Гуцул
як три волхви Зорі
і далі своє каганцюють

Поклонилася
Новозавітня трійця
каганцю під стріхою

Судилося останній бути
соняшній країні —
Червоній Русі

І той
що на Білу гору відходив
з вітчини похилених верб
молився вдосвіта

— Пробуди в мені Лева
піснею
хрестом
мечем
зі сягнистим кроком
у стольній брамі
в землі Обраній

5. ВОЛИНЬ

МОТТО: *легенда про княжну озера Свитязь*

Ти глибша і таємніша
ніж Свитязь

Заказано зривати купави
з твого мертвого і живого
плеса

Та все ж
яке місто
яка дулібська княжна-віщунка
накликала запале дно

Чи не з роду Божів
вавілонських приблудців

Болота-берестечка
поверх перських черепів
ростуть давно
і недавно

Чи не там вглиблений
корінь
твого йменння

У вологих колодяжних володіннях
у Волосовій святій волості
у Холмі за шелом'яном

Знову і знову
гострити свій харалуг
по острогах
за червенські городи

Знову і знову
офірувати снігам
злюбомлених одержимих

Бо ти — глибша і таємніша
ніж Свитязь

6. П О Д І Л Л Я

МОТТО: кант *Ой, зійшла зоря —*
над Почаєвом стала

Дзвоне великий
даждьбожий
межи обома Бугами
у Меджибожі

Над екзампеєм
святою землею

На тіло твоє
знесли ми дари

сколотський воїн
по стрілці для міці

полянин-орач
псальці з вуздечки
у щедрість

а полянка
змійку браслету
у співомовність

А ще
Вінниця — у віно
Проскурів — у віру
Копайгород — у захист
Кремінець — у моцарство
Кодня — у покару

Греми язиком гласним
Нечаєм Кармалюком

Захорони Русь Дольну
золоте Пониззя
під блакитною банею

А в ній
Почаївську Зорю
Богоматір

опікунку невільниць
роксолянок

МІСЯЦЕСЛОВ

1. СІЧЕНЬ

корови румигають короваї
слова людей приходять їм на язик
вузлисті незграбні
— страва
— трава

про лу-ууг
найсоковитіша мова у Волоса

пастухи й орачі
відгородили доми і стайні
мучними хрестами на дверях
від кривоока від кривоуста
що нишпорять на чорнокриллі
на чорношляху

ще треба засіяти стелю
бджолинками куті
аби рука не забула
щедрий жест сівача

на січовому зимівнику
тільки пан Коляда
коливає полум'ям свічки

у висхлій дощці кобзи
гучить гай

мамаєві пальці окрилюються
як стадо соколів

2. ЛЮТИЙ

море гостинне
та лукоморе враже

ідоли ковили
буцаються
війну крещуть

бісова сутолока
повернутися ніде

повеземо тирсу-траву
до полян у гості
козибродом
попелищем

боже наш Лютню
вточи пасоки
кінцем меча

галай! га-лай!

ув очі плюта
і бурий язик
солопить заграва

в городищі
вогонь свище
і бір і княждвір
усенький мир

від стріхи до стріхи
ходе чорен віхоть

чий же ти боже Лютий
наш чи їхній

3. БЕРЕЗІЛЬ

зухвальці зривають із грудей
останні обереги
вирушають нуртами скреслих рік

ще не часті гурти по берегах
сестер берегинь
у косах світяться льодяні діаманти
лиця зогріваються благословом

курбас і корито священного дуба
до весняного плеса
нас допровадить
хай намотує на козацький вус
тонке проміння
соки розпирають кадовб

коли добридень зрівняється
з добраніччю
виплюскується з людей пісня

тільки так вони розуміють
рівновагу сонцестояння

за чепіги візьмуться долоні
тепліші від матері-годувальниці

вже потоплено береги
остання піна крижин
на дубі
перекинутому священному дубі

4. КВІТЕНЬ

у цебрах оживає вапно бульбашковим квіттям
зі синькою в очах
хоче осідлати просяного коня

ще нині погарцює за крайнебо образів
висвітить павутинні закамарки
визорить очі жінок

кури збиратимуть натрушені вапняні пелюстки
треба животворящий жовток
вгорнути у великодню ризу

первоцвіт глини
привільно розлягається на призьбах
відзолочує тіло зібгане у копалищі
завойовує обшари долівок

свіжі квіти разом із дивоптахами
зогрівають веселуху-піч
залазять під віко скрині
жартома беруть у вічне коло
зблеклі парсуни мамаїв
залазять на поли жупанів
гасають по шалянах
і обвивши одвірки вінками
пирогощі не дочекавшись
розсипуються по городцях
у вербяні луги
ягілові краї

5. ТРАВЕНЬ

нарешті і він замаює голову
смарагдовою короною
у своїх столицях
Дубні чи Стародубі

місяць дубень надходить

чорнозем його кори
глибоко пooраний

ще видно гудз гіллі
що пішла князеві на кий

ноги обплутує травостій
залізним корінням тримає
на споконвічних місцях
буковину полісся
і чорноліс

зеленим крилом
прикриває
степ і море

в його опіці
козак-бандурист

тут кобза чує себе
як вдома

звідси розпочинається
міф

6. Ч Е Р В Е Н Ь

біла посполита свито
ходити тобі не переходити
черню із кошелями
по священних червів

у котлах царська барва
випиває вогонь

іменем сонця
день державності твориться
багрові корзна
підіймаються над солом'яним духом
у високих теремах
на стрімких кременцях

візьмуть на щити
ярий лик
аби лисицям брехалось

зачерпнуть на китайку
і кармазини

влиють у мамаїв келих
того черленого божка

7. Л И П Е Н Ь

у стріхаті пні здоєно солод літа
у вощинах зсідається золоте молоко
бджоли у бороді солодаря
шукають пролиту брагу

але і він хміліє
ідучи чумацьким шляхом

просякла вся земля
мов корчмарський стіл
двигтять корчаги у погребах

а в медоносних слободах
сидять гості із Запорожжя
отак розсілися мов на тисячоліття

люди не встигають
відмолювати святці
— року Божого
— анно доміні

а їх час ллється ліниво
мов круторогі меди

покелішкуймо брате
року мамаєвого
анно доміні

8. С Е Р П Е Н Ь

дівчино-пшениченько
на золотих коругвах
зійшов серп

до землі клонимося колоссю
світлим капличкам полукіпків

випростуючи вполудне спину
сонце підносимо очима

дай нам проміння
на перевесло

поможи нам
Боже Збіжжя

поможіть нам
козацькі вежі
степ глядати

пильнуй пане-брате
іскри з люльки
бо і сама щезне
і поле перейде

пильнуй з-над моря
схід ятагана
схід півмісяця
пильнуй вітчизну
женців

9. В Е Р Е С Е Н Ь

весна озима
Лада спізніла
а ми сіяли-сіяли
зійшли ладоньки

стали ладоньки
коло матінки
хочемо матінко
по веснянці

підіть дітоньки
під калину
поки сонце зійде
зірвіть по калинці

а ми калину рвали
осінь спізнали
а яка ж бо то мамо
на смак весна

коли б я малась
із весною в парі
були би з вас
ладоньки ярі

10. Ж О В Т Е Н Ь

вічним безженцем
бездомним музикою

шастаючи за пазухи
чужим молодицям

пройти навприсяди
весільну Вкраїну

та чи ллються
пиво-меди по застоллі
сила — по жилах

світилоньки ясні
чи вінок наш
незайманий
пісня незакаляна

хлопці-молодці
чи є тілом потуга
вікопомна туга
про потомне

та винесем
перезвяні коругви
на веретах

калинову звісту
у червіньковий світ

гей зачалися
на паздерній землі
вернигори
і вирвидуби

11. ЛИСТОПАД

здобували вали
ні душі у ратуші
ні стежі на вежі
на прив'язі леви
відв'язалися
архистратиг Михаїл
шабельчиною підпоясався

вже у нашого вітра
стяг лопоче у радосині
озивається малиновий
із-за порогів

зривай вітре-густовію
золочену відумерщину
з того ліса-лебедина
з того дерева як терема
з гілки-сопілки
оновимося

розійшовся вітер
Здолбунів здобув
Гуляйполем погуляв
скрута під Крутами
а в Конотопі то й коня стеряв

лишилася кульбака
осідлаю птаха
такий з мене махай
не вітер — мамай
бісове пометіння

хто не люб
спопелю
а котре люб'яж
зі мною ляж

12. ГРУДЕНЬ

у білопіллі
біла панія
на білокість важить

білопілля се сніг
біла панія смерть
а білокість що козаком звалося

ой звалось звалось
землі дісталось

клята доля забагла
щоб скосила нагла

за зело й залізо
брат брата зарізав

за землю вітчини
отак починено

земле-матінко
м'яко в тобі спатоньки

та на мій живот
подай сонцеворот

ще один рік
впусти на поріг

вмерти не сором
та к життю норов

твоє груддя зорю
скільки сягну зором

ЛИЦАРІЯ

I. КІНЬ

козаче Голото
безсеребрянику незлотий
пане безжурний
хочеш мене мати

мамаювати

а я кінь-скакінь
зі-сідла-не-скинь
у біді-не-кинь

зі мною чи з ким

глянь у ліве вухо
з ледаща зухом
глянь у праве
з каправого бравим
одним духом

ось кармазини
шапка-царунка
кобза в дружини
ще й обладунок
лепський

за плечима постою
під баскою грою
заіржу як почую
чужаницю чужую

нумо оселедцю
до герцю

2. Л У К

лук-довгорук
байдою байда
як устане
стрілою дістане
за полем луг
за байраком Буг

де там зайда

за тобою писаний сагайдаче
не одна кленовая стрілка плаче

клене долю удову
хоче додому
коли б навспак
у сагайдак

гей там у тихомир’ї
в отецтві-безпеці
теребити пір’я
точити наконечник

гей там у Вкраїні
лежить лучок у козака на коліні
сорок срібних тятивок має
солодко грає
упиваються у душі
сльози душать

а в мене струна одна
як бренькне
то й стрілки
катма

3. М У Ш К Е Т

цвирка цівка
процвиндрила ціль
відцідився дим
тепер вона цнота-дівка
на мої гаразди

спить собі під боком

мруже сове око
ци-ить

спали самопали
в опилі в опалі
пропили жерла
славу проспали

— опали нас іржею
від кову до скону
пане блаженний
супокою

тільки кремінь окремо
креше та креше
я іржі не кревня
крешу до решти

товчу вогонь на полиці
супокій в гузиці

4. ПОРОХІВНИЦЯ

ріг-остроріг
золотий ланцюг
тільки на поріг
— чи меду-солодцю

та я порохом вповні
йде повінь

не замоче
хвища не знище
іскра не проскоче

боже Перуне
до твеї персуни
б'ю чолом
будь опорою
для пороху
я твоя сестриця
порохівниця

а кому ж

бодай він згорів
чимдуж
олив'яний пиріг
вогонь — могорич

ріг-строріг
срібная криш

5. Ш А Б Л Я

ваша дамаська світлість
висите на суку
не дай всує світом
прожити на віку

ваша дамаська світлість
свіньте-но з піхви
дай і на то літо
отакої втіхи
голову носити
а дамаське зверцадло просити

коли ваша ласка
нам подобу наську

аж тут знак
на лихо
січені на мак
рідні лики

хто вам поробив
хто вас стеребив
так

лізуть лізуть
чорнорукі
лезом шаблюка

ваша дамаська світлість
годі на суку
гайда
поп'єм юхи у світі
ще на віку

6. ЛЮЛЬКА

люлю на губі
гулю злюбо
посріблю любці убір
любку пошлюблю

обшмуляна усть
обсмалений ус
дженджуристий джус
з чорного рус

аж коли
поле спольовано
поділ сплюндровано
небо споловіле
леле

кедь сюди капшук
тютюнцю пушку
посмокчу цибух
аж-ж

чую вражу душу
чуєш враже дух
наш

люлько-гулько
погуляєм у полюдь
викуримо полядь
агій палій

7. ТОРБИНА

торбо-нетяго
сумо-сиром'яго
камінням цяцькована
бляхою підкована
козаку-небозі
відчинися в дорозі

а звідти ллянoните
перевите сріблом
о що спіло житом

а що гроном зріло
єсть і се і то

прошу пане штоф
і пані карафо
просто на рушничок
на траву-мураву
гуртом за страву

а як споночіє
ізірне зірниця
торбу відчиню
а там світлиця
тирса-подушка
і до сону душка

8. Ш А П К А

шапка-корона
моя вборона
де не стану
п а н о м

перед її ликом
стелять шликом
об землю лихом

а де сяду
там все до ладу
люлька димує
козак домує
кінь стереже
вухом стриже

тільки отоді її шапку здоймаю
коли бандуру подорожню займаю
сидя по-турецьки
а в бандури жури
бодай їм грець
най вона вгледить
на голові оселедець

ношена не зношена
пані вельможна

лежить збоку пишно
не знята списом
золотом не скуплена
крівцею не скупана
не зранена не зронена

шапка-корона

9. БАНДУРА

бондарівно-бандуро
зі самого батурина
чи тебе вкрадено
чи одурено

гасаєш коником
в степу-розпуті
за самим полковником
могла бути

хай кінно хай пішо
завше мандрівно
аби тільки пісня
аби тільки рівня
у віно

гроші полова
талану не купиш
ні милу розмову
з милим укупі
на вкраїні близькій
на вкраїні далекій

сідло — колиска
і пісня легка

10. ГЕРБ

козак щира натура
при нім вся арматура
люлька шабля і бандура

а замість ікони
на гербі коник

килими-попони
бо козак зацний
з конем обачний

вивів його в поле гербове
в дупло вербове
отак на щиті
стій
хочеш позолоти
святої клейноти
ціхи для втіхи

герб-оплот
кінь-сколот
глядає паші
історію возить
гряниці пазить
міняє бозі

тільки Козакові Мамаєві годить
сто тисяч годів
де ж бо смерть

споконвікінь
степовий герб
амінь

Додаток до «Лицарії» — П е р о
якого нема на картинках

загнуздане у перстах
уста розгнуздані
стременом вістря
пориває у первоздане

ще музикою крила марить
ще тужить нуртом ефіру
ще дрижить нутром музика

несе йому в офіру
кирилицю до каламаря
божок бузини
бузини муза

кланяйся травам атраменту
клянися пречистим пергаментом
перга слів у потраву
нам поганам поганьбленим

йди загубися в біле
бийся об білий див
я очорню і оббілю
те що в болю зродив

ЧАР

1.

                    Анна Пристоянна
повернула свічці богучарську ніч,
а богучарській ночі первозданність.
із зірчастої миски випав місяць,
викупаний у воскові — недописана галунка.
                    Анна Пристоянна
вмовляла велике наполохане серце:
линув бо за пір'їнами слідів
чортовус бісів прудивус.

2.

                    Анна Пристоянна
перснями освітила лице,
сяйнула роса в одвіт —
місяць бачив — не підняв,
а вустами звеничар озвався
(вкопаний завмер золотогрив):
— маю двоє щасть, прудивусе, —
одне своє, а друге прудивусове.

3.

грали дзвони, затуливітер виснував
з люльки бриль для місяця.
з мрячної хижі висоталися
туманята на богучарські зарінки.
рушник запіяв — золотогрив схарапудився,
а прудивус під землю не запався,
а рукою живою бо узяв
                    Анну Пристоянну
за срібну каблучку.

4.

Анна Пристоянна
здмухнула з пелюстки живосрібло
(без очей, а ллє сльози),
остудила спаленілу руку,
а впівока пасла мамайського терповуса:
дайся, крутивусе, шовковим,
на другу рученьку зласкався,
дами дамаської і пампушок олив'яних
ласкавче.

5.

у сиз-саду і ранок росянок.
увійшли вони у ранковий сад
аж у хміль-любіль. прудивус ніс
Анну Пристоянну,
аби вона не заросила мереживних подолків.
чує вона на свому лілейному чолі:
єдвабний шевеліє
— будь сміливший, медовусе,
медовусте мій клятий,
вечірнє серце я відклала на ранок.

6.

— із зіллям-ворожіллям, Пристоянно,
із хмелем-постелем, Пристоянно,
із сонцем-прасонцем, Пристоянно,
зі світом-просвітом, Пристоянно,
і зі мною прудивусом,
живи з ким сама хочеш.

— зі шаблею-гадюкою, прудивусе,
із дорогою-розлукою, прудивусе,
зі січчю-поміччю, прудивусе,
із гетьманщиною-незайманщиною,
із солодич-сльозою за мною,
живи з ким сам хочеш...

7.

сад сиз пір'ям затріп,
став золоті гнізда класти,

соняшні яєчка висиджувати.
із квіток і пташок обтрусила
рясні спідниці
Анна Пристоянна.
червона заплітка розвилася —
прудивус притьмом по ню сягнув:
тепер у нього степ-безконечник,
жагучий червоний степ вирує,
чорне море незаплетене.

8.

тут голос подав золотогрив —
заговорив бубон дикого поля.
сіпнув себе прудивус за вус —
і чари не розчаруються:
стоїть перед ним
Анна Пристоянна,
як повна чара, вуздечку уплітає,
бо лучче того не пороблять
ні діволюбка-погибель,
ні чорноворонь-свашечка.

9.

стяги куряв слалися на Богучар.
сідали погибайлики в горіхові сідельця,
крицевими лисками лискали,
шугали грім'яками із-під копит.
— гей, як бо мені гірко зізнатися,
калино моя Пристоянно,
що ніколи я не умирайло:
тепер мені на віку вперше
до землиці прагнеться...

10.
Анна Пристоянна
сама саміська поверталася
до богучарського смерку.
вечір напував вишневою паводдю
околілу свічку рутяну.
коли запломеніли долоні мольби
на рушникових стінах мигтючи,
велике осяяне серце
наздоганяло прудивусову ніч.

ГОСТИНЕЦЬ ІЗ ВУЗЛИКА

1. МІСЯЦІВНА

Ніхто ніколи не чув
про сумну місяцівну,
а вона візьми серед ночі
стань юнакові в очу:
　　　　у срібному покої
　　　　чеше срібні коси,
　　　　білою рукою
　　　　відганяє сльози:
　　　　— щезніть, сльози, щезніть,
　　　　не застуйте світу —
　　　　хай косу розчешу
　　　　срібну.

Місячної ночі
пішов юнак у світ за очі
шукати сумну місяцівну.
Питав місяця-молодика
і місяця-уповні.
Проминуло дванадцять місяців рівно —
так і не довідався.
Уже й люди прозивають сновидою.
Журяться батько-мати:
— покинь місяцівну шукати,
де ж таке видано?
вибери собі людську дівчину —
та й звінчимо!
— Не плачте, матінко,
не плачте, батеньку.
Або місяцівна або ніхто.
То вона
　　　　у срібному покої

чеше срібні коси,
білою рукою
відганяє сльози:
— щезніть, сльози, щезніть,
не застуйте світу —
хай косу розчешу
срібну...

2. ВІТРОВА ДОНЬКА

На буйному коні
у степу-полині
Вітрова донька гасає,
одно знає:
— пусти мене, тату,
козакам сорочки сушити,
з ними люльки палити,
в морі байдаки надимати.

А Вітер сердиться:
— не годиться людям бути посестрою,
в походи ходити —
рани студити,
не нашої вони крові.
інше в мене в гадці і мові:
небавом привіє в гості
родич Вітер Заморський.
станеш йому жоною —
панею вельможною.

— Та мені, тату, у степу рідно.
Із-за моря степу не видно.

На ранок Вітрова донька коня сідлає,
на Січ повертає,
за нею Вітер в погоню:
— Стривай, стривай, моя доню,
бо в камінь тебе заклену
отут на могилі
в степу-полину,
повір моїй силі!

Їдуть козаки — не сходять з дива:
вчора могила як могила,
а нині на ній кам'яна Діва.

3. МОРОЗЕНКО

У скляному палаці в теплі і гаразді
Лілея процвітала — така білосніжна,
що Морозенко, ледь її забачивши
голову губить:
— Я Морозенко, Лілеє,
ти ж князівна між квітів,
стань бо моєю,
буду твоїм навіки.
А вона, зачувши Морозенка,
подруг не слухає, що:
— Ой, куди ти, білосніжко,
білоручко, ніжноніжко?
Се той, се той Морозенко,
що в Зими князенко —
Зимній дух.
Вибігла Лілея на мороз Морозенкові в обійми,
а що поцілував крижаними вустами —
то й Лілеї не стало...
Леле!
Немало води замерзало,
немало минало зим.
А Морозенко зі жалю
жити не жив — затужив.
І на скляному палаці,
і на шибці малій
Лілею малює,
малює Лілею
і мовить до неї:
«навіки я твій...»

4. МАК

Не спродалася квіткарка в місті —
якраз на майдані Козака привели
на страту. Коли кат замахнувся мечем,
кинула вона до плахи усі квіти —
і побрела в сльозах додому.
Як се? постривай!
була на плечах
буйна голова.
Кат заніс меча —
стала дивна річ:

як се може, як се гоже,
голова із пліч?!

Сіла квіткарка в барвистому городці,
а Козак усе перед нею — молодий і
вродливий: тільки б жити! І сльози в неї,
мов горох, сипляться — та ніяк того
образу винести не можуть ні з душі,
ні з віч.
Стала дивна річ:
час мина
і квітнуть рожі
(і живе десь кат)
як се може,
як се гоже
світ без Козака?
Вельми здивувалася квіткарка,
коли серед квітів раптом запалав Мак.
«Ніби й не сіяла» — і вже до нього
руку з ножем, коли мак озивається:
— Не ріж мене, дівчино,
почекай третьої ночі.

А на третю ніч
стала дивна річ:
хто се? постривай!
двері відчиня
молодий Козак.
Голова жива
на його плечах:
— Добрий вечір, дівчино,
я з города мак.

ЯВЛЕНІ ПИСЬМЕНА

Різати по церковних стінах
все одно мертвих у гробі совлачати
церковна татьба єсть

(за церковними уставами
Володимира Святославича
і Володимира Всеволодовича)

Ч. 109*

в янгольськім сонмі
у тим'яновім кадилі
у золотій чаші
«н е в и д е х т е б е»

в Оранті смальту
у фресках мальовидла
у склепінні камінь
у Софії мудрість
але
н е в и д е х т е б е

ні в Десятинній
ні в Пирогощі
ні в сто храмах
ані в серці своїм
н е в и д е х т е б е

у ньому
хори священних дібров
коляда зоресійний

* Числа за публікаціями 1-го і 2-го випусків «Софіївські графіті».

у ньому
волають берегині
понад берег у Видубичах

видибай наш Сподарю срібноусий
зганьблений володарю блискавиць
з мулкого дна
Великоріки

Ч. 3

з ясного неба диво
покотив покотило

чують полями
котить полями
десь із Китаєво
покотилося маєво

а мо' з Дорогожич
все'дно не гоже

св. Мученику Євтропію
громовий повелію
твого дня ся немилость
«в л і т о 1052 м а р т а
в 3-е р о з г р и м і л о с ь»

сохрани нас
                    од мокви од грому
                    од мору од погару
                    од чвару од нашестя
                    од княжої смерти

Ч. 25

купив князь пісню Боянову
возложив йому гривну золоту на шию
срібні гуслі озолотив
попліч свого злотокованого стільця
у соболях возсадовив

пій велесовий внуче
                    воля скаче у полі
                    дзвенить слава у Києві

по мнозіх літах
«купила землю Боянову княгиня Всеволодова
а перед Святою Софією а перед попи Домило
Стипко Нежинович Янчин Копитович Борзятич
і дала з неї 70 гривен соболіх а в так
драниць на 700 гривен»

одно славоім'я зосталося
жодна гривна його не купить

Ч. 8

браття досить бо на Копировім кінці
кінцем меча знатись

тіло у нас білеє молодське
кров покревна
а серця хоробрі до ворохобні

земля наша красна
засій-трупом рясна

спородить труй-зілля
рід-недорід спорідіє
а нерід порадіє

браття розбрат щезне
поцілуймо хрест чесний

місяця декамбря в 4-е
сотвориша мир на Желяни
Святополк Володимир
і Олег

он ледь
Київ на горах золотіє
ми браття Києва шоломи
ми браття Києва тіло

Ч. 115

Анно
заклинаю усіма горами
Старокиївською Щекавицею
Уздихальницею

Анно
заклинаю усіма дніпровими ріками
Либеддю Почайною Золотчою

Анно
заклинаю усіма воротами
Львівськими Лядськими Жидівськими
і князь-воротами Золотими

Анно
заклинаю Софійськими святими
в усіх престолах і притворах
і архангелом Михаїлом
з Нерушимої стіни
що оголеним мечем
береже наше місто

Анно
не покидай нас
ні королевою франків
ні конунгівою свенів
ні імператрицею німців

моїм коханням заклинаю
Анно твій Лука
<<ANA
Kγ̂A>>

Ч. 117

перед високою свічею
перед Борисом і Глібом
перед землею руською

із Золотого Току
із Дитинця
з Ярославого міста

в усі городища
в усі князівства
в україни усі

через отроцтво
через мужіння
і до смерті

меч при мечі
серце при серці
рана при рані

так нам Боже допоможи
на побратимство

Путко писал с Жаском

Ч. 121-122

на хорах-полаті
Гора молиться
по сей бік мужі
по той жони
а княжо межи мостами

білеє попове
поза престоли
а чорноризці
труть святі вуглове

а де місце дяче
всяк чує і баче

при царських вратях
церковне браття
спереду боляри

дружинники в пару
дружина-гридні
з усюди видні

а отак купчики-гості
наші й заморські

а там уже чада
з усіх посадів
Киселівки Подолу
де хто впхався впору

а я ліпший
«би в Софії місто»
увидь мене Господи
грішного

Ч. 123

Коли ВІН дав зв'язати себе
        проклинаю вас очі заздрісні
коли ВІН дав терном себе увінчати
        проклинаю вас руки заграбасті
коли ВІН під хрестом знемагав
        проклинаю вас губи сластолюбні
коли цвяхами прибивали долоні
        проклинаю вас зуби пожадливі
коли цвяхами ноги прибивали
        проклинаю вас щелепи зажерливі
коли смагою уста ЙОГО пойнялись
        проклинаю тебе язик невситимий
коли списом ЙОГО прокололи
        проклинаю тебе пелько бездонна
коли ВІН дух віддав
        проклинаю тебе утробо захланна
коли ВІН Людина
        проклинаю себе нелюда

«п о п а ш е К у з м а п о р о с я»
у піст

Ч. 124

Конає Київ. Згуби гук —
тарани ранять Десятинну,
останню Києва жагу
останні привалили стіни.

Занемогла під люттю лють,
нема вже Києва — Батиїв.
Приблудь Батиєва, а люд
хрещений у руїні тліє.

Дніпро розплескала орда,
нема вже Києва — Батиїв...
Гора Батиєва й вода,
Батиїв бог і вся святия.

«х о — х о — х о
к р и л о ш а н и н с в я т и ї
Б о г о р о д и ц і» Десятинної

Ч. 126-128

кізонько люба
кізонько мила
чи ти їла чи ти пила

була я в яру хрещатім
ймить хотіли таті
в узвозі Боричім
всяк на мене риче
а на Кожум'яках
тікала со страхом
аби шкури не злупили
отак їла отак пила
аж тут
«д а й к о з у м о ю»

а моя дуда
триголоса гуда
міх із кози чинений
передні ратички одчинені
кізоньку годую
в головицю дую
наставляйте вуха
кізонька дмуха
руки у боки
скоморохи в скоки
аж тут
«д а й к о з у м о ю»

що за панянка
наша Маланка
водить козу на мотузку
по Бабинім торжку
го-го коза
го-го сіра
а коза бородою
а коза бодає
за одним махом
усіх побивахом
рогами в бік
за кожним словом
будьте здорові
на новий рік

аж тут
«д а й   к о з у   м о ю»

Ч. 151

ліг Мономах у сани
«м і с я ц я м а я В о л о д и м и р»
куди ж ти князю зібрався

там тебе тури не метатимуть
лосі не топтатимуть
вепр не покусає
там ти з коня не упадеш
а диких не приручих
там ти меча не виймеш
ні у Сутейську
ні у Чеськім лісі Глогові
ні у Білій Вежі

там ти голів не зітнеш
негоди не замириш
скарбів не роздаруєш
там ти жінок не милуватимеш
вдовицям не зарадиш
синам Повчення не напишеш
ой рано-рано
ти ліг у сани

Ч. 225

благослови Христину на любов
    що кіньми не затоптали
благослови Христину на шлюбну ніч
    що у вогні не поругались
благослови Христину на таїну зачаття
    що на аркані не поволокли
благослови Христину на породілля
    що в гареми не запродали
на материнство благослови
    «Х р и с т и н у»

Ч. 121, 179, 196, 240

був собі Йван
розіслав слів

на захід на схід
на полудне
чия бо віра вірніша
треба мені бога як у людей
бо у нас казна-що

був собі Йван
глип на Рим
глип на Царгород
треба й собі пишноти незменшої
засукав рукави
і храм воздвиг

був собі Йван
наплодив іванців
дав кожному по вотчині
і золот-вінцю
любітеся як брати
а я в домовині спочину

іванці люблятьcя
як півні чубляться
насунули песиголовці
зняли з них по головці
а храм з усіх кінців
воздимили

встає Іван з домовини
гей Мамаю чи то пак Іване
коли тебе перестане

«І в а н п и с а л» (XI ст.)
«Г о с п о д и п о м о з і р а б у
с в о є м у І в а н о в і г р і ш н о м у
б а г а т о м у г р і х о м» (XIII ст.)
«І в а н п и с а в х у д и й» (XIII ст.)

був собі Йван
і є собі Йван
треба ж храм одновляти
перехрестив лоба
і видряпав у закуткові
«І в а н п и с а в у л і т о 1510»

Ч. 250

християнську кров пролляли
заки калину підняли

через Золоті Ворота
попід Червону Калину
козацьку коругву

кличани славу кликали
міщани слали килими
попи осанну кропили

а дзвони били
а дзвони грали
гласні дзвони у барвінку

християнську кров пролляли
заки калину підняли

мовить козак по Софії
гей пролято гей просіяно
за те тобі Божа Матінко
від святого змієборця Юра
Козака Тура
Червона Калина
власною рукою у знак
«т у т б у в Г р и ш к о
Т у р к о з а к»

СЕМИГИНИ

зійшли семигоряни
зі семи гір:
Семилінько Спанько
Семипокіренко Боязкий
Семилакімець Неситий
Семипияк Бездонник
Семисловоблуд Відступник
Семизаздрець Зависний
а останній (щоб йому не тільки
язика, а й рученьки і ніженьки
покрутило)
Семиперекинчик Потурнак

та й похваляються
чий гріх найсемигрішен

ПЕРШИЙ

Ізлазь, Спаньку, із печі:
вогонь уже стріху мече!
— Та поки зійде зі стріхи
маю час на позіхи.

Буде, Спаньку, запізно:
полум'я вікнами лізе.
— Треба ж — з вогнем напару
мене шкробанці напали.

Згоріла, братове, хата,
Спанькова лежанка стліла,
згорів... та ба! як то
його несмалене тіло?!

Встає Спанько, як бачте,
встає, позіхає та кає:
— Братове, камінь лежачий
вода обтече, вогонь оминає.

ДРУГИЙ

Покірливець, як папірець:
звідки повіне — повінеться,
бо де ж Покірливець
дінеться?

Мовить ясновельможний пан:
— поклін бо не вельми низький —
усипте Покірливцю різки!

Мовить задрипаний підпанок:
— поклін бо не вельми гречний —
дайте різки із перцем!

Мовить якесь чортийогобатька-
звідкілязнащо:
— поклін бо не щирий доста —
ушпарте добрячого хльосту!

не минає і наш брат-дука:
— від мене додайте бука!

На то Покірливець масно піє:
— панове мої добродії,
учіте розуму строго
мене, дурня старого.

ТРЕТІЙ

Срібло-злото
по всіх землях походжає,
Козакові догоджає:

— Гей, козаче-бабаю,
уперше тебе надибаю,
дзвоном кишеню начиню —
продай сестру Турчині.

Веде Козак сестру за руку:
— станемо, сестро, дуки,
бо в кого дзвін у калиті —
ті не посполиті.
Тільки купчика тобі покажу —
твоє дівоцтво розважу.

А сестра ломле рученьки білі:
— бодай ти, золото, поіржавіло...

ЧЕТВЕРТИЙ

Шинкарко Насте,
що за напасті:
недоливала міри,
рахувала на віру,
а коли обібрала до нитки —
то вже тобі бридкий?

З'явися, пане дідьку,
(хай мені дідько свідком!)
продаю свою душу —
викупитися у шинкарки мушу.

Дідько за стіл сідає,
волову шкуру виймає,
а тут його Козак за роги —
посиди на ланцюзі трохи.

Маєш, Насте, заставу,
а я погуляю на славу.

Не тужить Козак —
п'є-гуляє,
уже й б і с о в е допиває.

П'ятий

Стрічає спудей із Подолу
на ярмарку отче слово
та й не радий:

— Хочу білозором почитатись,
восьмомислом прозиватись —
воно ж на заваді.

Моя темна ненько,
темне життя наське.
Не вчиш жити полегенько,
мовити по-панськи.

Ходе Восьмомисл по столицях,
книги книжить на полицях,
де що дише — усе пише,
де що лає — усе знає,
тільки неньку нехає,
занедбавши обріхає:

— А моя неня
у хлібі певна,
завжди в жупані —
заможна пані.
У неї мова —
пісня калинова
і прочая...

Ходе Восьмомисл по столицях,
гроші грошить у пивницях,
у світлиці віршу віршить,

а його мати
з чотирьох дощок хаті
голодною,
німотною
злігши...

ШОСТИЙ

Убрався козак напродиво:
і сюди не так, і туди криво.
А щоб воно (каже) у сусіда мого
виздихало не мало-не много,
а геть усе, що ходе,
для моєї вигоди!..

Мовлено слово впору —
здохло все у сусідській оборі.
А наймит козакові тиче:
— сусід наші воли позичив.

Убрався козак напродиво:
і сюди не так, і туди криво.
А щоб воно (каже) у сусіда мого
пішло усе з димом до Бога!..

Мовлено слово впору —
шугнуло вогнем угору.
Біжить жінка ридма:
— там бавило дитятко рідне...

СЬОМИЙ

щоб йому не тільки язика, але й
рученьки й ніженьки покрутило.

Гуляла галера Лиманом,
а на ній Потурнак паном,
матір козацьку топче,
кров християнську точе,
тільки діток дрібних не чавить:
— підете, дітки, во яничари.
Хай край козацький
виросте потурнацький!
Не буде кому, небораки,
Потурнака лаяти Потурнаком.

Гуляла галера Лиманом,
кликали діти маму,
гуляла галера морем —
просились на ясні зорі,
на тихі води,
на прості дороги,
у край хрещатий...

* * *

зійшли семигоряни
зі семи гір
зі семи долин
зі семи міст
зі семи сіл
та й похваляються

Очі ж мої на все не зоглянуться
усіх вогнів та тернів не ізгашати
усіх сліз та крівець не ізсушати
усіх семигинів не іскупляти
Пане-брате Мамаю
і все чесноє товариство
що діяти маєм
і нині і присно?

ВІРШОВІЇ НАДПИСИ

1. НАД ПІКОЮ

Спочинь в опіці коня,
впоєна в чале.
Почайна. Човен. Човняр.
Стань на чати Почайни.

Стримить твій вістрогляд,
спечений в печенізі.
Цур тобі, пек і прокля...
попелище в Пониззі.

Будь для мене і для...
заножена в землю.
Залиже лезо земля,
сколотих приємле.

В Опілля і за Пороги
ополощ ясу коругв,
обережи від грому
і від поруг.

2. ПІД ПЛЯШКОЮ

Пінована пляшка,
нерцове пиво,
сипте, пані ляшко,
напій-молодило.

Упиймо мороку,
поплічко-козачко,
щоб пістряво оку
й під очима значко.

Най танок-останок
землю погоряє,
та за пишним станом
гей би за горами.

За шпарчистим скоком
і справжно, і спечно,
під бутляним боком
козаку безпечно.

3. НА КАРТІШІ

Ага, віршу сю читаєш,
а мене вік не вгадаєш:
звідки родом, яким робом,
скільки годом, з яким плодом?

А хто степом постепує
у лицарії та збруї,
коруговка йому має,
моє славне ймення має.

Герб мій носить знаменитий,
що на дуб-гіллі прибитий,
має в герці моє серце,
має в пісні серце слізне.

Як не лихо, то потіха,
як потіха, то потихо.
А де клята доля дляє,
волить волю, призволяє?

4. ПІД КОБЗОЮ

Кобзо остання,
вірна дружино,
з нашого кохання
жалісне жниво.

Шию-лебідку
пальці здушили:
лебедій, бідкай
аж до могили.

Рана-відчина
на всії груди.
Не відчиняй вітчизні
старі заруби.

Перун най трісне
у квилля-тужилля,
як мають з пісні
тягнути жили.

Твоїми б устами,
Кобзо Остання...

5. ПІД ЛАДІВНИЦЕЮ

Лада-осолода
блудить собі в блуді —
золоті ворота,
золота полуда.

Дівка ж осмолода, —
тлуста ладівниця —
стріляну голоту
глотить у пивницях.

Чи ладунки повні,
чи медунки ситі?
Кулі велимовні
у горлянки сипте.

Хто руде залізо —
не вмирати злотом
ні верхом, ні низом
в золотих воротах.

6. НА ПРАПОРЦІ

Звідки дзвінний, звідки звинний
серед вітру вітрограй?
Звідкіля мені у віно
землекрай і небокрай?

Звідкіля у злотосині
двоязикий стяг-прастяг?

Се для мене Бог всесильний
знаки милості простяг.

Стяжу стягом, княжу в стязі,
стяг у безстяг не поверг.
Бо що стяже — не поляже,
поки крові круговерть!

КРИШТАЛЕВА ЧАРА

1.

А як прийде, браття, костомаха...
Я скажу їй: Будь здорова, свахо!

Ю. Федькович

З бабнища Баба
видить слабо:

камінна мармиза
вітром злизана.

Яка ж то Баба? бабай —
баєний чубай.

Ледь прикрив чуба —
голий як бубон.

Тільки й зберіг,
що за поясом ріг.

А в тому розі
було питво гоже.

Гоже то гоже:
не людське — Боже.

Мамаєна медь,
що дурить смерть.

Боги до рогу ллють:
— переживи люд!

Ледь допився дна —
от тобі й на!

Хоч би 'дна душа —
навкруги євшан.

Хоч би приблуду,
та від мого люду.

Покруча німого —
аби мого.

Остався сам самій...
Смійся, Боже, смій...

Коли б той мед
та мені у смерть.

2.

Корзно отпив, коли тут був

Софіївське графіті

Вишгори, як паволоччя,
густо взолочені.

Город бо красен —
до чари ласен.

Звістують звістці
скоморохи, гудці,
а чи просто звахи:

— Гей, пийці-заливахи!
котять із княж-льоху
бочку бокомоху,
відчиняють бояри
меди об'ярні,
білі й черлені,
прісні й шалені.
Везуть із Медвинів
медовухи полинні,
старі запаси:
вари і кваси.

Хмелена уборть
тече як Дніпро.

Єсть хіба кметь,
котрий мед не п'єть?

І я тут борзо
одпив своє корзно,
одпив би й меч,
коли ж всупереч:

«Пили ми, вої, пили —
голову загубили.
Свою — той так, а княжу —
на чашу вражу.

Бито нас, вої, бито,
аби поганцеві пито
з голови толоченої —
густо взолоченої.

Солодша, вої, вода
превражого меда...»

На пагорбах-погарах
був Город, як чара.

3.

Наварили ляхи пива

Нар. пісня

Були Медобори —
Збараж і Зборів,
звідти недалечко
і Берестечко.

Мертва і жива
п'яна Пляшева.

Там нам перепій
славі у погній.

Недочарили чару,
потягли у мочару.

Кришталеву, оздобну,
живим надобну.

Хай лежить у хлані,
ми на неї захланні.

Як пить — знадобиться —
з райської криниці.

Подивує Бог,
що і наш не вбог.

Коли тут круль:
— Жеч, чашу пантруй!
Вона вельми-веля
для нас, для Вавеля.

Коли тут цар
нагодився на жар:
— Чаша ваша — наша,
ужо ермітажа.

Ділять і сяк, і так:
то криш, то стояк.

Четвертують у чварі
якусь чару-почвару.

Бо справжня у твані,
де й ми безталанні...

4.

Біда! Згине чоловік —
треба іскать зілля

Вірш з XVIII ст.

Пили на дорогу — гладко!
коли ж у дорозі падко:
один за одним упали —
у свиті, у жупані.

Гине й гетьман від ран —
отут би йому калган,
степовий перстач
над булаву і пірнач.
Одна козакові опіка —
в штофі калганівка.

На ятрань — жива вода,
щоб не юшила руда.

Було не одно барильце
в Батурині у пивниці.
Та хто вельможному скаже,
що в Батурині справжно?
Товсті Батурина мури
вогонь, як солому, збурив.

Несуть гетьману до одру
не одну чарочку добру.
Що горілок, що меду —
слабому на привереду.
Тільки усе не то —
ятриться ран сто.

Що рана найближча —
від руїн-попелища.

Погано гетьману, погано,
нема для нього калгану.

— Підіте, хлопці, у степ —
там наше зілля росте.
Мийте корінь в Дунаю —
може, нам смерть загає?

Зрадим невтерпну, зрадим —
треба отчизні розради.

Чи правда на дні є?
Правда, хлопці, в надії...

5.

Пришли, друже, барильце пива бабайського... Я всім вдоволен, слава Богу!

З листа Гр. Сковороди

Пришли мені, брате,
барильце бокате.
Пиво бабайське
смикнем по-мамайськи.

Господар нам справить
селянської страви.

Із хлібом і сіллю
в садку під розгіллям,
учинимо учту
сердешно — не бучно.

Очистимо в склянці
і вінця, і гранці,
очистимо й Серце
по самеє денце,
сердечні комори
з тілесної крови.

Коли ти не весел —
ти в морі без весел.

У серці весілля,
як серцем засіяв.

Як Серце вродило
прерадісне диво:
любити й радіти
і Богом, і світом.

І Серце б схотіло,
щоб радісно й тілу.
І ситно, і пивно,
то серцеві певно.

Жиймо не вмерши
вдоволено Серцем.
У злагоді-згоді,
як Бог у Природі.

Пришли мені, друже,
як серце прислуже.

НААПЕТ КУЧАК

УВІЙТИ В САД

(СТО І ОДИН АЙРЕН У МОЇХ ПЕРЕСПІВАХ)

Свою працю я не називаю «перекладом», а тільки «переспівом». І хоч я щільно йду за текстом Н. Кучака, великого вірменського поета та XIV ст., я вільно повівся з формою айрена: відійшов від наскрізної рими, бо вона в українському вірші звучить трохи ненатурально. Ритмомелодика переспіву залежала від настрою, навіяного підрядником, а не від музики оригіналу. Зберігаючи ті ж вісім рядків айрена, передаю їх двома катренами. Вільне поводження зі строфікою, не бажане при строгому перекладі, дає можливість дещо наблизити і поетику автора до українського читача: інколи переспів вилився у пісню, як можливо це у Кучака, а іноді звучить як сучасний вірш, що також не так уже й зле для теперішнього читача.

Мені не відомо, чи є українські переклади знаменитого Вірменина.

УВІЙТИ В САД

1.
Я заздрю тому, заздрю тому,
хто милу викрав і утік.
І ледь дістався на той бік —
вода зірвала міст з припону.

А потім — іній, снігопад,
сліди загинули в тумані.
Він вдень поцілував кохану,
з коханою ввійшовши в сад.

2.
Поки ти була моєю,
все росисте зеленіло.
А тепер царить землею
паморозь мертвецьки біла.

Схаменися — і воскресну
дужим сонцем над тобою:
крига скресне з твого серця —
рине ярою водою.

3.
Звідкіля ти взялася така,
що від всякого квіту красніша?
Мені в душу ввійшла, та не тішить
мою душу жага пломінка.

Ти у серці моїм, та візьми
пошукай собі стежки із серця.
Плачу я — і стає мені легше,
коли з нього проллєшся слізьми.

4.
Що у світі достойне ридання,
коли серце ним сповнено вщерть?
Перша річ — нещасливе кохання,
друга річ — несподівана смерть.

Не журітеся так за покійним:
йому світ відчинився новий!
Ви мене щиро зором окиньте:
я не мертвий, але й не живий.

5.
Сині очі — в моря взято,
брови — в хмаровиці.
Із рожевої троянди —
барви на обличчя.

Там, де ти, не треба свічки —
осявають груди.
Навіть тих, що сплять навічно,
з-під землі розбудять.

6.
Хто говорить, що куріпку
приручити годі?
Бачив я одну, та гірко,
що в чужій господі.

Брови чорні всім на горе,
плине мед вустами.
Як така мерця пригорне —
той живий устане.

7.
Хто місяця ясніш? нема!
Усі потьмарились зірки.
Лише моя — зоря земна —
цвіте щокою до щоки.

Хвалько той місяць як не як!
О, сукні відхили розмай!
осліпне місяць-неборак,
прибитий сяєвом украй.

8.
Як же бути — в кралю кожну
я закохуюсь як стій?
Вічності закон знаходжу
серед кралиних обійм.

То скажу я: Всемогучий!
Ти ж красуню сотворив:
чи то гріх, що я жагуче
твір Господній полюбив?

9.
Із-за гори зійшла зоря
із місяцем упарі...
В моїх обіймах ти — і я
цілую очі карі.

«Як ока, — Бог пророк згори, —
шануй свою кохану:
я двох таких не сотворив
під сонцем незрівняних.

10.
Немов за груддю матері дитя,
так побиваюсь за тобою.
Та відійшла матуся із життя,
дитя лишилось сиротою.

Тепер мої і серце, і вуста
горять незгасною жагою.
О, змилуйся, моя жадана, — стань
мені спасенною водою.

11.
Я завжди був з чоти крилатих,
Що на землі не клюнуть зеренця,
воліють в небесах шугати,
подалі він любовного сильця.

А ти на морі чатувала...
Коли б знаття мені! в єдину мить
птахи всі лапками попали,
а я — ще вплутався крильми.

12.
Відійди — прошу, зласкався,
Як без тебе легко!
Ти крізь серце пронеслася:
І тепер — далеко.

Коли б навіть одиноким
джерельцем ти стала,
не ступлю до тебе й кроку —
хай вбиває спрага!

13.
Мене малого в отчій хаті
всі називали «хлопчик золотий».
Та встиг той хлопчик підрости
І вирости, і покохати.

Він зіщуплів, і зблідла цера...
О юнаки! нам серце від зажур
не порятує панцир ані мур,
ні в камені — крицеві двері.

14.
О, ради Господа, мовчи!
Не грай мені бровою.
Твоїх очей тонкі мечі
пролляли кров рікою.

О, не збавляй мені життя:
кохати — не вагатись.
Я сирота. Без вороття
згорю в твоїм багатті.

15.
Я — очі серед ночі.
А світло, світло — ти!
Ясній, зорій, світи —
без світла гаснуть очі.

Я — риба. Річка — ти!
Без річки риба гине.
Та в іншій знову плине.
Мені ж бо — не змогти.

16.
Я паленію від любові,
як в надвечір'ї хмара.
Усім, крім тебе, вже відомо,
що лиш гріхом я марю.

Нащо мені здалися очі —
захланні, ненаситні?
Вони тебе лиш зріти хочуть,
єдину в цілім світі.

17.
Ти знову в синьому, крізь синє
просвічують лілеї рук.
І не ходи повз наш рундук —
моїм очам подай спочинок.

Твій батько — добродій відомий:
на ріках будував мости.
Вчини ж бо добродійство й ти:
о, дай вуста свої медові.

18.
Яке лице у неї нині:
то зрум'яніле, то бліде!
І я горю, як поведе
розмову бровами в гостині.

То звільнить гудзика на грудях —
І груди висвітлять, як сніг.
І тільки вийде за поріг —
каратися я ними буду.

19.
Мій суджений, дай знак хто ти?
Яви у сні своє обличчя.
Коли у сад мене покличеш
з моєї дівич-самоти?

Жадаю, прагну я тебе,
мов квітка крапельки вологи
у спечне літо — і до Бога
волає в небо голубе.

20.
У мене серце — лист багряний,
самітний на гіллі тріпоче.
А по щоках дощі весняні —
то за тобою плачуть очі.

Душа полинула до тебе —
впусти її, мов гостю в хату.
В твоїх обіймах мав я небо,
де неба ще мені шукати?..

21.
Я сад садив, я сад плекав —
о диво з див зелене!
Бодай би всохла та рука,
що сад забрала в мене.

Пішов я в гори одинцем —
куріпка всиротіла.
Мене принадив у сильце —
владу душею й тілом.

22.
Подамся звідси геть, далеко.
Куди приб'юся, звідти знову пріч.
Я стану вигнанцем в країні греків,
навіки щезну із коханих віч.

Коли тобі, де я, звістують люди,
мене не буде там — простигне слід.
Коли від тебе вісточка прибуде,
з темниці навіть вирвуся на світ.

23.
Прокинься швидше — вийди з хати,
як вранці сонце з-поза хмари.
Зблисни грудьми в прозорих шатах:
вони, як блискавиці, ярі.

Були й отці, що ради тебе
покинули доми Господні...
Тобі й мого кохання треба —
зманити з отчої господи.

24.
Я став блідіший від шафрану,
я, мов кадильний ладан зжовк.
Чи то гризота від кохання,
чи смертний час уже прийшов?

Мені вповіли — в тебе ліки!
Молюсь, як в небо голубе:
— О, порятуй, а то на віки
назвуть убивцею тебе.

25.
Ти хвалилась: «білі перса —
дві слузі тобі покірні».
Коб уста твої облесні
ще були хоч трішки вірні!

І тепер я у нестямі —
ні розради, ні рятунку:
інший хтось припав устами
до слідів моїх цілунків.

26.
Карі очі, чорні брови,
ще й волосся — чорні хвилі.
Тільки груди під покровом —
неприступні вежі білі.

Гей, як вмреш, у світі іншім
грішного вже не повернеш:
що там груди найбіліші,
як кохатимуть їх черви?

27.
Я поспішав, я так до тебе мчав,
я думав: ти уся — чекання.
Чому не бачу радості в очах?
Блукає на вустах зітхання...

Прости мені, коли я не вгодив.
Став роком день мені. Ті ноги,
які несли окрилено сюди,
ті ж винесуть назад, їй-Богу.

28.
Сукню, прошу вас, із сонця
для коханої зішийте.
З місячного волоконця
підшиття у ній підбийте.

Облямівка — хмари чорні,
наче хутро соболеве.
Будуть гудзиками зорі,
петельки — зробіть із мене.

29.
І помилитись, певно, гріх,
що полюбив дочку гадюки.
Увірував, зібрався з духом,
прийшов до неї на поріг.

Гадюка-матінка на звук
через поріг метнула жало.
І я заплакав: сліз замало,
коли кохається гадюк.

30.
Я світ увесь вздовж-впоперек пройшов,
ні, не пройшов — пролинув, як на крилах,
аби знайти собі таку любов,
яка б мене уперше полюбила.

Моє кохання! як же сталось так:
ти — люблена й покинута негоже?
А я весь світ долав, неначе птах,
до твого, з іншим діленого ложа?

31.
Ти світишся ласкаво, як перлина,
ти вся пахтиш трояндою вогню.
Хай матінку твою вогонь поглине,
що віддала чужому у рідню.

Коли б в країні греків і вірменів
були і правда, й справедливий суд,
я б заступився за красу вогненну
і за перлини лагідну красу.

32.
О білоперса, ясноперса,
в єдвабній льолі голубій.
Ледь розщіпнулось на тобі,
а в мене обмирає серце.

Молюся Богові: до тла
Ти визбав світ від голубого,
щоб та, у голубій, без нього
мене спалити не змогла.

33.
І свічки мерехт, свічки дим,
що чорним перевита:
він вмер від туги молодим —
найдужчої у світі.

І свічка повела айрен
крізь сльози, крізь ридання:
як він згорів палким вогнем,
над ним згорю дорання.

34.
Всі мене довколо обмовляють,
спопелили б, якби їхня сила.
А яка вина моя, не знаю,
мабуть, та, що палко полюбила.

Як би я тепер не повелася,
на чолі у мене запис завше:
плітки-тим, що до обмови ласі,
а мені — кохати покохавши.

35.
Прийди до мене в тихий час
і для розради, й для поради.
Що людям хочеться від нас?
Кому ми стали на заваді?

І пальцем тичуть: «он — де він!»
Так ніби я якась почвара,
чи вбив когось — і жде загин,
мовляв, йди-йди — чекає кара.

36.
Перед світанням на покрівлю
піднявся я у тому домі —
і чую голос невідомий:
«Оцей заліз сюди свавільно».

Ах, це доносить стовп колоді!
Ви в лісі виростали, милі,
невже у лісі вас навчили
ремесел нашепту і шкоди?

37.
Чом серденько розгубилось:
понесло воно на продаж,
що було для любка миле —
всю мою дівочу вроду?

То ж торгуйся, любий, краще,
всіх побий ціною прецінь,
щоб мене якесь ледащо
не купило, крий Бог, безцінь.

38.
Он моя (хай всліпну!) любка
з іншим йде, його обнявши...
Чом, голубко, ти так хутко
милування гудиш наше?

І кажу своєму серцю:
— плач-не-плач — пора прощання.
Не звоюєш серце в герці,
не примусиш до кохання.

39.
Де вулиць і провулків вир
збігає із гори, там мила,
мене зустрінувши, вклонилась,
додолу опустивши зір.

Її притиснув до грудей,
розцілував в обидві щоки.
Вона заплакала: жорстокий!
знеславив так у білий день...

40.
Ти, кохана, себе не карай,
мені мука твоя серце крає.
Ми в далекий поїдемо край
з неласкавого отчого краю.

Там ми вільно зітхнем — і у снах
знов зазнаєм колишнього раю,
там забудем безсоння і страх,
що серця наші тут пожирають.

41.
Святий Давиде, ти надія
вмолити в Господа мій гріх:
я покохав — як тільки міг —
з-поміж усіх найкращу діву.

Коли б, вона, зоря, сама
ввійшла до келії, ти сам би
читав у день для неї псалми,
а серед ночі обіймав.

42.
Я милоданку взяв за стан.
Тверезий, я сп'янів одразу:
Війнуло садом із-за пазух —
бо кіш дозрілих яблук там.

Та любка вдарила тривогу:
«З гіллею, пробі, обломив!»
Не вірте їй! Хіба б я смів?
Не рвав я силоміць, їй-Богу!

43.
Чиюсь кохану вчора повели
чужому, нелюбу в дружини...
Чи обдурили?.. Може, продали?
Та все одно: нехай загине,

нехай прийме пекельний жар
оту любов, яка за гроші!
Закохані несуть собі у дар
цукорки, яблука і гроші.

44.
Не гнівайся! чи я могла
тебе ж бо увести в неславу?
Пліткар між нами: плітка зла
йому запевно у забаву.

Пліткар — мов з Біблії змія:
Адама, обдуривши підло,
його із раю вигнала вона,
неначе голого на світло.

45.
Навстріч я вийшов тій, що схожа
до тисячі округлих місяців.
Світанок полум'яну рожу
несе у голубій руці.

— Люблю тебе найдужче в світі, —
я мовив їй — у відповідь було:
«Коли кохаєш, то кохай же скрито,
не розбуди освідченням село».

46.
На людній вулиці із лазні
кохана йде — який щасливий день!
у строях пишних і поважна,
та крізь серпанок змовницьки веде:

— Тепер минай, приходь у нічку.
Що важко зараз, легко уночі.
Прийму, немов світильник свічку,
накину найсолодші обручі.

47.
Є серцю мому, що казати —
боюся батька твого:
кругом ти, серденько, багата,
я серцем лиш невбогий.

— Не бійся батенька, молодче:
бідніють і багаті.
В обіймах вбогого солодше
багацькій доні спати.

48.
Твій поцілунок — рай і горе!
Солодкий плід понад плодами,
що ріс в Едемі для Адама —
і більш ніде на суші й морі.

Коли облесний голос змія
зірвати плід йому нараяв, —
Адама вигнали із раю.
Мене тепер — з твоїх обіймів.

49.
Вночі заснула я самітня,
сама ж бо, саміська в постелі.
І місяць мережив намітку
над тілом розквітлолілейним.

Приснився тоді мені милий —
і я оп'яніла від щастя.
Одразу від сну пробудилась:
а ніч яка місячна, ясна!..

50.
О доле суджена! з твоїх очей
я зникнув на якусь часину,
як ти собі помислила: «ачей,
його я більше не зустріну».

Я же не пішов туди, де вже амінь,
звідкіль не повертаються ніколи.
Хоч тисячу красунь дають взамін —
тебе не заміняю, доле!

51.
На покрівлі проти неба
спить собі моя зажура.
Гей, впусти мене до себе
чи кажи йти геть з-під муру.

— Не женуть тебе ці стіни.
А на дах лиш місяць вхожий.
У невіданні постій-но,
аж заквітнуть ранку рожі.

52.
Прийшов до вас, але не можу
опам'ятатися, чого я тут.
Твої вуста, як дикі рожі,
мені, задеревілому, цвітуть.

Що ти з моїм вчинила серцем?
Аж мре воно від радісних оков.
Люблю не вперше, але вперше
така важка судилася любов.

53.
Загостилась любка нині —
перший раз за вічність!
Не співайте пісні, півні, —
не збавляйте нічки.

А ти, ранку, рано-вранці
тільки на заваді.
Чи не знаєш, що коханці
сонцеві не раді?

54.
Вже небо і земля у змові,
щоб розцвісти світанням золотим.
Обіймів розімкнулися окови —
окови туги мусимо нести.

Скінчилося любові свято —
з благанням руки простягаю вслід.
Проказуєш, як дивну клятву:
— Я мушу йти у свій немилий світ.

55.
О довга ніч! на веретено
вона снується із куделі.
Під лаву прядку! чи без мене
коханий сам собі постелить?

Візьму вино — яка вечеря
коханцям п'янкощів без нього?
О, відчини, коханий, двері,
бо випав сніг, я змерзла в ноги.

56.
О, білі груди — білосяйний храм,
а повні перса — пломінці лампади.
Заради храму і лампад заради
посвітачем хотів би стати там.

— Побіля мого храму ти не стій,
бо не тобі світити в нім лампади!
Тебе манять пустих забав принади,
мій храм покинеш в темряві густій.

57.
Дозволь, мені, кохана, роздягти
твої, мов сад, розквітлі груди.
Дозволь мені до саду увійти —
у райські, янгольські споруди.

Клянусь тобі не перейти межі
до забороненого плоду.
О смерті янголе, не прожени
завчасу з райського городу.

58.
Ти вся — вороняче крило,
а карі очі — дві безодні.
Як не прийдеш вночі сьогодні, —
скарає Бог тебе за зло.

Вночі, коли вуста із вуст
спиватимуть красу кохання,
твого цілющого дихання
душею спрагнено діткнусь.

59.
Вся в зеленому красуня —
он яка кохана в мене!
Одягла квітчасту сукню,
навіть гудзики зелені.

Йдемо в сад — у смарагдових
берегах струмок студений.
Сад буяє — зверху й долом —
як на сукні, все зелене.

60.
Щоб змалювать її парсуну,
розклав художник причандалля.
Уже дійшов до брів — і далі
враз знепритомнів: от красуня!

Хто лиш угледить краєм ока
її портрет — вже той щасливий.
Мене жива заполонила —
то чом я чую тільки докір?

61.
Змалювали образ милий —
віддали у нагороду:
І в Катаї всі від дива
оніміли на ту вроду.

Тисячу п'ятсот умілих
живописців запросили,
але кращої, ніж мила,
змалювати не зуміли.

62.
Відтоді, як я на світі,
ще не був у сповідальні.
Щоб священника не стріти —
все шляхи шукаю дальні.

Та красуню хоч у смерку
назирну і стріну перший.
Стан її — для мене церква,
сповідальниця — то перси.

63.
Сп'яніти від вина, що грає
твоїм дівочим рум'янцем,
зірвати яблук з твого раю,
що налилися солодцем.

І сном забутися на персах
моєї вснулої яси...
Тоді нас, в любощах завмерлих,
ти, смерті янголе, скоси.

64.
Хто обличчя не полюбить,
що висяює, мов зірка?
Хто тонкі спізнає губи,
тому навіть цукор згіркне.

І чоло — як біла скеля,
де у стіп озерець двоє.
Рот коханої — то келих
із трояндною водою.

65.
Ось вулиця коханої... вікно...
і двері відчинилися без гуку.
Сидить кохана, схилена на руку,
у срібній чаші на столі вино.

Пригуб вина — і кров розворуши
полумінною із виногрона кров'ю.
А я того вина, що звуть любов'ю,
тобі у душу переллю з душі.

66.
У дворі білизна сохне —
струменить від неї свіжо.
Повна вітру, повна сонця
там сорочка білосніжна.

Диво-пальцями нашито
і птахів. І квітів раю.
Дам за ту всі скарби світу,
що сорочку цю вдягає.

67.
Білоперса, у сукні прозорій,
я торкнувсь до грудей і до рук.
Диво, Боже, яви після мук:
хай кохана до серця пригорне.

Я молю тебе, Боже: тепер Ти
у коханні мене не забудь —
хай би так я, милуючи грудь,
міг на грудях коханої вмерти.

68.
— Не переважить тебе, мила,
коштовний яхонт чи алмаз.
Трояндова вода пролилась
на тебе з тисяч срібних ваз.

— Тобі за цю солодку мову
моїх грудей тугі плоди.
Сам відслони тонку покрову —
як в сад ввіходять — увійди!

69.
Я покохав, я затужив,
та ліпшої не прагну долі.
Ти — з виноградної лози,
і білої, і молодої.

І, певно, Бог тебе різьбив!
То що пересуди і кпини —
будь навіть тисячу разів
усім ти нехристка-туркиня.

70.
Грає море у привіллі —
то у тебе груди, мила.
Я — в гарячці. Тільки хвилі
від недуги тої сцілять.

Потонути б, наче в морі,
у твоїх міцних обіймах —
і заснути після змори
в затінку, що вслали вії...

71.
Ловчий соколе, чому ти
вдень полюєш дичину?
В мене пір’я з перламутру,
очі клеяться до сну.

Ловчий соколе, для тебе
я незвична дичина:
ти полюй у нічку темну —
пташка я, але нічна.

72.
Що за очі у тебе такі:
спопелять-заморозять нараз?
І до тла можуть брови тонкі
зруйнувати прекрасний Шіраз.

Той, хто раз вчує голосу чар,
і в Алеппо й в Дамаску з тих пір
не на сонце, зі смутком в очах
лиш на тебе звертатиме зір.

73.
Сині очі — чи у силі
їм зрівнятись Мсирське море?
А твоє волосся — хвилі,
що їх вітер мірно горне.

Ти — і стрункість тополина,
ти — і яблуко рум'яне.
Пахощі від тебе плинуть
дужче, як від рож духм'яних.

74.
Коханий мій, зостанемось обоє,
на ложе килим розстелю барвистий.
На ньому ми куріпку будем їсти
і попивати хмелені напої.

Я піднесу за тебе повен дзбанок
(чи є напій хмільніший від любові?)
прозоротканий одягу серпанок,
щоб міг ти груди бачити шовкові.

75.
Гей, нема мені до пари!
Скелю міццю переважу.
І висока я, мов хмара, —
всьому світу недосяжна.

Тільки той мені до міри,
в кого лук пружний з ялиці,
тятива — із вовка шкіри,
сам — із лицарів він лицар.

76.
Я — дика птаха, чоловіче,
з чужими птахами у небі.
І клич-не клич — даремно кличеш,
мене не вдержиш коло себе.

І не замкнеш мене у клітку,
хай навіть золотом оздобну.
Весь світ збери — він буде свідком,
що не докличешся додому.

77.
Чути у тиші ранковій:
грає струмок, шепче колос.
Любки прекрасної голос
понад ті звуки чудові!

Ті, що слабкі на пестунок,
раз поцілують зі звички —
це ж бо до другої нічки
свій бережуть поцілунок.

78.
Чи знаєш, що у тебе
я був в минулу нічку?
І до нестями в темінь
обцілував я щічки.

Ти спала — не зважала
на пестощі юначі.
А чи до мене з жалю
лише вдавала сплячу?

79.
Куди не йду, не кину зір —
краса ж ти невимовна!
Усі подібні тут до зір,
лиш ти — як місяць вповні.

Віншують в новорічний час
лиш раз у рік та й годі.
Сто тисяч свят мені нараз:
тебе уздрів сьогодні.

80.
Чудовна ти! тебе створив сам Бог.
Благословенна породілля-мати.
Ні місяцю, ні сонцю — їм удвох
з тобою у світанку не зрівнятись.

О, ти — світання молода зоря:
лиш ніч вмирає — вже вона розквітла —
в країну греків лине, за моря,
щоб відділити темряву від світла.

81.
О місяцю, мій джуро!
Їй передай поклін:
вона живе за муром
(під деревом — ослін).

П'є з голубої чаші,
і на вустах одно:
«Що є для нас найкраще?
кохання і вино!»

82.
Високий місяцю, що коїш
в безмежжі ночі з краю в край?
Крізь вікна в срібляних покоях
милуєшся на сонних краль.

В моєї милої сорочка
розщіплена, щоб ти осяв
ясне міжперся — і урочим
відзолотився в небеса.

83.
Прийшла пора любовних мук,
бо юні ми обоє.
Твій стан пружний, неначе лук,
нап'ятий перед боєм.

А груди — сад, тугий горіх,
поранок невсипущий:
чим більше оголяю їх —
світає щораз дужче.

84.
Був би я твоя сорочка,
злотом вишита, єдвабна,
обвивав би стан дівочий,
обіймав би шию звабно.

Став би я водою в чаші
чи п'янким з гранату трунком:
лиш пригуб — а я тим часом
розтечуся поцілунком.

85.
О стрункостана молода!
В очеретах — перед очима —
стоїть гінка очеретина,
і ти — очеретина та.

Б'є життєдайне джерело
з твоїх грудей. О, той щасливий,
хто там припав: йому по жилах
безсмертя щедро потекло.

86.
Ти до нашої криниці
нахилилася із дзбанком —
і скотився в воду місяць
із твоїх грудей єдвабних.

І тепер я заздрий тому,
заздрий тому і ворожий,
кому сяє місяць вповні
на твоїм пуховім ложі.

87.
Я кохану зустрічаю
і запитую для жарту:
— Що цілунок нині вартий,
бо ціни йому не знаю?

— Гріш ціна, як він за гроші!
Цілуватися не стану.
Коли я тобі жадана,
то цілуй, цілуй, я прошу.

88.
— Ось гранат у подарунок:
скільки зеренець —
то за кожне поцілунок,
і на тім кінець.

— Ой, який ти нерозважний,
дурник, звісна річ.
Щоб за кожне? таке скажеш —
закоротка ніч.

89.
Спішать мені звістити вість:
— Іде твоя кохана!
Ходім назустріч їй, бо гість
для серця довгожданий.

І найдорожчу з-поміж всіх
цілуючи пригорнем,
зберем пилинки в неї з ніг —
на рану чудотворні.

90.
Поцілунок прошу в поганулі:
так і так, мовляв, безлюдно й темно...
Погануля губки лиш надула:
— Ой ні-ні, ім’я ж бо добре в мене.

А красуня крізь вікно те вчула:
— Поганулля завше хлопцям клопіт,
ти проси у кралі поцілунок,
вона знає, що то гарний хлопець.

91.
Невже мій милий став ченцем?!
Як грім з ясного неба.
Не вірю в це, не вірю в це,
як вірю, Боже, в тебе.

Він тільки пив меди п’янкі, —
як питиме з криниці?
Носив єдвабні сорочки —
тепер волосяницю?..

92.
Мені хвалився місяць:
— Я мов мандрівець твій...
Хвастуне, схаменися,
рівнятися не смій.

Були в мого мандрівця
(такого не знайти):
вуста — гаряча крівця,
вусниті золоті.

93.
Я персикове деревце.
Я ріс між диких скель.
Взяли мене звідтіль живцем
у сад чужих осель.

Мішають цукор до води,
вкривають від завій...
О, віднесіть мене туди,
де води снігові.

94.
Як пісня багато нам важить!
Сьогодні мені заспівай
про дні — не колишні, а наші,
про рідний, далекий нам, край.

Співаймо оманливі вірші,
краянів добром увінчай.
Ти знаєш, що я є мандрівець —
мандрівнику все у печаль.

95.
Прокленала мати сина:
— Не поткнись сюди ногою —
Іди, сину, у чужину
неприкаяним ізгоєм.

Будем спати край дороги,
камінь в головах дорання...
Буде в тебе тільки того,
що на Бога уповання.

96.
Не насміхайся над ізгоєм,
бо й сам ізгоєм побредеш,
за домом рани не загоїш
ніяк, ніколи і ніде.

На чужині, як навіть повінь
тебе покриє золота, —
те золото — сама полова,
коли ти з милою розставсь.

97.
В долоні взяв я всенький світ,
у нього глянув, як у люстро —
там доброго ніяк не густо!..
І відвернувся сам не свій.

Нема кого сердечно обійнять,
з ким розділити хліб-сіль щиро.
Та й ще огудять цілим миром —
і стане правдою брехня.

98.
Відлинула душа моя
із мого тіла в небо.
Я заридав: а якже я?
яке життя без тебе?

Відповіла душа тоді:
— Ти як дитя наївне!
Коли розвалюється дім,
господар йде з руїни.

99.
Коли людину полонять думки,
турботи світу ринуть враз юрбою,
для неї цукор видасться гіркий,
а гіркота буде її напоєм.

Вода холодна обпече вогнем,
а від вогню вона, як свічка, сплине.
Життя спокійне так її пригне,
і не збагне, що то — життя спокійне.

100.
Нема страшнішого над зло,
над людське зло, о Боже!
Сам Ти, мабуть, не допоможеш,
щоб зло нас боком обійшло.

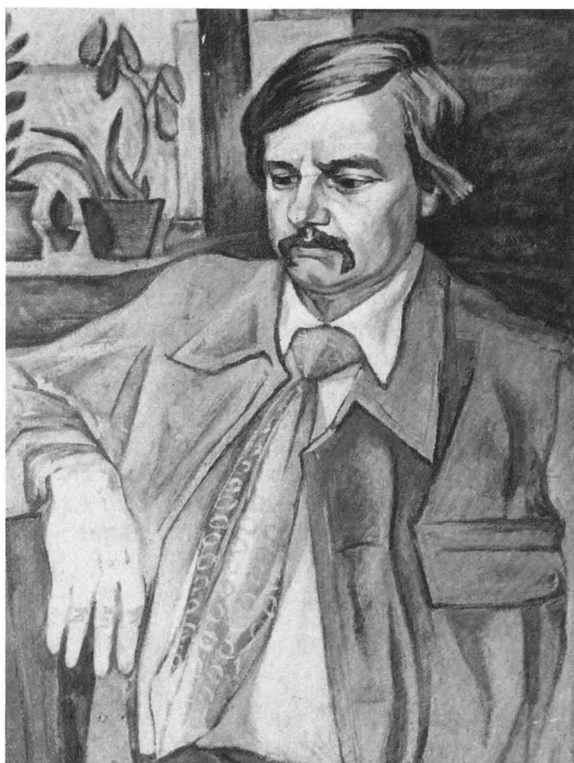
Цар звірів — лев — і той закляк
у ланцюзі в залізній кліті.
До недосяжної блакиті
орла зриває переляк.

101.
Раз мудреця просили: поможи
спізнати відповідь вичерпну:
нащо людині сам Творець вложив
безсмертну душу в тіло смертне?

І відповів мудрець: душа із дна,
із низовин піднесла тіло.
А ще коштовним каменем вона
оправу тлінну освітила.

КАРПАТ АБО ПОСЕЛЬСЬКА КНИЖКА

ЗИМА 1980 — ВЕСНА 1981

Валерій Гнатенко. Портрет Ігоря Калинця. 1980.

СЕЛО

біжить за Ундою
та де йому до змагу
хати і сіножаті
за плечима

мусить загосподарити
к о р і н ь
по берегах урочищах
горбах

на туземних покладках
слов'янська квочка

що таке Кицекен
або Зудир
вгадай
хто з варнаків
а хто з повстанців
Королівства Польського

з бурятськими очима
із диканським соняхом

давно відмерзло старе
коріння
під немилостиво сліпучим сонцем

навіть кладовище
з короткою пам'яттю
як виїденим яйцем
на могилках

новий
морозо-посухостійкий

цупкий гібрид-г у р а н
через дефіс

Ундіно-Поселье

УНДА

очистивши золото
зі спокійною душею
гладить коріння
сопок
інколи затаєну
золоту блискітку
викине із жовтої жмені
у пісок

а то й віддасть
у жертву
змізерніле срібло риби

щупла
легко проходить
між лещатами дамб
навздогін волі

заінеїні коні і корови
шукаючи заниклу
свою щоденну
бурятську Йордань
в ополонках

а згодом
розкута
пригадує давню сваволю

сп'янілим
злим язиком
злизує плекані луги

ХАТА ВЗИМКУ

чорна холодна ізба
ковтає поліно за поліном

аби зігріти у нутрі
двох пришляків
з кайданного шляху

знадвору
стелажі дров

зі середини
стоси книжок

над нами сибірська ікона
під вишивкою
по очі зодягнена
у жовту бляху

навпроти
цілий кіш м а м а ї в
(ленінградське видання)
відважних
із розхристаними грудьми

а над комином
теліпається
сивий бунчук диму

ГОРОД

із тісних удільних князівств
бляшанок
знаходить землю обітовану
на грядках

щоденно
видудливши пів-Унди
і ціле сонце
спинається на ноги
і на тички

ще тиждень — два
і для Мурка
усурійські джунглі

і ми відкриваємо
замість квітів квасець
замість салату айстри

це навіть забавно для тої
яка вперше
коронована
на володарку городу

у соняшниках
фотографуємося

але чужина
вперто
виписує над нами
лінію сопок
на овиді

і фасолю
неквапну панію з України
зненацька заскочили
приморозки
вмерла до останнього стручка

проте
цибуля-семилітка
ще довго опісля нас
прошиватиме землю
і лободу

во славу нашу

ЗИМОВИЙ САД

дві вітром покривлені
тополі

от і сад
хіба ще прутики вербички

принесені влітку
з-над річки
вросли у бур'ян

як і наш рокарій
сіре і рожеве каміння
у кучмах снігу
на горбику

зібрано з клумби
цілий пук політку
дрібні маківки

тепер вони
в алтайській
жовто-червоній дерев'яній
вазі

на вишитій серветці

між колосків пшениці
з-над Дніпра

а в заможному
сусідському саді
білі спеленалі купи смородини

і три розлогі черемхи
у голосному цвірінькоті
у пишному інії

щастить бо людям

ДРУЖОК

він сам прийшов
зі своїм іменем
з чорною плямою
через голову

проте назва Пірат
не прижилася

хоч і вдушив
кілька сусідських курок

тепер має пристойну будку
і дефіцитний ланцюг
присланий
аж із другого кінця
держави

куняє Дружок
на осонні
та зривається нагло
вчувши наше приближення

кидається діловито
на всі боки
вдає злючого

проганяє уявних телят
із грядок
горобців з огорожі

МУРКО

істота випещена
вічно подряпаними руками
господині

із крихітного звірятка
у велеченського поважного
кота

що взимку просипає
пишне футро

головне ім'я Мурко
хоч має ще десяток титулів і прізвиськ
у листах
написаних від його імені
деяким неповнолітнім особам

однак не здогадується
про це

байдужий до слави
жмурко

та все таки
між сновидіннями
вимагає гонорару
натурою

останнім часом
складає книгу крилатих муркотів

стерпить і це
тільки б не пропонувати
прогулянку
за вкриті памороззю
двері

РАНОК

відчиняємо
голубі віконниці
наче царські врата

диво ввіходить
у бідну ясниню

с о н ц я   з і с л а н н я

над нами
людьми і котом
над столом і хлібом
над етажеркою і печею
золотими язичками
дух святий
сяє

в яку глухомань
забиваються моторошні сни

в яких норах
пропадає тьма гріховна

де притулився

як тінь
сибірський домовик

тільки чистим поглядом
відгорнувши фіранку
можна вітати
на язичницькій землі
й Самого Бога

що простує
заздрісним нам
на Захід

ВІТЕР

знову був вітер

тарабанив віконницями
шибками видзеленькував
як зубами

вишарпував клоччя
з-поміж зрубів
висмоктував як упир
дух із хати

а з нас — затишок

знову був вітер

віднаходив усі щілини
для піску
що скрипить на зубах
і в суглобах

знову був вітер
зносив літери з книжок
хвилі з транзистора
(гей гей вітре з України)

видущував сльози
мутні
як і сонце

ДОРОГА

о скільки цей місяць
зі себе вилляв
срібного льоду

і сам наче крижина
із ополонки
котиться назад до води

пострілює голуба кора ріки
пагорби навкруги
зі середини світяться

в айсберзі мерехту
просікаємо стежки
я та дим із димаря

вії
кришталем обтяжені
замуровують зір

хрустять
як пальці
промінці зірок

паде змерзла птаха
і зібгана думка

лиш би дійти
не зостатися
льодяною бабою
у дорозі

ДЕВ'ЯТА П'ЯТНИЦЯ

спокійна
як повна жіноча грудь
під бринячою наміткою
жайворонків

всіяна
золотими веснянками звіробою

серед збурілої трави
стрекотом сарани
вигладженими барвистими камінцями

інколи
пливе нею
хмарина отари

та завжди
непорушний
овечий гурт каменів
на вершку

рідко тепер яка бабця
вознесе у подолку
камінь
за себе

за село
посельську спокуту

бо хто ще зрушить
вище телевізора на покуті
захмелілий погляд

бо хто ще відчитує
богострасті
у камені
чи сиротливій іконці

сопко
охрещена зайдами

я так часто
обводжу японським пензлем
твій чистий обрис

висніжену
не обтяжену скверною
орієнтальну
величавість

МІСТ

всі вітри світу
свищуть гасають
на ньому
як відьми
на Лисій горі

легко сотаються
туди-сюди
крізь сітчані бар'єри

замість малювати його
строфами
фарбував я
подумки за тобою

крок за кроком
усі триста

того ж спечного літа
фарби горіли й асфальт

внизу каміння і вода
палахкотіли

і ще ввечері
руки твої
пропалювали
прохолодний папір

тепер зима

радо стороною обходжу
простуючи іншим
викутим із води

пофарбованим
із червоного цебра

сонця

КАРПАТ

хто посилає нам
випадковість чи доля
гору

розлогу і лису
наче вийняту
із Бескиду

відокремлену
із збірності

зрештою
як і ми

як можливо і той
незнаний
що заніс ім’я

разом із грудкою
землі

що виросла
із його великої
туги

у Карпат

щоденно
сонце впадає
у сопку

як вогонь
що повертається
у кратер

там Захід
а наш схід
в и с х і д
с х о д ж е н н я

щоденно

вечірня
шевченкова зоря
встає

над горою

ВЕРБНА НЕДІЛЯ

нашою мовою є:
пруття вербове

зірване
на острівцях піщаних
де шклистий сніг
і оголена скеля
ребрами
світять

сонце за кілька годин
т а м   буде
над галицькими вербами

за ніч
у слоїку
розпуклося баранцями
виповнилося
округлилося

як повноголосся наше

тепер наш дім
повен мови
предків

вчуйте її що за
мертвецьким плетивом
лози заліза

ще не увінчані
осанною

нашою мовою є:
воскресіння мова
вкраїнська

МАР'ЇН КОРІНЬ

повняться
молоді долини
дикою півонією

мар'їним коренем

цієї весни
серед біло-рожевих купин
я хотів би забути
усі слова

окрім
корінь і стебло
листя — пупляхи

окрім
долина повітря воля

я хотів би писати
тільки тими словами
як променем
листи

на біло-рожевих пелюстках

на осипаних
і на тих
що розів'ються завтра

вам
що у брудному камені
без вчора і сьогодні
вмуровані

звідси
із молодих долин

із купин
що облітають
цнотливим сном.

МОГИЛЬНИКИ

то вздовж ріки
то на узвишші
то в міжгір'ї

побиті звітрілі плити
на сиротливих цвинтарях
що ні сіл ні міст
не породили

без фігур без символів
без письмен

як багато могил
але й живих
вистачило з лихвою
для лихої гунської слави
від китайської стіни
і до угорських пушт

і ще легенду
приховала
дика земля
задовго до пришестя декабристів

про Сосновий Бір
на Ононі
висаджений ордою

марно я
з ляком
вдивлявся
поміж вистручнену почесну варту —
червінькові ряди стовбурів

чи не звергне земля
зі стогоном
золоту гробницю
Чінгіз-хана

ОПУСТІННЯ

потроху відходять речі
то книжки то одяг
якісь дрібниці з полички

потім обірвалася розмова
коли прокинувся
сам як перст

кіт майже гість
(скінчилася морожена риба)

то тут то там
осипається стіна
побільшало павуків
потріскала піч

роздаровую
насіння айстр кропу
домовика
посуд

потопельник

щораз частіше
хапаюся за томик
Шевченка

мене меншає
по краплині
відсилаю
то ніжного
то байдужого
то роздратованого

а ще ціла весна
попереду

ПАСТОРАЛЬ

яке ж повернення
можливо піду
пастухом

так ніби й не було
тридцятилітньої перерви

війни тридцятилітньої

сам добуватиму
стіл ліжко вогонь
професійне погукування
зірку понад вертепом

відганятиму з-перед очей
бісовські наслання
філармонію чи кав'ярню

крила собі обчухраю
аби не злетіти
за голубим птахом
метафорою

двічі не увійти
в одну річку
навіть коли вона Луг
коло Ходорова

для вбогої пастушої анкети
чий погляд
сутніший
хлопчика у далечінь
сивоуса у проминуле

час поміж отима пасторалями
ретельно б зачеркнути
густою цензорською пастою

кому він треба

ПОЕТИКА

склалася
першого дня
сама по собі

не треба було
аркану для порівнянь

повернувся Богом даний
Сенс

Свята Тотожність Слова
Буття

ось
руки вуста голос
сміх сльози одяг
м'ясо зелень обрус
виделка келих вино

доро́га ріка гора
далеч для зору і для мандрів
не колове тупцювання
вперед до знемоги

хатина втома вимикач
постіль місячне сяйво
шкробання миші

яка насолода
чути сказати торкнутися
взяти не схотіти розслабитися

прокинутися на волі
зі сном про осягнене

і довго бачити перед собою
Музу Радості
Первоздану

БАГУЛ

екзотичні фіолетові квітки
озорюють довге безлисте пруття

прокидаючись обдуреними
у воді у теплій кімнаті

так буває
коли зацепенілі гілки
принести з лісу
що посеред пекельної зими

у високому винного кольору склі
ніби спеціально видутім
для цвітіння багулу

ці ніжні квітки
з яких я не відчарую очей
мовлять
що я чужинець

що моя пам'ять
вперто забарвлена
в інші імпресії

та всепоглинаюче серце
згоджується
на вечорові мерехти
фіолетових зірок

я хочу
аби мої вірші
також
бралися блідавим квіттям
на давно зрізаних
голих гілках

ЖОВТІ МАКИ

цегляста імла
поїдає обрії

сарана чаду
несеться
із маньчжурських степів

та хто
більше обпечений
земля чи серце

відповіді нема

одні не гідні
обурення
за іншими
не вистачає вже болю

я перестав дивуватися
задовго до того
як побачив

що маки кров землі
жовті

у спустошеному ґрунті

не можу бути
одним із них

і корінь
не достойно глибокий
і навіть виснажений інстинкт
занурений
у червоне

ЛІС

знайомі літери
        дерево
        кущ
        ягода
        гриб

складаю в слово
але не складається

л і с   і   н е л і с
самі шелестівки

бракує найголоснішого
фонетики
пташиної артикуляції

жаль мені цього лісу
як і мов
що збереглися
тільки на глиняних табличках

поволі й сам
трачу озвучення

сумніваюся у слові
визбуваюся луни

та інколи
зі спогадів
вибудовую гомін

як мушля море
не більше
замало цього
замало

деревіє язик
слух поростає мохом

ЯЄЧКА

Маленкій Наді з Поселья

покинуті
серед ріні
в гарячому піску

як три рябі камінці

ніхто їх уже
не висиджує
хіба сонце

залишити отут
хтось ненароком
розтопче

шукати яєчкових батьків
та ніхто не воскрешав
мертвих пташок

защебетати б їм
колискову
може вилупляться
але чи зумієм

а якщо принести додому
то під скляним ковпаком
бо киця схрумає

кругом сумна
безвихідь

але ми
все таки
писатимем
вірш про яєчка
разом

я і надія

КОЗИ

ожили раптом
посеред ярника
два клапті снігу

промайнули
дві білі кізки

і жива вода
побігла
у коліях
на зеленому тілі

обгорілі пні
потворними цурпалками
погрожують
услід живому

а порятовані модрини
нині
попиляні нами

поспішно
забальзамовуються
золотою живицею

та ніщо їх
од вогню
не вбереже

пустка поміж скелями
з яких давно вже
вийнято берилове серце

десь там
у зливах розколин
нетривкий притулок
кіз

ДЖЕРЕЛО

лісова криничка
давно визбавлена
святості німбу

вона тепер
квасна мінеральна водиця

не поможуть
злинялі стяжки
аборигенів
на кущах

джерело ховається
у нору
сюди повертаються
не ті

ми черпали черпали
сміття каламуть

враз прочищене
горло
зітхнуло

бульбашки
вивільнили
духів води

кущ ожив
злопотіли барвисті клапті
повів обійняв серце

небо розчинило
блакитний собор

у ту мить
ми клячали
навколо кринички
як прочани

СНІГ І ЧЕРВНЯ 1980

пухнатий лінивий
несподівано розлігся
на свіжих грядках

не проженеш
як сусідських курей

сам по собі
пан або пропав

та опівдні
згубив тілистість
кожушок злиняв
розлізся на клапті

зникав на очах
як чеширський кіт

тільки замість усмішки
залишив по собі
у заквітлім повітрі
терпку вологість

а в зелені дзьобики
розсади
вклавши по краплині

хто винен

напевно Мурко
вчора грів носа
у пушистім коці

винна сибірська бояриня
черемха

треба ж отак
дочасно
запишатися квіттям

БЕРЕГ

з експонатами
гудзуватих покручів
без кори
висохлого коріння
на якому торочки
баговиння та моху

жіноче тіло піску
знову цнотливе
оновлене
від вчорашніх обіймів

невинне воркування хвиль

тільки під шатром вільх
їдка еротична млість

як спомин

занурюю лице
цілую берег

із пам'яттю
повною золотого піску
про тебе

а пальцем
замість твого ім'я
замість молодих грудей

чомусь окреслюю
човен-Україну

на узбережжі
Гостинного моря

СЛОВО ПРО ЩЕ ОДИН ПОХІД

Ось твоє золоте
стремено

позри синього Дону

які ж бо стяги
у тобі
мають
які сурми манять
чого сподіваєшся
у новограді прозрінь

чи підуть полки
з Богом на древку
у ще один
безхосенний
похід Христовий

хоробрих не воскресити

але чому оживають
билі — сенатори
могути — володарі
татрани — лицарі
шельбіри — горожани з щитами
топчаки — піхотинці
ревуги — стрільці
ольбери — сторожа

кінцем пера
пригортаєш Вітчизні
Лукоморя сколотське

готських дів пісню
нам повертаєш

і поле
міряєш половецьке

на дике і на своє

і ріки незнаємої
Каяли
дотикаєш
у справжніх берегах

поволі
із тьми — темені
подумні слова
хули і хвали
розвиднюються

Д о н   б л и ж ч а є

СИРЕНА

далеко далеко
домівка

хто ще в дорозі
суджено що

рідіють човни
і герої

той
під мурами трої
наклав головою
той
хрунем зістався
із відьмацької волі цірцеї

той
лотосом забуття
все ще втішається
у чужій стороні
євшан тут безсилий

той
ринув на прю
шаленець
з донкіхотівським списом
на поліфема

той
прирік себе гордо
на хрест
поміж сціллу й харібду
ступивши

а я
розірвавши мотуззя
в море ногу заношу
зваблений співом   с и р е н и

вибрав її за музу

НАВСІКАЯ

струнка дочка феацького царя

М. Рильський

у багні
закаляний

не стрижений не голений
струпи на гусячій шкірі

без ниточки
навіть на чреслах
без тавра медальйона посвідки

без кровинки
синій зелений
прозорий ніякий
без тіла

без душі
немова
безумець
не пам'ятаю жодного дня
обличчя
ідеї

ні роду ні мети
потвора чи привид

не чую зляканого вереску
ні мелькання п'ят
не пахне свободою
смак до існування згинув
не дотикаю нічого
навіть б е р е г а

найжорстокіше
шосте чуття
мовить

що Навсікая
тільки чудова вигадка
міф поетичний

теж не підійде
не змиє не втамує
не втолить не надхне
у плоть у душу
не увійде

врятованого не порятує

УРГУЙ

з-під ніг вислизають
камінь ящірка
всохле гніздо осине
прискуче осоння

не наступи
на первоцвіт-ургуй

він притулений
до землі
як немовля
куций
з листям-пушком

мало його чи густо
здається один — однісінький
у цілому краю

мій посельський Шашкевич
(«цвітка дрібненька
молила неньку —
весну раненьку...»)

нині я ще кажу
річка Калангуй
село Сарбантуй
підсніжник — ургуй

завтра я вимовлятиму слова
яких не говорив
цілу вічність

услід за Лепким і Вороним
услід за Франковим «У плен ері»

у р г у й — надія

У СТРАСНИЙ ТИЖДЕНЬ

нараз затряслася земля
збурився простір

на горбі
голгофі
звалило стовпи
у сяєві дроти схрестилися
настала громохка тьма

село накрила
велетенський плащаницею
із висвітленими плямами

відбитком Тіла

внизу
заслухане у власний стогін
скрип брязкіт
гасило Посельє
поновлені огарки

а я раз по раз
зривався із півсну
до дверей до вікна
був стук був клич

то вітру суєтність

вгорі по розмаєному звої
збігала
зблискуючи гублячись
сльоза
місяць

нашому слухові
не даний
ангельський плач
лакримоза

МОЛИТВА

я знаю
(гірке то знання)
ні землі ні людства
ти не порятуєш

ні країни народу
навіть одного містечка
чи села
ти не порятуєш

ні лісу
дерева травинки
мурашиної купини
ти не порятуєш

ні озера
купави
хмарини в небі
риби у воді
ти не порятуєш

ні друзів
матері дочки
жодного коханого обличчя
ти не порятуєш

давно хочу відректися
від тебе
забути твоє ім'я
після крапки
остаточно поламати перо

але сьогодні
а не взагалі
цієї ночі
в оцю годину
одного мене
рятуєш

р я т у й

СТАТУЕТКА

молодий білий Бик
із вінком квітів
на рогах

і найкраща юнка
з-поміж уквітчаних сміхом
на леваді

він понесе її
на собі
навіть не здоптавши трави

приборкає море
до самого острова
вистеленого мякими хутрами

так було

аж поки
у далекій східній землі
де й не ступала нога Зевса

я не побачив
у бронзі
бика на жінці

цілу ніч
я борсався
під гнітом
важкого розпластаного звіра

врешті
відтрутив зі себе
огидне тіло сну
зубожівши на ще одну
і л ю з і ю

ЖІНКА

усмішка її
вічна

яке б обличчя
очі і вуста
вона не прибирала

завжди де б і коли б
не існував
я мізерний і невідпорний
як дитя

вона минає
переступає через мене
вона невмируща

а я продовжую
свій куций день
вкорочую ніч

як Прометей
викравши у с м і х

з поцілунком
а переважно без нього

і коли хтось
камінь відвалює

я знаю
це може
одна тільки
п а м ' я т ь
про неї

ВАЗОН-ДИФФЕНБАХІЯ

спішимо набутися разом
витягує зелений сувій із сувою
врочисто розгортає
наче збирається читати
свої універсали
про співжиття
взаємодопомогу

порятований мною від нидіння
у тісному горщику

завойовує
шмат за шматом
від моєї території

я великодушний
нам обом вистачить
місця під сонцем
стяги наші зелені
нас тут двох живих

відчуває мою самоту
простягає приязно
м'які молоді долоні

але також страждає
відчиняються рани — отвори
на постарілому листю

мертвіють надщерблені окраїни
повисають як ганчір'я

не знаю як зарадити
болеві
пустомиті
відмиранню

я сам ще більш вразливий
листя нового не розгортаю

ПОСВІДЧЕННЯ

Kto ją podpisał?
Lechoń? Norwid?
Czy syberyjski
wiatr z katorgi?

M. Piechal "Legitymacja poetycka"

на моїм посвідченні

місяць поклав
вищерблену печатку

тому не зовсім видно

як брат брата
бере на вили

тут мій власний
відтиск пальця
вмоченого
у калиновий сік

тепер не можу відмовитися
від жодного рядка
як від папілярних ліній

не можу прикритися
ніяким щитом
псевдоніму

як равлик
виставляю ріжки
з кожного слова

рекомендації маю
якнайповажніші

спочатку Антонич
згодом прокурор Антоненко
тепер листується зі мною
Антоненко-Давидович

замість пера
слугує мені тернина

яку муза вийняла
зі своєї сколотої ноги

дивуюся
як міг пен-клуб
повірити
у таке стило

тому мої вірші
подряпини-графіті
в одному примірнику

на серці

дивуюся
як їх віднайдено
і обдаровано Франківською
премією

вони ж далебі
не каменярами висічені
не вічні революціонери

так собі
дочасно зів'яле листя

хоч і калинове

5.02.1980
с. Посельє, Балейський р-н, Читинська обл.

ЛАДІ І МАРЕНІ

Ладі і Марені
терновий огонь мій

Василь Пачовський

1977, 1980

ЧАСТИНА І

ВЕРОНІКА. СЛЬОЗА.

Наталі — подрузі Покійної.

Мені легше.
Я не йшов у скорбній процесії,
Не ридав риданням матері,
Не ридав риданням сироти,
риданням Білого Світу
над чорною прірвою.

Та ось Твоя перемога:
з такої далечі
і по стількох літах
витискуєш з очей моє серце
в залізі, згрубіле.

Ти — Білий Світ,
Гіркава Палітра,
Золота Глина,
Нагірне Натхнення
і змарнований твір.

І Ти сьогодні мій Тренос,
осліплий від видива Глинянського Тракту,
останньої дороги,
ВЕРОНІКО, СЛЬОЗО...

Ще раз приносиш перемогу,
стверджуєш перемогу
над глиною Глинян,
над черствістю.
Залишаєш у свому імені
нев'янучий вінець,
полишаєш неподоланий чар

у шершавому шамоті
свічників — коней
десь на піддашші Личаківської.

З напівтемряви
вивозять вони з надр
золоту фольгу світла,
щоб осяяти нам
Досконале Обличчя,
віднедавна завжди живе.

Осяяти наше безталання
і знову повернутися
у тлін,
зоставивши ледь вловимий
світляний обруч над головою.

У цвинтарному квітті.

Домальовую
у незакінченому Твоєму автопортреті
найтихішу квітку землі
з гучною назвою
ВЕРОНІКА. СЛЬОЗА...

Я викликаю тебе
не тремтливою тарілкою
за спіритичним столиком.

Тепер Ти Ангел.
Будь побіля своїх осиротілих
лагідним Подихом.

Я викликаю тебе
не з тріумфальної арки
Крилату Ніку,
а ту,
зустрінуту востаннє
на староміському Ринкові,
втомлену жінку
зі журливою сповіддю
мені,
неназваному братові,
загубленому серед багатовікового каміння.

За Твоїми плечима
бачу стрункі ренесансові будівлі.
Вони — крила,
що не піднялись увись,
а припняли до будня,
до розчарувань.

До землі,
обкраденої з гарячих барв
Глинянських килимів.
ВЕРОНІКО. СЛЬОЗО...

Неймовірно,
але тоді келих «Під Левом»
був останнім нашим келихом.

Дійсність — то приземлений Лев,
покликаний до життя
руками наших давніх побратимів.
Котра з тих рук підтримала
у нещасті?

Тільки на фризах
закам'янілих кам'яниць
Крилаті Леви,
заблукалі венеціанські леви.
А на керамічній стіні кав'ярні
йтимуть і йтимуть
Молоді Львів'янки
під чорними парасольками
урівень зі співучими вежами
у живому небі
безіменні і вічно гарні.

Тоді і Тепер
я викликаю
з-поміж них
одну з іменем:
ВЕРОНІКО! СЛЬОЗО...

Мені легше:
Я не йшов у скорбній процесії,
Не ридав риданням Білого Світу
над чорною прірвою.

Та ось Твоя перемога:
витискуєш з очей
моє серце,
мій тренос.

Та, що приносить Перемогу,
стверджує Перемогу небуттям,
вже не Могила,

а Корінь
найтихішої на землі квітки Вероніки,
Корінь у моїй сльозі,
Корінь у наших душах,
Корінь, з якого витчеться
Дерево Пам'яті.

А се означає:
Одійшла наша молодість,
Наша Золота Крилата Глина —
ВЕРОНІКА.

26.V.1977

ГРИГОРІЙ ПЛУГАТАР

Вуйкові Грицеві Гулею
з Городища

Вмирає в мені Земля,
лиснюча черняхівська скиба.
Пригасає у ній обрубане коріння
мого родючого роду Орачів.

Відтинає мене від верховіття,
де у променистому гнізді
жив одвіку
селянський Дажбог.

Золотий сколотський Плуг,
як птах, повертається
у соняшникове небо,
звідкіля колись
нам ласкаво зійшов.

Відходять за обрій
буденно, ніби Сонце,
Коляда-Сівач і Пастух Волос.

Невсипущий Сніп-Дідух
розпорошується мервою.

Вмирає у мені Земля
із солярним знаком
на хлібині.

Обривається житнє дихання
останнього Плугатаря
Григорія —
В а р т і в н и к а   П о л я.

Закінчується у мені село
Парне Молоко
Влежалі у Сіні Груші
Гелгіт Гусей на Присмерковім Озері
Замаяні Ворота Святойванським Зіллям
Святі у Позолітках
Борона й Оборіг
Зоряний Віз і Квочка
Веретено і Кужіль
Терлиця і Ціп

Вмирає у мені Земля Гулеїв —
Городище мертвих і Городище живих.
Замикається Коловорот,
в якому були свої Початок і Літо,
ніким ніколи не внесені у Літопис.

На Городиській Горі,
перекопаній Заступом Вічності
нема живої нерозсіченої грудки,
але нема мертвої землі,
скільки б вона не вмирала
у незбагненній тісноті
чекають на останнього Предки.

Перекрій Гори,
як Марчуковий світ,
де люди — вже коріння,
але святкують свої різдва і великодні,
сходяться на Храм Другої Матері Божої,
світять маленькі свічечки
на Решетах, Глечиках, Яблуках,
одягають занадто великі,
як на голови, обручі,
так, як вдома їх носили боги на покутті,
і ще накладають поверх Копичок і Полукіпків
Німби Серпів.

Музики дмухають
у завмерлі стебла відкоренків,
у сопілки і сурми —
у порожні стовбури і конарі —
самі в себе.

Що ми чуємо тоді
на гулкій поверхні

серед піску і кукілю,
під розсохатою яблунею?

Згодом привиди
прибирають суцільну сплетену Постать —
єдиний Лозовий Кошіль,
і годі розрізнити сусідські Межі
у густому Лаокооні.

Блякнуть у великій Мисці Корневища
обличчя,
подібні на злущені парсуни з дощок,
або на перші злинялі розфарбовані світлини
моїх бабуні і дідуся,
зраджених пам'яттю
рабів Божих Марії і Теофіла.

Там напіткає
Останній Плугатар
однією долонею
вузлувату в'язь рук,
які кличуть завжди углиб.

А в другу долоню,
не замкнену смертним потиском,
нам бракуватиме Часу
насадити крокусів,
як на грядках у городі,
бо ми в пошуку для себе
міських цвинтарів
і Міської Смерті.

З часом перекрій Городиської Гори
нагадуватиме нам достиглий
Марчуковий Ліс, в якому нема
ні Листу, ні Папороті, нема ні
Шелесту, ні Пахощів, нема ні
Птахів, ні Зудару Гілок —
— Сама Темрява — про —
креслена просвітленими воло-
концями — надією на зміну —
на друге пришестя — на Церкву,
що посередені, як дуплавий
стовбур — віха для Голуба — Духа.

Всякне Городиська Гора
Останню Кров.

Хто тепер для нас
будуватиме Жито,
Поле для Колосу,
а Зерно для Поля?

Хто тепер для нас
будуватиме Календар
Біления Полотен і Серпня Нив,
Купальського Сонця і Ягілового Сонця,
Груш-спасівок і Обжинкового Вінка?

Хто тепер для нас
будуватиме азбуку:
то глаголицю Вишивок,
то кирилицю Різів на Сволоках,
то магічну — насінин Зела?

Хто тепер для нас
будуватиме Гніздо
для Бузька і для Бджоли,
Гніздо для Води
із співучим Журавлем і мохом на Цямринні,
і Гніздо Короваю?

Хто тепер для нас
будуватиме Душу,
щоб цілувати руки Вітця-Матері,
Святий Окраєць,
Україну Грудку
на ній і далеко від неї?

Останній Плугатарю,
Лицарю Ріллі,
віддає твоїми руками
мій селянський рід
свому багатойменному Дажбогові
Золотий Сколотський Плуг.

Звернімо погляди услід —
у небо блакитне,
у чорноземне небо
радіймо:

Одробина Селянської Крові
ще гіркне в нашому тілі,
Молода Родино.

Це прекрасно!

Засновуючи Нові Міста,
вижиймо НЕЮ.

17-18. 06. 1977

ЛАДА. ПЕКТОРАЛЬ.

(ЗА АРХЕОЛОГОМ Б. МОЗОЛЕВСЬКИМ)

Забуваю Твій голос уст,
голос очей, голос рук
забуваю.

Мовою пекторалі говоритиму —
тим Золотим Язиком,
яким розмовляли з Богами
у Товстій Могилі
довгими віками
скіфські царі.

На священну країну
плекали вони блаженну надію
опісля смерті —
там Сонце не заходить півроку,
рясні плоди вгинають гілля
у вічнім теплі.

Нині обірвано їхній сон —
піврічне Сонце вмерло у тьмі мерзлоти.
Натомість нам зіходить,
не встережена Грифонами,
Пектораль —
Узорний Місяць.

У туго сплетені линви,
в осяйне мереживо,
в ще одну сліпучість заполонюєшся,
через ще одні грати,
тепер золоті,
жадані, як спасіння,
дивишся.

У мерехті яси — твоє обличчя,
золотавіють очі,
ковкий метал у голосі —
спів минувшини.
Впізнаю тебе, Ладо!

Не сім небесних сфер перед тобою —
проходиш трьома земними терасами.
І цього досить для щастя,
для самотніх літ.

Пригорнути б тебе до плеча
на першій терасі — на полі крові.
Там тварина тварині риче: іду на ти!

Засідка і сполох,
вічне гоніння і підламування ніг,
кігті і хрипіння, зойки і зуби,
жмуття шерсті, тріск шкіри,
хряскіт костей і вивих щелеп,
паруюче м'ясо, полите кров'ю —
Застілля Сп'янілих Хижаків.

У тісних обіймах
Олень і Лев, Собака і Заяць,
Коні і Грифони.
Рик тріумфу. Ніч інстинкту.

Ти бачила все —
Чи се найжахливіше?
Як шкода, що я не можу
подати руки: не лякайся!..
Все задля Життя, а не Вмирання

Те, що бачимо на Місячній блясі,
коли брат брата бере на вила.

Ніяк нам не зважити,
чого в нашій крові найбільше:
Жаги чи Полювання?

І тільки на Порозі,
де Тераса Тварин даленіє в надію,
де злучається обрій крові й шалу,

спадає Тиша,
настає Перемир'я:
дивляться заворожено собі в очі
не роз'ярені коні,
а коники-стрибунці,
зелене золото,
вже не звірі, але й не рослини.

Переступімо, Ладо, межу
(не розчавімо зелене золото в золотій зелені) —
з кривавої ночі в умиротворений Ранок.

Що чудовнішого ми знали в Житті?
Світання Роси на Свіжому Листі
Світання Рожі в М'якому Повітрі
Світання Співучих Птахів
Світання Далини крізь Плетиво Літорослів —
безконечник гнучкого тіла для розкоші —
обвити всю землю, вповити пустку Стеблом,
дістатися Поля Неба —
всюди понести зелений плин Сонця —
всеосяжну Любов.

Створити Рослинний Стиль
і Рослинний Закон — Квітування.

На Терасі Рослин цвіли наші душі,
облиті ранковими пахощами,
оновлені натхненням.

Я звістую, Ладо:
для нас також співали
золотим горлом
Птахи і Квіти!

Як легко тепер нам увійти
у лагідне дійство Дня,
у буденне —
на третю Терасу.

Відкладімо на бік луки і сагайдаки.
Можемо почепити їх на Зелене Дерево.
Меч Арея вже наситився в Січах.
Здійми бойовий пояс.

Ми — вершиниці,
що тільки-но влучали в Оленів,

надягнімо персні й нарукавини,
гривни і начільники,
змастімо перса олійками квітів.

Ми — мужі,
що тільки-но випили з чаші вина,
скропленого власною кров'ю,
у Договір Побратимства.

Ми — стрижімо овець, діймо корів,
бриндзю збиваймо, виправляймо шкіру,
пустімо лошат до дійок кобилиць,
злучаймо телиць і биків,
виходьмо із зерном у зораний степ.

Все для тебе:
Тераса бою і Тераса блаженства.
Пам'ятай про насущний Хліб
і Всесущий Вогонь!

Будь щедрою нам,
Богине Домашнього Вогнища,
Богине Кохання і Подружнього Ланцюга,
з дивним найменням — Тавіто!
Тебе я слов'янським звичаєм називаю
Ладою.

І птахи, що відлітають урізнобіч,
віщують Простір і Час,
який ми щоденно долаємо,
хоч і скупими кроками,
але вперто до себе.

До Гнізда.

Нам бо треба відзискати
справжню мову вуст,
мову серця —

з Пектораллю,
але й без неї —

без Золотого Язика.

Своїм, моя Ладо.
Своїм!

30. 06. 1977

СЕСТРА. АЙСТРА.

Серпневі зорі
стрімголов летять до нас,
щоб стати осінніми квітами —
то наші зорі.

Покора і самопожертва
промовляє з їх очей.

Освіти ними день,
коли по частині
з найдорожчими відносиш себе
у землю.

Коли по частині
відносять тебе ті,
що пили солодкими вустами
нектар
і розвіювали пахощі.

Навіть діти —
розсада з кошика:
потім квітнуть самі собі.

Найвірніші-айстри,
які приходять,
коли вже нема нікого.

Віч на віч у дзеркалах
стикаєшся з їх поглядом —
болюче небо втрат
за плечима.

Пелюстками повік
відгороджуєш себе

(що за аромат приховуєш під ними?)
вигороджуєш —
який бо ніжний захист!

Змітає його
голосний протяг вулиць:
світ наливається
у серце терпко,
як у глек,
мелодією пізніх соків.

Визираєш очима
з очей покори і пожертви.

Виплескуєш свою самоту
наверх,
як квіти — барви.

Ти також айстра
у міжкамінні старого Міста.

Ще осінь наша далеко,
Сестро з Айстрами,
чому ж так?

Чому мені хочеться,
щоб при дотикові
вони вибухали —
шматували серце,
і щоб спливали з нього
не тільки спогади,
але й сподівання?..

Але ж ні!
Зогрівайся ними,
як вони —
                останнім сонцем.

17. 08. 1977

ІТАЛІЙСЬКЕ ПОДВІР'Я. ПОРИВАННЯ.

Яка краса відродження країни.

О. Олесь

Живемо,
щоб крізь металеву браму
у перламутровому русті
увійти:
Дім Корнякта. Італійське подвір'я.

Осоння
і мерехт густих тіціанівських світлотіней
у глибині лоджій.
Заблукале, заплиле
з далеких теплих морів
під парусними склепіннями.
Разом з італійським сонцем
в очах
будівничого Петра Барбона.

Три строфи аркових колонад —
може, це:
партесний спів нашого каменю?..
призабуте поверхове гагілкове коло,
де на раменах легінів
ще один збратаний ряд?..
Оплетений виноградною лозою
аркодужний стояк
П'ятницького іконостасу?..

Камінь і Поривання.
Плити у галицьких візерунках
і земля під стопами колон.

Доки будемо витіснені за мури,
за всі міські ворота,
на княжі замшілі звалища?
Доки будемо ліпити на руїнах
церковці з бійницями
і фортеці для зайд?
Чужі вдома. В гетто Руської вулички.

Трудна п'ядь рідної землі:
у зачарованому квадраті патриціанського Ринку,
довкола Ратуші,
що не згоряє — виходить із попелу
без готичного оперення.
Щораз черствішає,
мов катівська сокира
з незгасною кров'ю Івана Підкови.

У тісноті на три вікна,
але стрімко вгору
обмоцуватися у пластинчатий обладунок гострого русту
з галицького білого каменю,
вповити портали
у кам'яне зело —
заставки «Апостолу» Федоровича.
Оборонити виструнчений фасад —
пишний, як оправа першої книги
зі світським змістом —
крильми янгола
і Лицарем на Коні.
І вчорніти в димі і часі —
в терпінні.

Здобути осереддя Міста —
Червоної Русі Чорна Кам'яниця:
започинаюся русинськими руками
Я — Відродження.

... Чому перед очима
випливає із блідозелених хвиль
у м'якій піні
на порцеляновій мушлі,
гнаній вогким Зефіром,
Золотосяйна Флорентійка?
Незатерте венерине ім'я —

Симонетта Веспуччі.
Чи не острах у сумовитому зорі?
Не тільки квіти і квітчасті шати,
статуї, водограї і палаццо
на апеннінських квадрочентних,
але розшарпаних берегах...

Коли я прошу в тебе радісного лиця,
ти знову несеш журливе:
пошматований мечами з усюди
зелений коровай вітчизни.
Вигоряє туга —
і рука хоче стиснути
твою ще дитинну всиротілу руку
навіть через дрімучий простір.
Там. На італійському дворику.

Ностальгія за оживленим каменем:
ледве я знав колись,
ледве пам'ятаю,
та якщо не тепер,
то коли?

А перед очима
випливає із піни липневого цвіту,
із тризрубної дерев'яної мушлі,
з-під гонтових бань,
заплутаний в рослинний орнамент,
тендітний Юрій — Змієборець
на візантійському конику,
ніби витятому із золотої бляхи неба,
плоский і шпичконогий.

Чи під силу йому
все коштовне каміння
у булаві Конашевича-Сагайдачного?
Не посадить на такого Донателло чи Верроккіо
свого кондотьєра.
На такого не сяде й сам маккіявелівський Володар.

І наші шляхетні лицарі
із змалілою кров'ю Короля Данила
один за одним
пересідають у чужинецьке сідло,

хизуючись обновами в гербі.
Залишають самотнього гречкосія
звершати Дерев'яний Ренесанс.

Впряжи у важкий плуг
роззорати Змієві вали,
випасай у диких степах,
напувай Дніпром.

Може, безплотне наллється —
задуднить у литаври шляхів
ожилими копитом?

Вергає на тебе громи бог із Афону,
анахорет із Вишні.
Хоче тільки твою аскетичну золоту душу,
а живі радісні очі,
сповнені гріховного поривання за кам'яним Окцидентом,
кляне святими вустами.

Вчили ж ми твої безкровні губи
гіркого мистецтва полемік,
протестації яріли на чолі,
як хрестове знамення:
«наукою, плотію всі рівні єсьмо!»

Чи вдосталь нагуляне тіло?
чи встигаєш ходою
за григоріанським часословцем
у соняшнім коперніканськім світі?
А коли вже здиблений —
то спинися побіля дивовежого города:
тепер ти Володар,
тепер — Богдан!

Прекрасна наша Унія у Протистоянні!
Була б прекраснішою — у Згоді!
Такий мій Універсал і Панегірик.
Я не змету копитом
корони зі стрільчастих веж.
Чорних кам'яниць не звалю.

Ні мереживних каплиць,
ніби вийнятих із Пересопницького Євангелія.

І тебе, доме Корняктів
із скульптурами королівських жовнірів
на аттику,
не рушу —
явлю гетьманську милість.
Бо сей город од землі наш.
Відверну коня.

Вчімося кам'яними бути,
як вічна Стіна Нерушима:
муруймо Ренесанс Запізнілий —
Козацьке Барокко!

Торкнися дитинною рукою
струнких стовпів опасання:
з нашим тілом,
із душею — Тоскани.
Чи й сонце тут флорентійське?

Туга в мені вигоряє
за променем у твоїх очах.
Мало мені карпатських краєвидів на іконах,
бойківських вишивок на Маріїних ризах, —
шукаю у перспективі високі стіни за мурами
і червоні покрівлі...
Там, з тінистої лоджії,
сам меценат русинський жмуриться:
в ясному сонці русинському
витягують вгору його Корняктову дзвіницю,
наче веснівку:
пісня риштувань, пісня сокир,
пісня жайворонків над Княжою Горою,
пісня Крокуючого Лева у Відчиненій Брамі,
пісня волоків із брилами,
пісня наструнених коней
із медових околиць:
З д в и ж е н н я!

А в чудотворних долонях Красовського
кам'яніє триверха дерев'яна церковця
у трьохсвятительське диво.

Вже ґерби донаторів наліпляємо
на чистих непогамованих стінах Успення,

в орнаментоване тло ікон
входять важкі приколінні миряни.

Тільки рука Острогу не обсіє наше місто:
незворушно притлумив
камінний воїн
віко саркофагу ще одного Юрія — Змієборця.
Не Ранок, і не Вечір, не День, і не Ніч
на спливаючих карнизах гробниці Лоренцо Медічі —
у нас без вороття!

У Божі руки віддаємо душі,
але пам'яті залишаємо оплакані лики —
натрунні парсуни у склепіннях льохів:
оповідає жорстоку правду
про тіло і тлін
Цех Малярів, Предтечі.

Віками віддавали Богові Боже,
одягаючи камінь у шати фресок
переливні, мов кадильне повітря.
У містичних очах мозаїк
мерехтіли душі лампад.

Проспівали Люблінські прозорі барви
останню правду про нашого Бога.
З пограничного світу
повертаються Ондрії — живописці
у свої України
з несподівано постарілим візантійським пензлем.

Нові Ореоли сходили
над Святими і Людьми.

Тільки згодом розбредуться
вкраїнські прерафаеліти
у великій мандрівці
по Жовквах і Манявах,
віщуючи про Високе Відродження попереду.
Спізнілі, але Молоді,
як архангели на іконостасах.
Вже не Ніч, але ще не День —
Ранок.

Тоді ж
камінною міццю наллється

на Святоюрській Баррокковій Скелі
Кінь і Верхівець.
У язик зла
впевнено вцілить твердий спис —
рука нашої землі,
вознесена над падоллям сліз.
Звідси, з тріумфальної висоти,
манливі обрії розбігатимуться,
як кола на плесі,
Повернемося до себе,
сліпі і погублені,
діткнувши пальцями всіх ран,
увіруємо в себе —
у Незнищимий Дух.

Туга в мені вигоряє
і рука хоче твоєї руки.
У печальнім ритмі зв'язати
білі триярусні строфи галерей,
а павзи виповнити
елегійним небом
над короною веж.

Вимовити поривання тих,
що тужили на горішніх балконах —
прадавніх наших сестер —
між молодих, ще білотілих мурів.
І, можливо, тої,
що випливла з непрозорої густини часу
в перлистій піні
на потемнілій дощатій мушлі —
Рожевосяйної Львів'янки.
Здивування бачу в її великих очах —
такі незбагненно далекі світи
із патриціанського середмістя
досягає сумовитий погляд
(... не тільки квіти і квітчасті шати —
пошматований мечами з усюди
зелений коровай вітчизни...)

Як у вічну флорентійку,
вірю в тебе,
що народжена з весняної паводі фарб Петрахновича, —
Варваро Лянгішівно,
дочко сеніора Успенського братства.

Вмовкають сухі голоси хронік,
німують невідшукані книги,
щоб я зміг нині зустрінутися
з нею віч на віч
із гірким зітханням:
— Дивуючись на перлисті зорі понад горою Льва,
мовою якого русинського поета
ви тужили?
Хто вчарував ваше серце рідним згуком?

Яку збірку щемливих терцин
дав у руки,
що перебирають тремтливі струни торбана,
першодрукар —
міфічний Стефан Дропан?

А Павло Русин,
що під Краківським небом
кував латинські елегії
з вірою у радісні далі,
але забувши про Музу Колядок
у дитиннім Коросні?

А вчені поети-дидаскали
і плеяди спудеїв із класів піїтики і риторики,
що співану абабугаламагу
скандували з віку у вік?

Де ж їх обіцяне перло многоцінне,
варте хоч би однісінької перлинни з вашої чудовної шиї?

Безмовні і скорботні —
невідкриті Лаури і Беатріче.
Ваше серце — мелодія без слів
серед дзвінкої непогамованості мурів.
Оплакую без'язиких неозвучених муз.
Зате славлю голосний Камінь
і Рожеву Пелюстку серед нього —
Варвару Лянгішівну!

Ми пізно відзискали Слово.
Навіть отут,
серед аркових колонад.
А відзискавши, заворожено відчинили вуста:
— Яка краса — відродження Країни!

Ходімо,
бо час найвищий:
туга в мені вигоряє,
і рука хоче стиснути
твою ще дитинну руку,
щоб крізь металеву браму
у перлистому русті
увійти:
ДІМ КОРНЯКТА. ІТАЛІЙСЬКЕ ПОДВІР'Я.

Поривання Незгасне.

3.XI.-13.XII.1977

Будинок Корнякта — 1580. Архіт. Петро Барбон. Його ж — дзвіниця Успенської церкви.

П'ятницький іконостас — шедевр укр. ікон. мистецтва, церква св. Параскеви-П'ятниці у Львові.

Підкова Іван — страчений у Львові.

Чорна Кам'яниця (*по сусідству з Корняктовою*) — архіт. Красовський. Його ж — Трьохсвятительська каплиця (1578).

Симонетто Веспуччі — кохана Боттічеллі, модель до «Народження Венери» та ін.

Рука Острогу — йдеться про смерть останнього Острозького. Його саркофат був у церкві Успення в Києві.

Гробниця Л. Медічі з алегоріями — роботи Мікельанджело.

По Жовквах і Манявах — маються на увазі Йов Кондзелевич та Іван Руткович.

Святоюрська барокова скеля — собор св. Юра, архіт. Бернард Меретин (сер. XVIII ст.). Скульптура св. Юра — місцевий скульптор І. Пінзель.

Розписи у Любліні — укр. художників. Один з них підписався «Ондрій» (XV ст.).

Портрет В. Лянгіш — роботи М. Петрахновича (1634).

Друкарня С. Дропана у Львові — 1460. Друків не знайдено.

Мереживні каплиці — Трьохсвятительська, Боїмів, Кампіанів.

«*Абабагаламага*» — вислів І. Франка з опов. «Грицева шкільна наука».

Королівські жовніри на аттику — дім Корнякта був придбаний польським королем.

«*Наукою, плотію всі рівні*» — із шкільного статуту Львівської братської школи.

М. БЕРЕЗОВСЬКИЙ. КОНЦЕРТ. СОЛЬ МІНОР. 1766

I. ADAGIO

Усоте
скільки б не клав своє серце
на затемнене сонце —
на каруселю платівки —
воно сторчма шугне додолу,
у бездиханне провалля
вже після першого такту:

на самому Зачині завмирає —
вмирає,
як Ведель,
як Леонтович

і як сам тридцятидвохлітній Маестро.
Так розпочинається Витік
гомону гаїв,
сопілчаного горла стріх,
медвяної скрипки нив,
співного пергаменту табулатур.

Із глибини —
проступає
голуба жилка:
струмок, павіть, стебло...

А нам може здатися,
що Витік —
слід останнього подиху на люстерку
от-от обірветься
раз і назавжди

у білу,
аж до чорного відчаю, ніч
після італійського тріумфуючого дня
задовго перед Остаточною Зневірою
і задовго перед білими ночами
ширяєвського маляра.

Та всоте твориться диво:
трепетні руки звуків,
збратані в унісон,
у гомофонній згоді
стверджують Начало —
возносять із моїм серцем
опечалений гімн буття,
його бароккову журбу
за рясним гомоном села,
за зірчастим сволоком,
за могилянським ірмологіоном,
за рокотанням Вітчизни неблизької —
країни Найправдивішого Натхнення

«Не отверзи мене в годину старості»...

І знову повертаєшся
із суденцями наших сердець
на омелодійненім потоці часу
із Нагірних Мрій
у сипкі спогадання
Незабутньою Репризою —

щоденною Ностальгією

2. ALLEGRO

Стежкою Божого жита,
землею живою у колоссі,
стежкою з містами і селами,
стежкою з ясними зорями,
водами тихими.

Стежкою крок за кроком
у товаристві
із зорем незгасним
і в одязі білім.

Стежкою жита і неба
не стежмо —
спочиньмо:

це наше Allegro
Аркадія наша.

Ми ж ті і не ті
(де ж сморід, харкотиння відстойників?
де ж матерщини, кодекси, пси?
де ж нескінченні кайданні дороги?)

Стежкою жита і неба
спочиньмо.

Світлі і легкі слова,
розважна, як збіжжя, розмова,
умиротворення жести.

А луни,
тремтячі мовби срібло живе,
вгорнули планету
у гармонійні пласти!

І чуйні серця
відгортають повітря сріблисте,
як пемзу з Помпеїв,
щоб вчути:

партесні концерти
    з-під розкотистих бань,
і канту аканти,
    і лози у позолоті,
і кобзи літо —
    — писання скрушне,
потлумлений ступ
    тулумбасів у Січі,
грацiйні сонати
    у Глухівських апартаментах,
і вознесіння на флейті
    мудреця Мандрівного...

А жайвори — Духи святі
у Славі промінній
над нами!

А ми
стежкою жита і неба.

Це ж наше Allegro

3. ADAGIO

Скільки б не клав своє серце
на затемнене Сонце,
воно із Чорновиру,
із Чорнорию гучного
виносить
зелений гомін гаїв,
сопілчане горло стріх,
медв'яну скрипку нив,
звучний табулатур пергамент —

Найспівучішу душу Землі
виносить,
що безнастанно волає:

а де ж мої генії —
дари мої весільні,
мої іпостасі для Світу?

Я та Мить,
що Березовський.
І навіть у найтривалішого —
Людкевичі столітньому —
Я та — проказана
у годину останню
останнім диханням —
Мелодія на Люстерку,
якої ніхто ще не знає.
(«Не отверзи мене в годину старості»)

З фіналу
єднаюся у Божій точці круговороту
із Витоком,
із Джерелом —
de protundis
неперервна і неопалима.

Очі кобзарів не згоряють.
Партитури і оркестри не згоряють.

Барвінський не згоряє.
З-під попелу мовчання
проступає
голуба жилка:
струмок, стебло, павіть, барвінок —

Вічне П е р е в е с л о
від Покоління до Покоління.

У кожному моменті
і в кожному місці
я щемка Каденція
Незнищимого
без кінцевої Коди
П І С Н Я

4. ФУГА.

із зеленого гнізда
із сопілчаного горла
стежкою Божого жита
найспівучіша душа землі
із медв'яної скрипки
стежкою з містами і селами
без геніїв
без весільного дару для світу
голуба жилка
світлі і легкі слова
неперервна і неопалима
стежкою жита і неба
у гомофонній згоді поколінь
утвердивши Начало
Витік із фіналом з'єднавши
вгорнувши планету у гармонійні пласти
у Божій точці круговороту
у кожнім Вітчизни моменті
у кожному місці Вітчизни
Країни Найправдивішого Натхнення
П І С Н Я.

Грудень, 1979

ІВИКОВІ ЖУРАВЛІ. ЗІЗНАННЯ.

Ні, я не Івик. Я — порятований.
Я розчинився в юрбі убивць.
Ні пари з уст — сціпенілий,
тільки погляд пазить журавлів серед неба
крадькома, похапцем.
Та ба! Які ж бо свідки із них?
Даремно мертвому на птахів уповати.
Хто їх мову коли збагне?
Хіба що в байках старовіцьких.
Лежить у камінному шанці
на узбоччі гостинця
шутром присипаний, бадиллям і череп'ям ліри,
без епітафії й лавру,
без хреста навіть —
у таємниці:
правди ніхто не зіскає.
Пряжу коротку зіткали Мойри бездушні.
Був Івик. Не я. Я — жити мушу.
... Може, Ерос — той,
що дихнути йому не давав хвилини,
безумством жагучий, жахаючий,
мов вітер фракійський,
що блискавку мече,
узяв й спопелив?
Жодного не зосталося тлінку,
тільки пісня в саду
дів, що не зірваний.
Віднині без нього цвістимуть
квіти яблунь кідонських,
і лози набухатимуть соком,
О Діви.
Я не Івик. Ніхто вже не Івик.
Не було такого.

Живу-животію я:
варг не розтулю,
пальцем не рушу,
оком не змигну —
не бачив, не чув, не знаю.
Надто багато погною.
Не хочу лежати
безвідмовно, безмовно, безвік
безбач шляху якогось
до якогось Корінфу.
Зрештою, в кожному краю
знайдеться узбіччя чи закут,
де катувати.
Ми — люди. Хай журавлі
правду звістять, коли зможні,
хай пророцтво поета справджають.
Вони недосяжні в осязі.
А нам —
скоріше б згубитися в натовпі,
скоріше б за браму чкурнути,
за бюрка затишні вмоститися —
з енциклопедій вимазувати Івикове ім'я.

... Із пагорбів аж до моря
спливають будівлі і згук корабелень,
по ринштоках з фаб'ярень
руда каламуть збігає, як юха.
Дзвін срібла і золота
із Сходу і Заходу лине
до підніжжя Сізіфового акрополю.
Дні і труди Корінфу не марні.
А наші?

Ламаний гріш у кишені піїти,
замащений кров'ю.
Чи варто було посягати?
... без нього цвістимуть
квіти яблунь кідонських,
О Діви!

Я не Івик. Ніхто вже не Івик.
Зі скарбом нікчемним,
таїною багатою
і з вічним тавром
вступаємо в Місто.

І враз крик несусвітній:
— Свідки Івика, гляньте, над нами!
Що ж буде?..

О слабодуху мізе...
Казнащо ти верзеш.
Які ж бо свідки?
Який бо закон?
Івика вирвем тобі з язиком.

ЗОЛОТІ ВОРОТА. ЛЕГЕНДА.

Миколі Горбалеві

О Золоті Ворота! Стояти вам,
де ви стояли.
В. Пачовський

У тисячний раз
заковуєш мене добровільно,

у тисячний раз
віддаєш мене
на гірку поталу,
у несходиме ізгойство,
на загладу.

У тисячний раз
інше ім'я прибираю
та іншу поставу.

Тільки не можу
очі свої зміняти:

зраджують вони
Золотий Гомін,
бо стримлять у зіницях
Золоті Ворота.

По них віднаходиш мене,
чи я лицар Михайлик
у призабутій думі,
чи я лицар Микола
у найновішій легенді.

Але завжди
по камінчику, по плінфі

вмуровую
у втрачене надбрамне Благовіщення,
що зяє у пустці неба
трибанною раною.

Чи витримають
мій здвиг
щербаті рамена,
підперті млявими дрючками?

Бо хочу
ще незагубленим
окличним відмінком,
нашим зойком,
на всі сторони світу
возрадуватися:

«Моя країно Благовіщення!»

Як Богдан-Ігор Антонич.

Бо хочу знайти
на цих горах
крилатого покровителя Города —
вигнаного зі щита ізгоя.

Бо хочу знайти
на цих горах
Первоапостольське Благословення,
застромлене хрестом
(спочатку тут було Слово).

І двигає його Місто,
возсіявши і блиском, і мервою,
наче хрест.

Тому знеохочено
попід Золоті Борста
провадить
старі і нові хрещатики,
містичів і берладників,
свої стяги і орди заброд,
усі дніпри від Дунаю до Дону,
всі вкраїни —

та чи до останньої скиби?
усі січі —
та чи до останньої краплі крові?

Тому похапцем
прикриває щербатою тінню рамен
золотоверхі тлінки і безіменний попіл,
сплюндровані слова і внімілих веделів,
здимілі пергаменти зерових,
розрівняні пантеони...

Нині,
коли розметено високі вали
одесную і шуйцю Оранти —
інші, змієві, опоясують світ.

Та заглушений ефір
знову виносить
Апостольське Слово
над твоїми залізобетонними горами,

не вогнем і мечем,
не грекою чи іншою латинню —
мовить Іван Павло II,
а тою річчю,
яку понехаєш
у серці своїм,
у домі нашім,
на велелюдних п о щ е р б и ч е н и х торжещах:

«Скільки мучеників
пройшло
і проходить Тобою
попід Золоті Ворота,
Вкраїно мого подиву!»

Та чому ж
по довгім важкім отупінні
не здобутись і мені
закляклим язиком
на оклик:
— Де ж ти, моє Золоте Слово?

Підведись —
і відчени дорогу!

Із далеких звідусюд
позволь мені
мертвому, і живому, і ненародженому,
прийти на Святі Гори,
на Береги Вічної Ріки.

У столітні болі
вкласти цілі і відтяті пальці,
здорові і скалічені душі.

Дай переконатися,
що стоять на місці,
вгрузлі по пояс,
по контрфорси
в попіл,
у кров,

що з віку у вік
по камінчику, по плінфі
на мурованих раменах
виростає Злотоглаве Благовіщення.

І що тільки
у призабутій билині
підіймає на ратищі
Золоті Ворота
Лицар,
зраджений народом
єдинокровним,
і відносить
з невимовного жалю,
з чорної розпуки,
з принуки,
з перед кайданів,
із-під палі —

у чужі царгороди.

ЧАСТИНА II

ОСІННЯ МАГДАЛИНА

1.

І дух єлею, дух вина,
і втрати дим... невже се осінь?
В мені горить її волосся —
неопалима купина.

І витікає, мов ріка,
червоне золото крізь очі —
заслала світ у непороччі
неусвідомного гріха.

Переступи трудний поріг,
Оново в дівах — Магдалино!
Твоє волосся скорбним плином
паде, святе, мені до ніг.

Хіба то блуд, для цнот — печаль,
коли жага оплодить літо,
коли в обіймах б'ються злито
єства обох двоєначал?

Твоє ж бо Там, бо Ти — Життя:
невпинний, невситимий Овид.
Моя в строфі поникла сповідь —
похилений у смутку стяг.

О Магдалинонько, постій!
Ще раз скропи сльозою п'яти
того, що знов цвіте розп'ятий
на спогаду яснім хресті.

Коли б не він, чи б не простяг
я вслід тобі сумні долоні —

відчуй їх в собі так, як в лоні
вчувала трепетно дитя.

Тоді йди пріч — залиш мене
вростати, як в Голгофу, в осінь.
Благання на вустах спеклося —
тебе ніяк не дожене.

Бо Осінь — вже не втрат пора,
а втілення самої Втрати:
вона в мені знаходить брата,
з мого породжена ребра.

Але кричать всі голоси
Твого ж німого голосіння:
— Я ще твоя, я ще осіння
з печаттю хресної яси.

Мені нема ні краю — дна,
живу — Одвічна Магдалина,
свята і грішна — двоєдина —
Неопалима Купина.

2.

Я віднайшов той сон, як дім,
я вірю в нього, як у тебе.
Так вмерлі оживають стебла
нести суцвіття молоді.

Усе назвучене на лад,
що ти — в мені, а я у тобі.
Але в ілюзії — в утробі —
оскомно зріє зав'язь зла.

Та поки виросте — віки! —
чи у Гомору, чи Содому, —
мені журитися за домом
з твоєї легкої руки.

Я ж у віднайденому сні
увійду в дім, як входжу в тебе.
Жагуча і таємна темінь,
така як ти, живе у нім.

Та витече, втече, либонь,
лиш тільки відчинити двері...
У звільненому інтер'єрі
царитиме живий вогонь.

І променіючи теплом
його сяйної орифлами,
без злого намислу, без плями
ми зллємося з пречистим тлом.

Ярітимуть тіла, як віск,
собі податливі й жертовні,
аж поки в очі молитовні
вкладе Архангел Добру Вість.

То ж як вертатися тоді,
коли в тобі впізнав Марію?
Серед гріховних чорториїв
новий Ковчег — наш добрий Дім.

Наш добрий дім? Він — сон, мана,
осіння тиха павутина...
Холоне кров і злото стине,
і попеліє Купина.

3.

Як почуєш вночі край свойого вікна

І. Франко, «Зів'яле листя»

Мій сон — моє підступне «я» —
тебе із набуття виносить,
як срібну навутину осінь —
І чаша не мине сія!

І перед сном — містичний страх,
за сном — невимолено журно...
Свідомості гірка мікстуро,
ти мов отрута на вустах!

Це вже було, було давно
і не в моїм «Зів'ялім листі»,

де очі — мов криниці чисті
з перлистим, та холодним дном.

У пісню вірую, в стару
віками незнищиму риму...
Та рветься серце незборимо
у програну запевне гру.

Мого кохання іпостась:
нічний жебрак, що чує звикло
із жадібно жаданих вікон
безжальний вирок: «Бог подасть».

Предивна вулиця сумна —
і без початку і без краю...
Куди б не йшов, то приблукаю —
як до розп'яття — до вікна.

Крізь сльози: всновано в павук
на ліхтарях прив'ялі мальви.
І власних кроків гук печальний
ще довго чую наяву.

Бо знов вертаюся у дім,
з якого встав воскреслий Лазар:
після поривів і поразок
у цьому світі, світі т і м,

де тане тлінна павутинь,
де кущ тернини у паланні,
де вутла від мого кохання,
як з павутинки, срібна тінь.

4.

Ти ждеш від мене таїни
розприслого всебіч проміння,
та хай сльоза проб'є каміння,
діткне вмирущого під ним.

Бо уповаючи на біль,
очікуєш нових релігій.
Мені під силу ті вериги,
які вчепив я сам собі.

Тепер я радісно замкнув
у формулу своє терпіння.
Та пощо хмари злотопінні
в бистрінь влилися гомінку?

І гонить різка золота
у позолоті краєвиди
в той край, де ти і твій добридень,
і дівич-вечір, ніч свята.

Голосить плинна волосінь...
Вкажи на мене, Магдалино,
перстом ласкавим: «Се Людина,
йому не буде воскресінь.

Живе хвилину пломінку,
розчинеться у тій хвилині,
що так жадана Батьківщині,
її терновому вінку.

Важка його любов — така
релігія усіх релігій.
Але жива священна Ліга
Страждальців Страдного Вінка».

І знову зостаюся сам —
твого хітона вже не видно.
І я проказую молитву
подаленілим небесам:

Недовгий шлях мій Спромінь
в ім'я, Осіння Магдалино,
Отця, і Матері, і Сина,
любові нашої. Амінь.

27.I.1978

А В СЕРПНІ — ДОРОГОЮ — ПРОДОВЖИЛОСЯ:

Люблю свій сон.

М. Рильський

Люблю свій сон, ненавиджу свій сон.
Збудитись лячно, лячно не збудитись.
Предивість сну і того ж сну предикість —
дістатись з глибу, впасти із висот?

Скінчи мене! Скінчитися в мені
позволь очам назверх й до середини,
щоб в двоєтьмі не числити години,
безрухі в яв, помножені у сні.

ЗОЛОТИЙ ДОЩ

*Квітчастий луг і дощик
золотий*

Тичина.

1.

Тебе нема. Тебе не буде.
Тебе, можливо, й не було.
І тільки сну магічне скло
вивершує хисткі споруди.

Не дихай, не тремти — завмри! —
бо пропаде мигуча з'ява, —
і стрімко хлине вгору яма,
що зяє за плечми Мари.

О пам'яте (Авгія стайня,
яку не вичистиш до дна),
навіщо шепчеш: «Ось Вона —
така близька, така реальна:

Надія, Віра і Любов,
уся — як три стовпи вогненні,
уся — тобі у спадок ленний
наш бог римований — невбог!

Квітує луг... І постать біла —
та найніжніша серед Муз —
бере нектар... Я обізвусь,
бо мова радості пробила:

— Дощем пролийся золотим
і заплідни, немов Данаю,

мої вуста, які конають
на дні студенім самоти!..

І сам я злякано завмру,
що тишу поневажив звуком,
а безрух мли — благальним рухом,
і покликом живим — Мару.

Невіра, Безнадія, Відчай, —
де морок мороків густий, —
як три кити, на них — мій стиль
дописує сумного вірша:

Тебе ж нема. Тебе не буде.
Тебе, можливо, й не було.
То тільки сну магічне скло
вивершує хисткі споруди.

13.IV.1978

2.

«Квітчастий луг і дощик золотий»,
і світу яв у кожній краплі,
в її триванні непоквапнім
нема метафізичної мети.

Летімо в сонці дощиком сліпим.
А хто прозрить у тому леті,
хай спалахне, немов комета —
і звіється на попелистий пил.

У сумніви, у творчу таїну
навіщо заплідняти зело?
Як дощик ти, — змивай весело
з рослини срібну смагу сну.

Рослині жити просто! найпростіш
бродити підсвідомо соком,
розмаєм милувати око,
а треба — безвідмовно йти під ніж.

Мені також, як вмерти — осягти
нові публіцистичні правди.

А я ж у Муз молю поради
про старосвітній несусвітній стиль:

— Непутні діви! у тугий версет
убгайте всю химерність світу:
сну неосудність, яви витік
з вертепу мого «я» — в людський вертеп.

Ми однодільці, та забули ви
про терезів розсудний безум:
як Слово — Золото, ми — Крези,
а як банкрот, сам я — без голови.

Мистецтва присуд строгий і простий:
раз ти мене взяла за мужа,
то ладен я каратись, Музо,
за Луг Квітчастий, Дощик Золотий.

24.IV.1978

3.

Коли цвіло перо чорнилом золотим
в Квітчастім лузі — вимріянім полі,
мені вже бачились плоди опалі,
в яких зернятами я смаглими пристиг.

Мене багато як! і кожному дано,
як калатало, неусипний живчик,
і те, що в спадок взяв і що позичив,
в крихітній зав'язі зіллялося в одно.

Тепер посіятись у найдорожчий грунт
без відсіву, без омертви й цензури...
О видива манливі! тільки цур їм! —
моя ж бо Муза затіває іншу гру.

Вона бере на кпин і позов мій і гнів
вона нещадна невблаганна пані —
стромляє строфи золоті на палі,
і корчитись велить верлібрам у вогні.

І мовить потім так: «Із тихим серцем йди
тепер між люд, і нелюд, і в безлюддя

без музики і слів, що серцем ллються
тобі лиш на погибель, а не в гаразди!»

На застуй сонця тим, що ність бо їм числа,
як ність для них упину для вдоволень,
що рясно сіються в батьківське поле,
у Луг Квітчастий Квітом Зла.

4.

Пристав до них по ангелу
з білими крилами

Олександра Псьол, «Три
сльози дівочі» (1847).

Вимолюю сльозу малу,
із ока карого — єдину! —
в оту дорогу несходиму,
коли відквітне Дощ і Луг.

І диво дивнеє в очу —
в очу розлученім — неблизькім:
воно тепер сльози колиска,
колиска ревного плачу.

Бо то з небес святі дари:
незгаслі три сльози дівочі,
ще й ангел в білім узорочті
над мною трепетно зорить.

Від крил його незблеклий зблиск
у нашій хаті небагатій.
В П о с в я т у прагну я убгати
при світлі тім останній лист:

«Душі з призначенням прекрасним
страждати суджено й любить,
слізьми в терпінні окропить
святе натхнення — Божу ласку.

О, як знайома Вам ся мова!

Для Вас я радісно здоймив
житейські із душі окови —

для Вас священнодіяв знову
і сльози в звуки перелив.

Крилом безсмертним прихистив
мене Ваш Ангел нелукавий
і тихоплинними словами
за раєм мрії пробудив».

7.V.1978

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

СПБ.

ЗМІСТ

ПОМІЧЕНІ ПОМИЛКИ

Стор.	Рядок згори (зг.) знизу (зн.)	Надруковано	Має бути
60	17 зг.	світиться	святиться
65	6 зг.	життям	життя
74	6 зн.	дітись?	дітися?
149	12 зг.	червоної	червової
149	7 зн.	буття	бутля
198	14 зг.	зборів	зворів
290	9 зг.	анно доміні	анно мамаі
342	16 зг.	владу	впаду
346	2 зг.	тому	твому
347	1 зн.	гроші	рожі
360	8 зг.	вуснитi золоті	вус - нитi золоті
360	4 зн.	Будем	Будеш